

BOG (33696) *sb m*

bog (33694), **boh** (2) [*w wyrażeniach przyimkowych: pro, prze boha*] *GórnDworz, MWilKHist.*

N i A sg bóg (917), bog (75); bóg *OpecŻywList, OpecŻywSandR, ForCnR, KlerPow* (3), *MurzHistSekl, Mącz* (88), *OrzQuin* (80), *GrzepGeom* (4), *Strum* (8), *KochTr* (7), *KochJez* (6), *KochEpit* (5), *KochBr, KochDa* (5), *KochMarsz* (3), *KochWz, KochMRot* (13), *KochPam* (3), *KochPhaen* (5), *KochPieś* (21), *KochTarn* (3), *PudłFr* (26), *KochProp* (3), *KochWr* (11), *ZawJeft* (18), *Calep* (2), *GórnTroas* (25), *KochCzJan* (3), *KochPij* (2), *KochAp, KochFrag* (16), *OrzJan* (26), *OstrEpit* (2), *WyprPl* (4), *JanNKar* (2), *JanNKarGórn* (4), *SiebRozm* (15), *GosłCast*, (21); bóg : bog *OpecŻyw* (67 : 52), *MurzHist* (66 : 2), *MurzNT* (23 : 2), *BiałKat* (153 : 4), *Oczko* (11 : 4), *KochPs* (88 : 1), *KochFr* (22 : 1), *SarnStat* (40 : 9). [ó bywa też oznaczone: buog *OpecŻyw* (39), *KlerPow* (3), *JanNKar* (2), *JanNKarGórn* (4); buóg *OpecŻyw* (14), *ForCnR*; boog *Calep* (2)]. *W pozostałych formach zawsze o jasne.*

sg N bóg (12 704). ◇ *G* boga (6885). ◇ *D* bogu (4643), bogowi (11); -u : -owi *OpecŻyw* (112 : 1), *LubPs* (99 : 2), *RejWiz* (32 : 2), *BielKron* (209 : 2), *GrzegRóżn* (17 : 1), *Mącz* (44 : 2), *PudłFr* (1 : 1). ◇ *A* boga (2619), bóg (126) [*tylko w skostniałych wyrażeniach przyimkowych typu: na bog, prze bog*]. ◇ *I* bogiem (2003); -em (114), -ém (2), -ęm (4), -(e)m (1883); -ęm *JanNKarGórn*; -em : -ém *OrzQuin* (9 : 1), *BiałKat* (47 : 1); -em : -ęm *MurzNT* (6; 3). ◇ *L* bogu (660), bodze (174); -e *LibLeg* (3), *PowUrb, BierEz, OpecŻyw* (10), *PatKaz I, PatKaz II* (9), *Murm, BartBydg, TarDuch* (2), *BielŻyw* (3), *WróbŻółt* (22), *RejJóz* (3), *HistAl* (2), *BielKom* (2), *RejZwierz, KwiatKsiąż, OrzQuin* (2), *Oczko* (2), *KochJez, WerKaz* (2), *KmitaPsal, GrochKal, KlonWor*; -u : -e *LibMal* (3 : 4), *PatKaz III* (1 : 2), *RejPs* (9 : 9), *RejRozpr* (1 : 3), *SeklKat* (2 : 4), *RejKup* (1 : 2), *KromRozm I* (1 : 1), *MurzHist* (1 : 2), *MurzNT* (4 : 1), *LubPs* (18 : 7), *KrowObr* (3 : 5), *RejWiz* (6 : 6), *Leop* (5 : 16), *OrzList* (1 : 1), *BibRadz* (20 : 1), *OrzRozm* (2 : 3), *BielKron* (3 : 13), *GrzegRóżn* (54 : 1), *Mącz* (2 : 2), *RejPos* (13 : 4), *BiałKat* (8 : 3), *RejZwierz* (7 : 1), *RejPosWstaw* (1 : 2), *KarnNap* (1 : 1), *KochPs* (4 : 1), *MWilKHist* (1 : 1), *PudłFr* (1 : 1), *ArtKanc* (1 : 1), *GrabowSet* (1 : 1), *OrzJan* (1 : 1), *WujNT* (37 : 1). ◇ *V* boże (2524). ◇ *pl N* bogowie (275), bogi (7); -i *KuczbKat, GrabowSet*; -owie : -i *LubPs* (3 : 1), *BibRadz* (17 : 2), *KochPs* (1 : 1), *LatHar* (2 : 1). ◇ *G* bogów (390); -ów (46), -(o)w (344). ◇ *D* bogóm (211); -óm (36), -om (3), -(o)m (172); -óm *BiałKat* (3), *KochBr, KochPieś, PudłFr* (2), *GórnTroas* (4), *KochFrag* (2); -óm : -om *Mącz* (15 : 1), *KochMuza* (1 : 1), *GosłCast* (7 : 1). ◇ *A* bogi (223), bogów (29); -ów *SarnUzn* (3), *StryjKron* (2), *NiemObr* (2); -i : -ów *GrzegRóżn* (17 : 13), *BiałKat* (2 : 2), *WujJud* (3 : 1), *CzechRozm* (6 : 2), *CzechEp* (4 : 2), *KochEpit* (1 : 1), *PowodPr* (2 : 1); -ów (3), -(o)w (26). ◇ *I* bogi (91), bogami (58), bogmi (1); -i *BielŻyw, WróbŻółt, RejPs, RejKup, HistAl* (7), *KromRozm II, LubPs* (4), *KrowObr, RejWiz, BibRadz* (11), *BielKron* (4), *Mącz, Prot* (2), *RejAp* (2), *HistRzym, RejPos* (3), *GrzegŚm, KuczbKat* (2), *RejZwierz* (2). *PaprPan* (5), *KochPs* (4), *BielSen, KochTarn, GórnRozm, PaprUp, GrochKal, WitosłLut, SzarczRyt*; -ami *MurzNT* (2), *GrzegRóżn* (4), *BudNT, PowodPr* (3), *SkarKaz* (2), *SkarKazSej* (4); -i : -ami *Leop* (4 : 2), *BudBib* (15 : 1), *CzechRozm* (3 : 15), *SkarŻyw* (2 : 5), *CzechEp* (1 : 11), *KlonŻal* (1 : 1), *LatHar* (1 : 1), *WujNT* (1 : 3); -i : -mi *KrowObr* (1 : 1). *A a. I* bogi (11). ◇ *L* bogach (10) *GrzegRóżn* (3), *Prot, GórnDworz, CzechRozm, SkarŻyw, WujNT, SkarKaz, SkarKazSej*, bogoch (3) *BibRadz* (2), *RejZwierz, bodz(e)ch* (1) *Leop*; -

ach (9), -äch (1) *Górndworz*. ◇ *V bogowie* (18), *bogi* (1); -owie : -i *HistRzym* (6 : 1). ◇ *du (cum nm)*
G bogu (5) *CzechRozm* 62, 194v, *CzechEp* 188, 253, *NiemObr* 111. ◇ *A bogu* (10) *GrzegRóżn* B3,
CzechRozm 199, *CzechEp* 190, 249 [2 r.], 250, 256, *NiemObr* 100, 111, 137. ◇ *L bogu* (3) *CzechEp*
190, 249, *NiemObr* 125.

Sł Stp, Cn notuje, Linde XVI – XVIII w.

1. *Istota nadprzyrodzona będąca przedmiotem kultu religijnego; Deus Murm, Mymer¹, Mącz, Calag, Calep, Cn (33525) :*

A. *W religiach monoteistycznych w kręgu tradycji semicko-chrześcijańskiej (32110) :*

a. *W religii chrześcijańskiej według Starego i Nowego Testamentu (32079) :* *SWyatlołcy nyewimowna boze raczi my dac serce skrufone BierRaj 19, 19; March¹ A4v; Tácy co łatwie zbieráią/ Nigdyć o Bogá niedbáią BierEz L3, I4v (45); Z lałki pochodzi boga vżywanijé [...] gdy sie duffa w boga wpoj OpecŻyw 187, 168v (146); OpecŻywList C2v (2); PatKaz I 3v (29); Otoxny ya połlan ot boga kwam PatKaz II 64, 61 (86); PatKaz III 153 (87); Murm 1 (2); Mymer¹ 2v; HistJóz B4v (14); KlerPow 2 (5); MetrKor 46/175v; TarDuch B7 (30); FalZioł V 113v (2); BielŻyw 114 (28); GlabGad L4v (2); MiechGlab 20; KlerWes Av (2); Wyelebny wbodze Xyandz Ian Latalski Arcybiskup Gneznienski LibLeg 6/79v; tho yvze nyemami czo czynycz poky łfy nyevmyłoczywy bog odyacz náfch od poganfkyey ranky. LibLeg 11/166, 6/191v (20); March³ V5; WróbŻołt 13/3 (29); RejŁas w. 40 (2); A wielkiem pochleptwem/ przywioldłá go ktemu/ áby sie łam wfobie kochał przepomniawłfy bogá RejPs 53, 144v (101); Włfytko chce brác day mu plią máć A o bogu nic niełtycháć. RejRozpr B2v, Ev (25); SeklWyzn f4 (9); RejJóz K7v (41); SeklKat O4 (44); Pretkyć bog ku rozgniewaniu Prze[t]ceifzy ku zmilowaiiu [!]. RejKup h2v, o7 (86); HistAl G4 (11); HistAlHung A4; ábowim oddawa káždemu Bog według yego vczynkow. KromRozm I H2v, I2v (51); Wiédźcie to na nás izechmy iufz vmarli Bogu/ my ktorzyłmy kolwiek/ w rołpacz to iełt do piekła słápiłi MurzHist O2, Fv (83); MurzNT Matth 22/32 (30); Ponyewaź fye przez to flowo/ Bog/ rzecz nawyłłłfa/ á od ktorey włfytkye ine pochodzą/ záchowane y rządzone bywáją/ rozumye. KromRozm II r3v, i4v (77); KromRozm III A7v (92); Nyetrimam ya thełko o thym bogu kthori nyebo y zyemye łtworzil. LibMal 1554/187v, 190v (7); Diar 47 (2); MrowPieś A4v (3); BielKom E3 (26); GliczKsiąź O2 (44); Przyłpyełz tu ná rátkunk mnye vtrapyonego/ Gdyź ya nye mam nád cyę Bogá moźnyeyłłfego. LubPs Q3, ee6 (185); GroicPorz aav (7); GroicPorzRej C4; SeklPieś 31 (5); prawdá iź to iełt rzetz niepodobna kiedyby dwa Bogowie byli według rozumu twego KrowObr 213v, 212 (272); Ale then Bog ni końcá ni pocźátku nie ma/ Niebo/ zyemię/ y włzytko w łwey moźnołci trzyma. RejWiz 110v, 140 (133); Leop Gal 1/19, (289); OrzList h4v (6); KochZuz A4v (3); LeszczRzecz A4 (2); RejFig Dd7 (10); ZOłnierze z domu iádác/ pięknie pokrzykáią/ A gdy w polu pomokną/ to y Bogu láią. RejZwierz 103, 121 (26); Obroná moiá iełt w Bogu/ ktory wybáwia ludźi práwego fercá. BibRadz Ps 7/11; Ciefzą fię łpołu Bogiem. BibRadz Act 16 arg, Gen 6/11 (544); OrzRozm Cv (32); BielKron 443v (316); BielKronCies 477; A przetoź podłóżywłzy rozum słowu Bożemu wierzmy Pánu Bogu/ á nie przeciwko Bogu. GrzegRóżn K3v, N2 (254); KochSat C2 (6); Confessio fidei, Wyznánie yáko dierzý o Bodze y o włłłtkich członkach wyáry Krzełciáńskye. Mącz 119c, 11b (21); Miły Orzechowłki/ dał ci Bóg pióro/ otworzył ci téź/ iáko widzę ná przvłzłe rzeczy/ ktore ná Polłkę idą/ oko OrzQuin Z3, Z2v (79); A wierz mi że w łwey*

dumie trzech Bogow nie kuię/ A z Aryużem lepiej niżli ty szyrmuię. *Prot Cv*, C3 (22); *SarnUzn* F6v (114); dla tegoć Bog dał zęby aby pierwey dobrze znimi ftął/ co maż do żołądká poślác *SienLek* 13, 11v (3); A po trzech dnioch y połowicy duch żywotá od Bogá wżedł w Proroki ony. *RejAp* 93v, 138v (59); A tak macie to w. m. wiedzieć/ iż z Bogá piękność fie rodzi/ á ielth nie oddzielona od ciobroć/ iáko gorączość od ognia. *GórnDworz* L15, Z8 (30); Plato tak o Geometryév rozumiał/ iże tho ielth Náuká y lámemu Bogu przyftoyna. *GrzepGeom* A3v, A3v; Bes wiary nie podobno ielst lubić fie Bogu. *HistRzym* 108v, 75 (57); nie fráfuy fie nic miły Moizész co maż mówić/ia będę Bogyem mówiącym w vfciech twoich. *RejPos* 298, 140 (108); *RejPosWiecz*² 91v (20); *RejPosWiecz*³ 96 (3); *BiałKat* d2 (92); Przed wżyftkimi Rzemiofły Gárcnczarze wygráli/ Bogá ftárlżego miłtrzá w fwym Cechu wybráli. *BielSat* C3 [*idem BielRozm* 20], C3 (10); *GrzegŚm* 14 (63); A złych dzieći dwádziefciá co Bogá nie znaia/ Iednegoż oycá mátki fnađz nie vchowia. *HistLan* A3v, Ev (11); Bo ponieważ Bog ielst Duch/ niemożemy w nim nic ćielefnego rozumieć. *KuczKat* 55, 9 (33); PRze pychę ftraćił Bog z niebá Anyoła/ A cożby chłopá nie ftłukł iáko woła. *RejZwierc* 218v, 262 (151); *RejZwiercPodw* 183v; *BielSpr* 16(5); *WujJud* 94v (121); *WujJudConf* 181 (60); *RejPosRozpr* b4v (13); *RejPosWstaw* [21²] (18); Podnieśmy ferce náłze/ y ręce ku Bogu w niebo. *BudBib Thren* 3/41, *Gen* 1/21 (269); *BudBibKaw* A2; *HistHel* B2v (13); SOwicie Bog náđgradza káždemu wiernemu/ Zywiąc w boiáźni Bożey fłużąc we wżem iemu. *MycPrz* I A2, A4v (4); *Strum Rr*; *WierKróc* A2v; *BiałKaz* Fv (30); *BudNT* a4v (142); Obie ręce położył/ ná Ewanyeliá/ Aby mu tak Bog pomogł ná tę Profefsyá. *StryjWjaz* C2, A2 (5); ludzie święći á Bogu mili/ w mnogich rzeczách błáđzili/ y w wielu rzeczách grzeźyli/ y vpor fwoy przeciw Bogu pokazowáli. *CzechRozm* 69v, 149 (1144); Ale ty iáko Rycerz od Bogá przyflány/ Weźmi pod fwą obronę zacne Krześciány. *Paprpán* Bv, N (59); *KarnNap* Dv (3); Bo gárdzić kim dla tego iż fię nieurodził śláhcicem/ á co infzego ielst/ iedno Bogá fprawcę rodzenia milczkiem ftofowác *ModrzBaz* 57, 22 (121); *ModrzBazBud* ¶5 (2); Mieć Bogá zá oycá nie może/ który nie ma kościoła zá mátkę. *SkarJedn* 4, 400 (84); *KochOdpr* C3v (5); Król ćię dotyka/ á Bog ćię léczy *Oczko* 23v, 3 (17); *Calag* 252b; *KochPs* 104 (118); kto rofprařza ná nęđzných wfpomożenie/ fkańbi sobie wniebie/ y lichwi Bogu *SkarŻyw* 102; Vmrzeć żołnierzowi zá Krolá á vmrzeć zá Bogá iáka rozność. *SkarŻyw* 131 *marg*, 460 (450); *ZapKościer* 26v; Gdźieby teź tak kámienné ten Bóg ferce nośił/ Żeby tám fmutny człowiek iuź pie nie vprośił *KochTr* 14, 12 (3); Siedźifz sobie przekwintuiąc Z Bogiem/ by zrownym żártuiąc. *MWilcHist* E3v, E2 (6); Po Grecku Bog Theos/ á oni [*Litwini*] zowá Dewos/ bo teź przy Greciey byli nád Morzem Pontfkim. *StryjKron* 46, 110 (18); bo káždy brzemiączko fwe ponieśie/ y káždy da zá fię liczbę Bogu/ z głupiey fwey zápálczywości y niećierpliwey powinności *CzechEp* 26; A oni/ iż iáwnie ná odpor Bogu czynia/ będą fię muśieli z fwoim wiecznym złym tego w dzień oftáteczny wftydźić *CzechEp* 80; Ielthi kto oycá y fyná powieđa być dwu Bogu/ niech będąie przekłety *CzechEp* 249, 180 (799); *CzechEpPORz* xx4v (5); *KochJez* A3 (6); Abowiemeście vmarli/ y żywot wářz fskryty ielst z Chriřtuřem w Bogu. *NiemObr* 9; á my teź iáko profłaczkowie powolni y wierzący Bogu/ zá nim mówić będąiemy. *NiemObr* 98, 15 (170); *KochEpit* A3v (4); Czemu narn teź bóg tákiey zgody niepozwoľi/ Aby wđdy ieden ćielżył/ gdy drugiego boli. *KochFr* 56, 85 (15); *KlonŻal* B4 (3); *KochDz* 106 (7); *KochMarsz* 154 (2); *KochMuza* 26; *KochSz* C2v; á nie mogąc nic prořbá zyřkác/ z płáczem do Bogá o pómftę wołáli. *KochWz* 142,

140; Cnotá tu nas z Bogiem iedna/ Y do niebá drogá pewna *KochMRot* A2v, A2v (15); *ReszPrz* 8 (29); *ReszHoz* 130 (2); *ReszList* 183 (2); Pijańtuo iest BOgu obrzydłe/ ćiału/ y dułzy/ y miełzkowi łzkodliwe. *WerGośc* 212 *marg*, 263 (5); porządne złączenie Męzá y Niewiáły od Bogá poftánowionej *WerKaz* 280; *WisznTr* 4 (4); Ieden pod drugim zamki gwałtem tobie bráli/ Bogá/ cnoty/ y wiáry iuż práwie nie ználi. *BielSen* 17, 8v (6); *BielSjem* 11 (6); *KochPam* 84 (7); *KochPieś* 16 (23); *KochSob* 63 (4); *KochTarn* 75 (2); *PudłFr* 27 (22); Możny Boże wízey rádości/ rozmnożyćielu śwíátłóści/ oświeć náłze ćiemności. *ArtKanc* T3v, A4 (96); *BielRozm* 5 (9); *GórnRozm* I4v (10); V Bogá dekret leżał przed nogámi/ W mocznym Mágneśie wykowan rękámi *KmitaPsal* A2, A3 (10); *PaprUp* E (5); *KochProp* 16; *KochWr* 34 (8); *ZawJeft* 39 (23); *ActReg* 75 (5); *Calep* 337a (10); *GostGosp* 152 (5); *GostGospPon* 169; *GostGospSieb* +4 (5); *GrochKal* 12 (8); *Phil* O4 (5); *GórnTroas* 30 (12); *KochPij* Cv (2); BOże/ day ráturek/ w moim vtrapieniu *GrabowSet* I4v; Boże miłóśierny/ źródło wízech lutości *GrabowSet* Qv, F3v (102); Bogu táiemné nie fá ludzkie łpráwy/ Ten z niebá widzi/ kto krzyw/ á kto práwy. *KochFrag* 24, 54 (21); *OrzJan* 21 (11); *OstrEpit* A2v (2); *WyprPl* A3v (3); Boże S. Prorokow/ Boże S. Apoštołow/ Boże S. Pánienek/ Boże wízyłtkich wiernych/ próżę ćię Oycze wyniołłego máiełtatu/ rácz mię wípomoc miłóśiowie *LatHar* 19; y cze^{go} okrom ćiebie prágnąc mogę na źiemni/ Boże łercá mego *LatHar* 607, 183 (149); *KołakCath* C (8); *KołakSzczęśl* A3 (15); *RybGęśli* Dv (10); Błogółławiony krol nam od Bogá zefłány. *WujNT* 89; ták teź Duch Boży znáiąc Bozkie rzeczy/ muśi być wnątrzny y łpołłtny Bogu *WujNT* 582; Abowiem Bog nie iest Bogiem rołtyrkow/ ále pokoiu *WujNT* 1. *Cor* 14/33; GARDZACY kościołem y przełóżonymi iego/ łámym Bogiem gárdzi. *WujNT* Yyyyy 3, 825 (1042); *WysKaz* 14 (27); *JanNKar* Fv (4); *JanNKarGórn* G4 (7); *SarnStat* 424 (22); *SiebRozmyśl* K2 (14); *WitosłLut* A2; *GrabPospR* K3; Roznie Bog karze złośliwe grzełzniki, Iednych gádziną, drugich teź y łyki. *KlonKr* B2v, B (7); *KmitaSpit* A2 (8); Nieznośne dełpekty bogá w przyśięgách Polłkich. *PowodPr* 48 *marg*, 75 (195); Powłtań Boże ołádz źiemię. *SkarKaz* 2b; Trzy fá łtrony/ Bog rozgniewány/ Chryłtus przeprałzáiący/ á człowiek fię korzácy y próżący. *SkarKaz* 636b, 417a (260); *VotSzl* B3; *CiekPotr* 38 (14); Zá czym ty Pánie mnie y moię łpráwy/ Weś pod łkrzydłá łwoie iáko Bog łáłkawy. *CzahTr* B3v, B (33); *GosłCast* 15 (12); *PaxLiz* D4 (3); Bog mátkę czćić rołkazał. *SkarKazSej* 665b; O niewyłłowiona pokoro ku Bogu/ iákoś byłá froga nieprzyiáćiołom. *SkarKazSej* 680b, 660a (53); *KlonFlis* B4 (6); *SkorWinsz* A3v (3); *SapEpit* B3 (5); Nie pámięta ná BOGA, nieśie to do Zydá/ Do Słomy/ do Szmuelá/ ábo do Dawidá. *KlonWor* 10, 79 (25); *PudłDydo* B6 (4); *RybWit* B3v (3); Zwiędłá iuż twoiá młodość/ gotuy fię do Bogá/ Ráczey niźli do śwíátá/ pewnieyłzac tám drogá. *ZbyłPrzyg* B2v, B4v (6); Włekułłta mądrości/ Boże niezmieryony/ Ktory wízytko porułzálz nie będąc wzrułżony *SzarzRyt* B3v, D3 (21); *KochDryas* A2v; *KochPhaen* 1 (6).

W *połączeniach z imieniem* [*Bog + imię* (22), *imię + Bog* (13)] (35): Ia Bog Sabaot od wieka Gdym łobie Stworzył Człowieka Iákam Łáłke nadnjm ziawił Zemnu [!] wílytko ku czczy łprawił. *RejKup* y8v; *LubPs* S3v; *Leop Esdr* 9/46; Na początku łtworzyłeś źiemię o Boże Iehowá/ a łpráwá rąk twoich fá niebiołá. *SarnUzn* C5v, D (6); *RejPos* 144; Zyię iá/ mówi Iehowá Bóg/ mnie będącie koláno káždé kłękáło/ y káždy ięzyk przyśięgáł *BiałKat* d2, d2; A (ták) záprowadzę was zá Dámalzek/ mowi Iehowá/ Bog Cewáoth imię iego. *BudBib* Amos 5/27, *Ierem* 15/16 (9); *BiałKaz* Gv (2); Jełli ták iest iáko wykłádáią/ iź Bog Elohim/ ná początku/ to iest w łynu łtworzył *CzechRozm* 26v, 8 (6); Boáczmy

[!] też Christufá, od Bogá czcią y chwałą koronowánego, y imieniem nád wšytki imioná dárowánego znamy y po Bogu oycu iedywym, pánem íwym y Bogiem Emánuelem wyznawamy *CzechEp* [402], 272 (6).

W połączeniu z imieniem *Chrystus* [*Chrystus + Bog* (12), *Bog + Chrystus* (6)] (18): yaka by to myala bycz panną która myala boga crytuła porodycz *PatKaz III* 88; *KromRozm III* G8v; *KrowObr* 11; Vmęczón Cipryan święthy od národzenia Bogá Chrytuła látá 249. *BiałKat* 241, 196 (4); toż fundáment nász Chrístus Bog przykázuie/ który mowę íwoię prawdą/ á Diabłowę kłámtwem być powieda. *ModrzBaz* 30; *SkarŻyw* 71; iešliby kto Bogá Chrytuła/ przed wieki íyná Bożego/ nie wyznáwał [...] niech będzie przekłéty *CzechEp* 196, 61 (3); *WujNT* 479 (3); *SarnStat* 914 (2); *PowodPr* 34.

W połączeniach z przymiotnikiem od nazwy etnicznej lub miejscowej [*Bog + przymiotnik* (155), *przymiotnik + Bog* (20)] (175): *OpecŻyw* 12v; Niechay nie będą pófromoczeni nademną/ Kthorzy ízukaíą ciebie Boże Izraelłki. *TarDuch* A6, A6; *BielŻyw* 156; *WróbŻołt* 40/14 (4); *RejPs* 62v; *LubPs* L3 (8); Teraz tedy odeymcie Bogi cudze z póšrzodku was/ á zklónicie íercá wálffe Pánu Bogu Ífráelłkiemu. *Leop Ios* 24/23, *Num* 16/9 (45); *BibRadz Ios* 13/33 (41); Iulianus mu odpowiedzwał/ ty ílepy íešteš/ ani cię twoy Bog Galileyłki vzdrowi. *BielKron* 157, 28v (21); *GrzegRóżn* G2v; niemoże też nam nikt zárzućić íłufznie/ ábyšmy mieli Bogá Zydowłkiego albo Tureckiego. *SarnUzn* Hv, D7v; *RejAp* 108; *RejPos* 50 (3); Iehowá Bog Ebreyłki pošłał mię do ciebie *BudBib Ex* 7/16, 3. *Esdr* 1/47 (10); *CzechRozm* 13v (7); *KochPs* 61 (2); *SkarŻyw* 479 (3); *CzechEp* 31 (7); *NiemObr* 110; Ciebie miłóšierny prošę Zbáwićielu/ O waleczny mężu/ Izraelłki Boże *GrabowSet* H; *LatHar* 45 (4); *WujNT Matth* 15/31 (8); *SkarKazSej* 703a.

W połączeniach z przydawką określającą wyznawcę: z przymiotnikiem dzierżawczym od imienia (169), z imieniem w dopełniaczu (10) [*Bog + przydawka* (170), *przydawka + Bog* (9)] (179): *TarDuch* D6v (3); *WróbŻołt* 47/10 (3); Wielkiem ítráchem przyšlušše/ ábychmy íe ciebie bali boże íákobow *RejPs* 111v; *MurzNT Matth* 22/32 (3); *KromRozm III* G5; Iedno w tobie moy pánie á Abráámow Boże/ Dufzyczká moiá záváždy rozwešelić íe može *LubPs* hh6; Kłiąžętá z narodow ípołu íe zebráli/ Z Bogyem Abámowym mocnye ták zoštáli *LubPs* M4v, hh4v (14); Wielki íešteš Pánie Boże Dánielow *Leop Dan* 14/40, *Matth* 22/32 (16); *BibRadz Gen* 9/26 (11); Gdzye íešt Bog Heliašzow? *BielKron* [84²]v, 14v (4); *GrzegRóżn* G2v (3); *RejPos* 22v (4); *BiałKat* 183v; *GrzegŠm* 4 (6); *RejZwierc* [203]; iam Bog oycá twego/ Bog Abráháamow/ Bog Izááakow/ Bog Iáákobow *BudBib Ex* 3/6, *Iudic* 5/3 (42); *BudNT Matth* 15/31 (13); Bog wšzechmogáey nie tylko íešt Oycem ale thež y Bogiem Pána Iežułowym. *CzechRozm* 10 marg, 19v (4); špiewayćie Bogu Iákobá wšyšcy po wšytkim šwiećie Chrzešćíánie. *SkarJedn* 312, 331 (3); *KochPs* 70 (2); Boże Heliašzá y Ianá Krzćicielá/ pierwšzych żywotá tákiego mištrzow: bądž przy mnie *SkarŻyw* 51, 479 (7); *CzechEp* 282 (9); Páweł š. bowiem w lišćiech íwoich/ częšto Bogá oycá/ Bogiem páná Chrytułowym wyšławiał. *NiemObr* 112, 109; Błogóšłáwiony człowiek/ co Iákubowemu/ Bogu vša *GrabowSet* D2; *LatHar* 330 (4); *WujNT Act* 3/13 (18); *SkarKaz* 274a.

W połączeniach z zaimkiem dzierżawczym (2633): *BierRaj* 16 (3); *OpecŻyw* 180v (6); *PatKaz II* 20; *PatKaz III* 115v (3); *HistJóz* D; *TarDuch* D7v (6); á tedy więcž íą będę íe badał przykazania boga

mego. *WróbŻółt* 118/115, 145/10 (28); *SPrawiedliwys wewłlytkim bog náfz miły pánie RejPs* 185v, 119v (35); *RejJóz* C2 (3); *KromRozm I M* (2); *MurzNT* A4; *KromRozm II* m4v (3); *KromRozm III* C6v; *Nye ćirpże im o Boże moy włfetczeńftwá tego LubPs* S6, Q (103); *GroicPorz* pp2; *KrowObr* 111 (10); *RejWiz* 170 (5); *Pan Bog wáfz dał wam iuż odpoczynienie/ y tę włlyftkę ziemię. Leop Ios* 1/13, *Ex* 20/1 (168); *RejZwierz* 35v; *BibRadz 2.Par* 32/8 (160); *Twoia zyemiá moiá zyemiá/ thwoy Bog moy Bog/ thwoi przyiaciele moi przyiaciele/ twa śmierć moiá śmierć. [bibl. Ruth* 1/16] *BielKron* 53, 84v (17); *GrzegRóżn* N (8); *SarnUzn* E8 (12); *RejAp* 111v (20); *RejPos* 250 (142); *BiałKat* 3v (6); *GrzegŚm* 44 (3); *HistLan kt*; *KuczbKat* 270 (2); *RejZwierz* 204v (15); *BielSpr* 58; *WujJud* 245 (2); *WujJudConf* 18; *RejPosWstaw* [41²] (3); *Dobro rzecz Pánu Bogu twemu ná każdy čás BudBib Tob* 4/20, *2.Mach* 7/18 (195); *HistHel* B3 (2); *MycPrz I* A3v; *niepráwoścy wáfze rozdzielieły miedzy wámy y Bogiem wáfzym BiałKaz* A4v, Fv (3); *BudNT Apoc* 3/12 (4); *Ták mowią pólpolicie do tych ktorým fwiátłóści nie doftáwa/ á Czarownikow y Wielzczkow fie dla boiázni BOGá fwego pytać niechcą CzechRozm* A, 207v (18); *ModrzBaz* 144v; *SkarJedn* 254 (4); *Zdarz nam włzytki náfze łpráwy/ Zdarz/ o boże náfz łáfkáwy. KochPs* 138, 44 (40); *A iako ia ztákim miáła bych miełzkác ábo iemu przyiazń pokázowác/ który ieft nieprzyiacielem Bogu memu? SkarŻyw* 151, 399 (58); *KochTr* 17; *MWilkHist* H3 (4); *CzechEp* 285 (26); *NiemObr* 104 (9); *ReszPrz* 69 (2); *WerKaz* 274; *KochPam* 87; *KochPieś* 8; *ArtKanc* G12v (38); *ZawJeft* 41 (5); *GrochKal* 27 (3); *GrabowSet* S2 (28); *Boże mój/ tyś ieft świadóm kázdey myśli moiéy WyprPl* Cv; *Nie máłz ktoby mię poćielzył ze włzech ktorzy pod niebem łá/ iedno ty Pánie Boże moy/ niebiefski lekarzu dułzny LatHar* 593, 155 (77); *KołakSzczęśl* B3 (3); *RybGęśli* D3 (2); *WujNT Luc* 4/8 (33); *WysKaz* 8 (4); *JanNKarGórn* G4 (3); *SiebRozmyśl* E (3); *PowodPr* 3 (6); *Boże moy y żywoćie moy/ ożyw tylo dułżę moię SkarKaz* 552b, 39b (32); *CiekPotr* 36; *CzahTr* C2v (13); *GosłCast* 19; *Walczmy o lud náfz/ y o miáłto Bogá náfzego: á Pan niech czyni co fię iemu podoba. SkarKazSej* 667b, 679b (19).

W formułach przysięg (663): yakom ya [...] thako my bog pomosz yszwyanthy Crzyz. ZapWar 1529 nr 2368; *Iakom ya. [...] Thako my bog pomosch y yego swyatha maka. ZapWar* 1535 nr 2553, 1542 nr 2499 (607); *Ia. N. przyłzyągam yłch[...] thako my bog pomagay, panna Maria y włzyłczy swyaczy MetrKor* 38/287, 40/174 (5); *Ia: N: przyłyęgam Pánu Bogu włzechmogácemu/ iż [...] Thák mi Pánie Boże pomagay/ kthory theż mnie w Dźień Sądny y włzytek Swiát łądzić będziefz. GroicPorz* D2v; *Ia. N. przyłyęgam Pánu Bogu włzytkę prawdę powiedzieć [...] ták mi Boże pomagay. GroicPorz* x3, b4v (27); *KrowObr* 36 (2); *BielKron* 329v; *RejAp* Ff2 (2); *Przydawáią tę Claufulę pólpolicie w przyśiędze: Tá k mi Pan Bog pomoz/ y włzyłcy Swięci. WujJud* 61 v; *WujNT* 463 (2); *Ia N. Przyśięgam: iż [...] Tá k mię Boże wfpomoz/ y/ tá święta Ewángelia. álbo ten święty Krzyż. SarnStat* 36, 1125 (15).

W porównaniach (26): WróbŻółt nn7; *MurzNT* 58v; *LubPs* S5v; *GroicPorz* b2; *KrowObr* 34; *Aleć Bog wie/ iż iák łkoro z niego ieść będziefcie/ othworzą fię oczy wáfze/ á będziefcie iáko Bogowie [eritis sicut dii] znáiąc dobre y złe. BibRadz Gen* 3/5; *w ktorego rádźie Pánowie naywłyłzy nieśiedzą/ ále ziąwłzy bierety fwe łtoią/ iáko przed iákim Bogiem. OrzRozm* L4; *BielKron* 1v; *Os humerosque Deo similis, Twarzą y zroftem bogu podobny/ to yeft ták piękny by bogiem był Mącz* 393d; *Eum venerantur, ut Deum, Máyą go w podćiwości by Bogá. Mącz* 479d; *GórnDworz* K3y; *HistRzym* 75v; *RejPos* 101v (8); *KuczbKat* 100; *RejZwierz* 10 (2); *SkarŻyw* 261; *kto fię go rádźił/ iákoby fię*

Bogá rádził *SkarKazSej* 658b; Lecż miła Polfka na żyznym zagonie Zásiadła/ iáko v Bogá ná łonie. *KlonFlis* Cv.

W utartych formułach modlitewnych, przykazaniach, sentencjach z Pisma świętego itp. (425): Boże boże mój ij czemus mie opułcil [bibl. Ps 21/2] *OpecŻyw* 102v, 161v (11); ktho myełzka wmyłółczy wbodze myełzka a bog wnym *PatKaz III* 144v, 144v; Ktori z tobą žiwie y panuie w iedności ducha świętego Bog przez wżitki wieki wiekow Amen. *TarDuch* D2, A8 (8); *WróbŻolt* 55/1; Chwałá bogu oycu y fynu y duchu świętemu. *RejPs* 99v, 23 (99); *RejJóz* P7v; *SeklKat* A2v; *MurzHist* P2v; Będziéłz miłowál pana Boga twego ze wżyftkiego ferca fwoiego i ze wżyftkiei dułze twoiei ze wżyftkiei myśli twoiei *MurzNT Matth* 22/37, *Luc* 18/13 (4); *KromRozm II* 12; *BielKom* B3; *LubPs* N3v (8); *KrowObr* 49v (2); *Leop Matth* 22/37 (5); ále tłuł [celnik] pierśi fwe/ mowiac/ Boże bądź miłóściw mnie grzełznemu. *BibRadz Luc* 18/13, *Gen* 14/20 (9); *BielKron* 12v (8); Święty/ Święty/ Święty/ Pan Bog zaftępow/ y pełna ieft chwály iego ziemiá. [bibl. Is 6/3] *SarnUzn* D8v; *RejAp* 49 (4); *RejPos* 13 (21); *RejPosWiecz*³ 98 (2); *BialKat* 1 (4); *KwiatOpis* B2v; Ná początku było Słowo/ á Słowo było v Bogá/ á Bog był Słowo *KuczbKat* 30, 270 (4); *WujJud* 99v (5); *BialKaz* E2; *BudNT Luc* 18/13; *CzechRozm* 200 (3); *KarnNap* E (3); Boże rácz to dáć/ Amen. *SkarJedn* 404; *SkarŻyw* 250 (11); *CzechEp* 46 (4); *ReszPrz* 83 (2); *WerGość* 270; *WerKaz* 288 (2); Bądź/ wieczna chwála Oycu wiecznemu/ y Synowi iego iedynemu/ tákże theż y Duchowi Świętemu/ Bogu w Troycy iedynemu. Amen. *ArtKanc* K17, T12 (22); *GrabowSet* H2v (4); CHwałá ná wyfokości BOgu/ á ná žiemni pokoy ludźiom dobrej woley. [bibl. Luc 2/14] *LatHar* 86; RAcz nas wyfluchác BOże wybáwićielu náłz *LatHar* 93; Zmiłuy fię nádemną/ Boże/ á nie pámiętay ná niepráwości moię. *LatHar* 141; Święty Boże/ Święty mocny/ Święty nieśmiertelny/ zmiłuy fię nád námi. *LatHar* 549, 8 (117); Ia PAN BOG wálz/ ktory wywiodłem cię z žiemie Egipftkiey zdomu niewoley. [bibl. Gen 20/2] *KołakSzczęśl* B, B (3); Wierzę w Bogá Oycá wfzechmogácego/ ftworzyćielá niebá y žiemie. *WujNT* 515, 305 (25); [św. Franciszek] bárzo częłto y dłuęo ná modlitwie tych fłow vżywał y one powtarzał: *Deus meus, et omnia, Deus meus, et omnia*. Bog moy y wżyftko/ Bog moy y wżyftko. *WysKaz* 8, 8; *SarnStat* 1020; *SiebRozmyśl* E (4); *SkarKaz* Bb (8); Boże zmiłuy fię nád ludem twoim *SkarKazSej* 696a (6).

W charakterystycznych połączeniach: dom Boga (26); *dobrorzeczyć Boga* (8), *odpychać* (2), *porzucić* (3), *(po)znać* (125), *sławić* (11), *zapamiętawać* (9), *zapomnieć* (20); *odwrocić się od Boga* (10); *wzdychać do Boga* (4); *dosyć uczynić Bogu* (11), *kłaniać się* (30), *korzyć się* (14), *łajać* (6), *obietać* (15), *podobać się* (41), *pozyskać* (29), *sprzeciwiać się* (9), *wierzyć* (56), *złorzeczyć* (3); *weselić się w Bogu* (8); Bog błogóslawiony (87), *dobry, dobrotliwy* (28), *litościwy* (12), *łaskawy* (36), *mądry* (7), *miłosierny* (43), *miłóściwy* (40), *mocny* (61), *możny* (61), *nieogarniony* (7), *nieskończony* (7), *niezmierzony* (10), *sławny* (6), *spolistny* (7), *sprawiedliwy* (32), *święty* (47), *wielki* (45), *wierny* (52); *od Boga darowany* (9), *obietany* (17), *odrzucony* (9), *opuszczony* (7), *posłany* (60), *postanowiony* (57), *wybrany* (11).

Przysłowia: [bibl.] á nic fie áni bogá/ ani ludzi niewftydáią *RejPs* 106v; *LubPs* I3v; *RejWiz* 7v; *BielKron* 222; Ludźi fie nie fromáią/ áni Bogá boią. *BielSat* Dv [idem *BielRozm* 24]; *CzechEp* 80; *BielRozm* 24; Aczci fię Bogá nie boię/ y człowieká fię nie wftydam *WujNT Luc* 18/4, 2; *CiekPotr* 70; *SkarKazSej* 703b; *KlonWor* 58 (2) [ogólem 13 r.].

Pięknie fie ten ftroi/ co fie Bogá boi. *RejZwierc* 239.

Nie boiŕzli fię Bogá/ zboiŕz fię powrozá, *KlonWor* 25. [bibl.] Niemożećie bogu służyć i bogactwu. *MurzNT Matth* 6/24; *HistRzym* 6v (2); *RejPos* 216v (3); łzczeńliwŕzymi fą ktorzy Pánu Bogu/ niŕli ktorzy ŕwiátu fłużą. *KuczKat* 270; *CzechRozm* 213v; Nie możećie Bogu fłużyć y mámmonie. *WujNT Matth* 6/24, *Luc* 16/13 [ogółem 10 r.].

[bibl.] Dáycieź Cefarzowi tzo ielt cefarzowo/ a tzo ielt boże⁸⁰ bogu. *OpecŻyw* 75; *TarDuch* B7v; *LibLeg* 7/69v; *MurzNT Mar* 12/17; *KromRozm III* P6v; *KrowObr* B2v; *Leop Matth* 22/21; *BielKron* 203; *RejPos* 46v (4); *RejZwierc* 35v (2); *WujJud* 18 (2); *WujJudConf* 18 (2); oddawáiąc co Boże⁸⁰ Bogu/ á co Krolewkiego Krolowi *CzechEp* [394], [384]; Cefárzowi czyńŕz y pobor; á Bogu dzieŕięćiny y ofiáry. *WujNT* 93, 93 (6) [ogółem 26 r.].

Bez bogá fłába i cnothá. *RejWiz* 107 marg [idem] Cc4.

Kogo Bog miłuię tego w czyŕcu karze. *WujNT* Yyyyy2.

Dałlic Bog dáry/ Vżyway miáry. *RejZwierc* 238v.

[bibl. *Matth* 19/26] Co v ludźi niepodobno/ to P. Bogu podobno *SkarKaz* 457b.

Frons occipitio prior, proverbium, Stáŕszy Bóg niŕ ŕwięty Marćin / álbo dáleko lepiej yeft łam przes fię fwey rzeczy doyrzrec/ niŕli fię na kogo fpuŕzczać. *Mqcz* 258b [idem] *RejPos* 269.

Ze złęgo náłogu/ trudno ku Bogu. *BierEz* P; Chceŕzli być z Bogiem/ Wadź fię z náłogiem. *RejZwierc* 238v; Przy złým náłogu/ Zmierzniefz y Bogu. *RejZwierc* 238v; Zwycząy z náłogiem/ Skárzy przed Bogiem. *RejZwierc* 239 [ogółem 4 r.].

Ad Calendas Graecas, Ná ŕwięty Bog wiedz/ nie moźeli fię dáley odwlec *Mqcz* 148a.

Da Bog ná piecu komu chce. *RejRozpr* K2; *RejPos* 257; *RejZwierc* 231.

Napewnieyŕza to wyflugá/ Co z Bogá idzie á s pługá *RejZwierc* 233v.

A gdy będziem ná pomoc mieli łobie Bogá/ Pewnieć káźda wítanie náŕzkodliwŕza trwogá. *RejZwierc* 253.

y tám we łbie trwogá/ Kto wŕzytko puŕzcza ná Bogá *RejZwierc* 232.

Bogu tylko fluzyc inŕŕym nye płużyć. *GliczKsiąź* E8.

Dobrego y ŕwiát y Bog záwždy baczy *RejZwierc* 222.

á Wikárij ięgo/ powieda iż przez ŕwięte do Bogá? *KrowObr* 11v; przez pány do krolá/ á przez ŕwięthe do Bogá. *RejPos* 133.

[bibl. *Matth* 19/24] trudnići [bogaczom] do boga niŕz wielbráďowi [!] przes igielná dźiurę *MurzNT* 28v.

[bibl. *Job* 1/21] Pan Bog wziął Pan Bog dáć moźe *RejZwierc* 57, 57.

gdźie Bog tám zgodá *OrzRozm* C4; *Prot* Av; Gdźie zgodá tu Pan Bog/ á gdźie niezgodá tu Czárt pánuie. *WujJud* 127.

[bibl.] Co tedy Bog złączył/ człowiek niechay nierozłącza. *Leop Mar* 10/9 [idem *WujNT*]; *BiałKat* 183v; *BiałKaz* K; *WerKaz* 284; By fię tego nikt nie ważył/ Rozłączáć, co Pan Bog złączył. *ArtKanc* V2v; *WujNT Matth* 19/6, *Mar* 10/9 [ogółem 7 r.].

Zoná dobra od Bogá. *RejZwierc* 34v marg [idem] Bbb3v.

Frazy: »(Pan) Bog b(ł)ogosláwi, ubłogosláwi« [szyk zmienny] (69): y bogofłáwił pan bog domowi onęgo páná dla Iozęfa *HistJóz* A3; *WróbŻółt* kk8v; *RejPs* 29v (2); *LubPs* K2 (3); Pan Bog błogofłáwi

Ípráwam íwym. *BibRadz Gen 1 arg*, 1/28 (7); *BielKron 1v* (4); *RejPos* 68 (4); *BialKat* 386v (2); *HistLan E2*; *RejZwierc* 240 (4); *WujJud 17v* (2); *BudBib Gen 1/22* (2); *CzechRozm* 163 (3); Nie máfz tám y zá ífeląg pychy v żadnego/ Więc ná wízem błogofłáwi íszczęści Bog každego. *PaprPan B3v*; *ModrzBaz 141v*; *KochPs* 54; *SkarŻyw* 118 (3); *NiemObr* 91; *WerKaz* 282 (3); *ArtKanc M4v*; *ActReg* 24 (2); Kto tráfi w to/ á Bog mu błogofłáwi z niebá/ Ten może mieć ípotrzebę y złotá y chlebá. *GostGospGroch kt*; *LatHar* 21; *KołakCath C5*; *KołakSzczęśl C3*; *SkarKaz* 159b (8); *CiekPotr* 87; *CzahTr A4*; Iuż cię moy miły íynu/ Bóg niech błogofłáwi *PaxLiz E2*; *SkarKazSej* 665b (3); *SapEpit A4v*; *KochDryas A2*.

»(bądź, idzie *itp.*) chwałá (Panu) Bogu (Ojcu)« [*szyk zmienny*] (175): chwałá wálza niech będzie w panie Bodze. *WróbŻołt K7v* (2); *RejJóz P8* (2); *GliczKsiąż Av*; Íż z vmártych ludzi żadna chwałá Pánu Bogu nie idzye iedno s thych/ ktorzy tu íełczę na íwiecye żywą. *LubPs aav marg*; *Leop 2.Mach 1/17*; *BielKron* 412; *RejZwierc* 149 (2); *KochPs* 50; *NiemObr* 142; *ArtKanc T5* (6); *KmitaPsal Av*; *PaprUp D2*; *KochFrag* 48; *WujNT 2.Cor 9/14*; BOgu íámemu chwałá/ nam pófromocenie twarzy *WysKaz X3*. Cf »bądź cześć Bogu«, *Wyrażenia*.

»(bądź, jest *itp.*) (Panu) Bogu (Ojcu) cześć« [*szyk zmienny*] (26): *LibLeg* 10/62; O witay że moię dziecię z dawna poządliwie Panu Bogu czełcz y chwałá íż cie widzę żywe *RejJóz P7v*; *LubPs ffv marg*; *KrowObr* 176 (3); *Leop 1.Tim 1/17* (2); *RejZwierc* 110v; *BibRadz 1.Tim 1/17*; Sámemu mądreemu Bogu cześć y chwałá przez Jezulá Kryftuła *GrzegRóżn D3*; *RejAp* 9 (3); Pánu bogu niechay cześć będzie na wieki *KochPs* 189; *NiemObr* 5; *ActReg* 12 (2); Íáko dobry żywot duchownych bárzo wízytych buduie/ y íełt niemálá cziá y chwałá Pánu Bogu *WujNT* 21, 16 (5). Cf *Wyrażenia*.

»(Pan) Bog dopuści, przepuści; od Boga przepuszczony« [*szyk zmienny*] (188): *PowUrb* +; Bacż tu pilnie a rozważay íak miły bog przepuścízá na íweé wybrané/ kłopoty/ ímutki/ ku rozmnożeniu odplaty. *OpecŻyw* 13v, 113 (3); *PatKaz III* 143 (2); *MiechGlab* 69; *LibLeg* 8/133; *MetrKor* 59/75 (2); *WróbŻołt* 124/3 (2); Dla czego pan bog przepuściza pogáńfká rękę ná krześciány. *RejPs* 223v (2); *SeklWyzn G2v*; *SeklKat D4v* (10); *ZapWar 1549 nr 2658*; Aza, íye nye náyduye w Moizefíu nyedowyárftwo/ dla ktorego mu Bog do żyemye obyecáney wníć nyedopuścíł? *KromRozm I C3v*, G2; *MurzHist G3*; *KromRozm III V3*; *GliczKsiąż H3v*; *LubPs B5v*; *GroicPorz* 11 4v; *KrowObr* 63v (3); *RejWiz* 141; *Leop Gen 31/7* (3); *BibRadz Deut 18/14* (5); Píżá kronikarze náłzy íż tho Bog przepuścíł ná krolá prze niewinność Baryczki. *BielKron* 375, 2v (32); *OrzQuin O4* (4); *Prot B2v*; *RejAp* 92v; *GórnDworz Bb4*; *HistRzym* 45v (5); *RejPos* 49v (14); *BialKat* 16 (2); *BielSat D4v*; *GrzegŚm kt*; *KuczbKat* 225 (3); *RejZwierc* 138v (2); *WujJud* 38 (2); *WujJudConf* 65v (2); *BudBib Is 57/1*; *BudNT Hhv*; *CzechRozm* 119 (6); *KarnNap G2*; *SkarJedn* 205 (4); *Oczko* 5v; *SkarŻyw* 225 (19); *CzechEp* 39; *CzechEpPORz x*; *ReszList* 142; *WerKaz* 282; *BielSen* 13; *ArtKanc M5* (2); *BielRozm* 32; *ActReg* 54; *WyprPl B2*; *LatHar* 576 (3); Gdy líft ná drzewie chrośnie/ mniema by na niego/ Bog álbo nieprzyaciéł dopuścíł co złęgo. *KołakSzczęśl C2v*; Dyabel nie może wíęcey nád to co mu Bog dopuści *WujNT Yyyyy2v*, 740 (7); Potym, przyśięże íámotrzeć rzeczony pozwány ná Rocéch [...] íż ná ten czás był niemocen prawdziwą niemocą od Bogá dopuśczoną *SarnStat* 825, 825 (3); *PowodPr* 31 (6); *SkarKaz* 311b (5); *SkarKazSej* 660a (3). Cf *Zestawienia*.

»(Pan) Bog (jest) z nami« [*szyk zmienny*] (35): Oto panną pocźnie íj porodzi íyna/ íemuż íjmiję będzie emanuel/ buog í nami. [*bibl. Is 7/14*] *OpecŻyw* 7v; *RejJóz N6*; *KromRozm II f2 marg*; *BibRadz*

Matth 1/23 (2); Gdy Bog známi będye/ kto fie nam oprzeć może. [bibl. *Rom* 8/31] *BielKron* 31v; *GrzegRóżn* D3; Emanuel, Hebraica dictio, Latine Nobisum [!] Deus, Pan Bóg s námi. *Mącz* 102c; *OrzQuin* E3v (2); *Prot* A2; *RejZwierc* 254; *RejPosWstaw* [41⁴]v; *BudBib Iudith* 13/13 (3); *CzechRozm* 61v (6); *PaprPan* L4v; *CzechEp* 71 (6); *ArtKanc* C (2); *ActReg* 167; *WujNT Matth* 1/23. Cf *Zestawienia*.

»(Pan) Bog (Ociec) (się) objawi, zjawi; Bog objawiony« [szyk zmienny] (75): otofz y poganom bog panną obyauyl *PatKaz III* 103v, 99v (9); *GlabGad* L4; *KromRozm II* b2v (2); *KromRozm III* B4; Ale Pan Bog nád wyemym fwą możność obyáwi/ Choćby wpadł w ręce yego yednák go wybáwi *LubPs* K2v, O2v; *KrowObr* 1v; *Leop Philipp* 3/15 (2); *BibRadz Philipp* 3/15 (3); *BielKron* 13. (9); *GrzegRóżn kt*; thenże Bog obiáwił fie zá drugiego wieku Abráánowi we dwu tyfiácu lat *SarnUzn* C6v, C5; *GórnDworz Z*; *RejPos* 300v; *KuczbKat* 1; *WujJud* 61 (6); *WujJudConf* 141; *BudBib* b3; *BudNT Act* 3/18 (2); Bog obiáwiony w cieie. *CzechRozm* 39v marg, 5v (7); *SkarŻyw* 131 (10); *NiemObr* 92; *KochWr* 23; *WujNT* 505 (7); ták Ianowi obiáwił P. Bog/ iż to był Chryštus Boży/ ktory od niego chrztu prośił. *SkarKaz* 514b, 580a (3).

»(Pan) Bog (Ociec) odpuści, przepuści [= *przebaczy*]« [szyk zmienny] (109): *OpecŻyw* 144; Iefzcze fie grzełny nie śpowiada iedno iż flubuiie a iuz pan bog odpułzcza. *WróbŻółt* K6v; *SeklWyzn* b3 (6); *SeklKat* I2 (6); *MurzHist* I2v (2); *LubPs* T6; *KrowObr* A4 (5); *BibRadz Eph* 4/32 (3); y Bog Aniołom nie przepuścił/ ále ie do przepáści ftrącił *BielKron* 467, 41 (7); *GrzegRóżn* C3v; *OrzQuin* B2v (2); *HistRzym* 115; *RejPos* 54 (3); *BiałKat* 171 (3); Niechce pan Bog przepuścić/ tákowey Kráinie/ Gdzie przes ftárfzych niedbáłość/ niewinny lud ginie. *BielSat* N4v, D2 (3); *KuczbKat* 20 (2); *RejZwierc* 257v (2); *WujJud* 81v (13); *WujJudConf* 83 (2); *BiałKaz* II (2); *CzechRozm* 116v (5); *KarnNap* D; *SkarŻyw* 125 (9); *CzechEp* 348 (3); *NiemObr* 151; *WerGość* 230; *ArtKanc* L9v; *BielRozm* 26 (2); *ActReg* 102 (2); *GrabowSet* T2; *LatHar* 132; Nie tylko íam Bog grzechy odpułzcza *WujNT* 130, 38 marg (7); *WysKaz* 23 (7); *PowodPr* 11; *SkarKaz* 385b.

»(Pan) Bog (Ociec) opuści; opuszczony od Boga« [szyk zmienny](42): *OpecŻyw* [34]; *PatKaz I* 63 (2); *WróbŻółt* 70/11; *RejPs* 103; *LibLeg* 11/14; Takiego pan Bog nie opuści á pokolenie iego nie będzie żebrało chleba. *SeklKat* E3v; *MurzHist* I4v; *KromRozm II* v3v; *BielKom* F5v; A ty yák możny Bog nyezmyrney miłości/ Nye opułfczay ftárych lat y mey síwości *LubPs* Q3, A4v (6); *RejWiz* 107; *OrzQuin* E3v; *RejPos* 42v (2); *KuczbKat* 375 (3); *RejZwierc* 257v (2); *WujJud* 118v; *BudBib 2.Par* 32/31 (3); *HistHel* D2; *PaprPan* Dd2v; *KochPs* 30 (2); *SkarŻyw* 100 (3); *CzechEp* 153 (2); *ReszPrz* 83; *OrzJan* 38; Więżniow Bog nie opułzcza. *WujNT* Ccccc 4, 522.

Zwroty: »bać się, bojący się (Pana) Boga« [szyk zmienny] (277): Niewiáltá która fye bogá boi: będzię chwalona. [bibl. *Prov* 31/30] *March*¹ A3 [idem *March*³ V]; *BierEz* Hv; *OpecŻyw* 13v (2); *PatKaz II* 60; *HistJóz* C2v; *TarDuch* A5v; Tego íobie za krola wybierzcie ktory fie Boga boi *BielŻyw* 148; *KlerWes* A2; *March*³ V; *WróbŻółt* qq7 (3); *RejPs* 224v (2); *SeklKat* E3v (4); *RejKup* h3; *MurzHist* L4 (2); *KromRozm III* P; *BielKom* B6; *GliczKsiqż* N5 (5); *LubPs* I2 (6); *GroicPorz* b3; *KrowObr* 37 (20); Pirwíza cnotá bać fie Bogá *RejWiz* Dd2, 76 (8); Duch boiácych fie Bogá bywa ífukan/ á przed oblicznością iego będzie błogofławion *Leop Eccli* 34/14, *Lev* 19/14 (23); *RejZwierc* 75v; *BibRadz Gen* 22/12 (11); *OrzRozm* E2 (2); *BielKron* 2v (17); Eximere religionem idem quod exolvere, Religione

tangi, Bać fie Bogá. *Mącz* 351b, 351b; *OrzQuin* T3 (2); *RejAp* Dd3 (10); *HistRzym* 31; *RejPos* 40 (10); *BiałKat* 33v (2); *BielSat* Cv; *GrzegŚm* A2 (2); *RejZwierc* 205v (3); *BudBib* Tob 4/22 (5); *BudNT* 1.Petr 2/17 (2); *CzechRozm* 7v (7); *ModrzBaz* 29 (6); *SkarJedn* 190; *KochPs* 171; Báby ktore fię Páná Bogá bały Pan Bog vbogácił. *SkarŻyw* 477 marg, 69 (23); *CzechEp* 73 (6); *NiemObr* 61 (9); *KochMRot* A2v (6); *Paprup* E2v; *ActReg* 31; *Calep* 1033a; *GostGosp* 6; *Phil* L2; *GórnTroas* 73; *LatHar* 725 (3); *KolakSzczęśl* B3 (4); Bogá fię boyćie. Krolá czćicie. *WujNT* 1.Petr 2/17, *Apoc* 14/7 (14); *WysKaz* 3 (5); *JanNKarGórn* H (2); *KmitaSpit* Bv; *PowodPr* 76; *SkarKaz* 209b (4); *CzahTr* L4; Szczęście Rzeczypołp: lud cnoty miłuiący y Bogá fię boiący. *SkarKaz* 686a marg, 661á (13); *KlonWor* 69.

»(Pana) Boga bluźnić, zbluźnić, (z)bluźnienie, bluźniący; imię Boga bluźnić; przeciw Bogu bluźnić, bluźnienie« [szyk zmienny] (114): Bowiem y mnie zefromocił/ Y náprzećiw Bogu bluźnił. *BierEz* A3v; *WróbŻołt* Z6v; *ComCrac* 20; *SeklKat* K3v (3); Nielży lgarzu niebluñn boga Nie po pieniądzachcy droga. *RejKup* 18v; *LubPs* C2v (3); *GroicPorz* 114v; A przełto wtey wálzey łpowiedzi nic infżego nietzyniećie/ iedno Páná Bogá na kaźdy dzień bluźniećie. *KrowObr* 159, 73 (53); *Leop* *Apoc* 13/6; *OrzList* e2v; *BibRadz* *Apoc* 16/11 (5); A gdy náłtał krol Báltázár Bábilońki po Nábchodnozorce [!]/ łkaran był od Bogá o bluźnienie przeciw Bogu *BielKron* 110v, 85v (3); *OrzQuin* Z (2); *RejAp* 136v (2); *WujJud* 64v (2); *BudBib* 4.Reg 19/16; *HistHel* Dv; *SkarŻyw* 50 (2); *CzechEp* 60 (4); *NiemObr* 110; *WujNT* 537 (5); Y ták potępiano o to ná śmierć ludźie w piłmie ś. iż Bogá zbluźnili y krolá. *SkarKazSej* 692b; Naprzednieyfzy grzech iełt [...] zbluźnienie P. Bogá Chrześciójánłkiego w Troycy iedynego *SkarKazSej* 703a, 699a (8). Cf *Wyrażenia*, *Zestawienia*.

»b(ł)ogosláwić (Pana) Boga (Ojca)« [szyk zmienny] (36): *PatKaz* III 149v; bogoflaw [!] dułzo moia pana boga *WróbŻołt* 103/35, 133/1 (6); *LubPs* dd4v marg (2); *Leop* 3.Esdr 9/46 (5); *BibRadz* *Ios* 22/33 (3); *RejPos* 298 (8); *RejZwierc* 199v; Tedy Tobit wyłzedł przeciw twoiey niewiełtce/ wełeląc fię y błogosláwiąc Bogá wbranie Niniwitłkiej *BudBib* Tob 11/13, *Ps* 113/18; *BudNT* *Luc* 24/53; *LatHar* 2 (2); A wnet fię otworzyły vłtá iego/ y rowiázał fię ięzyk iego/ y mowił błogofłáwiąc Bogá. *WujNT* *Luc* 1/64, *Luc* 2/28 (3). Cf *Wyrażenia*.

»być, przyść itp. z (od) (Pana) Boga« [szyk zmienny] (169): Od počátku łwiata nieiełt łlycháno aby kto otworzil tego oczy ktory fie łlepo narodzil/ wyiáwłfy iłżby ten człowiek od boga był. [bibl. *Ioann* 26/27] *OpecŻyw* 64, 52 (3); *PatKaz* III 146; *BielŻyw* 130 (3); *RejKup* e4v; *KromRozm* I F3 (3); Ten człowiek/ nieiełt od boga/ gdyłż łobboty niezachowáwá *MurzNT* *Ioann* 9/16; *KromRozm* II pv (2); *KromRozm* III H6; *GliczKsiąż* C5v; *GroicPorz* pp4; Myłmy przyięli nie Duchá/ tego łwiátá/ ále Duchá/ ktory iełt z bogá *KrowObr* 54, C3v (15); *Leop* *Ioann* 5/44 (4); *RejZwierz* 75v; *BibRadz* *Gen* 40/8 (5); *OrzRozm* L4v (2); *GrzegRóżn* Lv marg; Abowiem łam Ocyec miłuiie was/ iżełcie wy też vmiłowáli mnie/ á vwierzylłcie iżem od Bogá wyłzedł. *RejPos* 132, 285v (29); *RejPos* *Wiecz*² 92v (2); *BiałKat* 28v; *GrzegŚm* 56; *BielSpr* 11v; *WujJud* 4v (2); *BudNT* *Ioann* 7/17 (3); *CzechRozm* 18 (17); Przełto słufłnie *Socrates* on wielce zacny Filozof powiełdá/ że y Filozofowie/ y Krolowie od Bogá łá *ModrzBaz* 129, 59; *SkarJedn* 151 (2); *SkarŻyw* 30 (4); *Wiará Papieska* nie iest z Bogá. *CzechEp* 339 marg, 17 (20); Ano było trzebá/ z niebá połtrychnąc ie miodem/ Aby znano iżeś z Bogá/ y z oney Polłki rodem. *NiemObr* ktv, 82 (7); *ReszPrz* 12; *WujNT* *Ioann* 6/46 (27); Ieśli ći ludźie nie łá z Bogá: tedy zá czáfem łámi vłtáná y wyginá *PowodPr* 55, 55; *SkarKaz* 310b (3).

»chwalić, pochwalać *itp.* (Pana) Boga (Ojca); chwalenie, chwalący *itp.* Boga« [szyk zmienny] (472): Ale ſtoletz boży nitz inſłégo nie ieſt/ iedno panna maria/ przed którą kladli ſwé korony/ iéy chwale czynią/ a boga w łobie ij w pannie Marij chwálątz. *OpecŻyw* 189v, 3 (14); *PatKaz I* 15v (2); *PatKaz II* 46v (3); dzyłz ſyą ſtal ſzwyatu początek zbauyenia chwal boga wſzytka zyemya *PatKaz III* 115; *HistJóz* E3v (2); *MetrKor* 46/46 (2); Boga chwal á przyiaciele wſpomagay, rodzice ſwe czcý, á nikomu nie zazrzy. *BielŻyw* 34; *MiechGlab* 19; Pochwalaycie pana boga wſzelka ziemio/ ſpiewaycie á raduycie ſie y poycie iemu. *WróbŻołt* 97/4, 7/18 (36); *RejPs* 35v (6); *RejRozpr* Bv (2); Maciey Zaicz w Byſzinie podgorny Prorok: chwali Boga zſwą oſadą za wſzytkę Krzywaczką Gromadę. *LudWieſ* ktv, A2; *SeklWyzn* a3v (7); *RejJóz* Q3; *SeklKat* E4v (7); *HistAl* I6; *MurzHist* O2 (4); *MurzNT Matth* 9/8 (6); *KromRozm III* B2v (2); *Diar* 21; *GliczKſiąż* P6v (2); Chwalciełz Aniołowie Pánſcy/ Páná Bogá ſwoiego *LubPs* V6, A5v (22); *KrowObr* 64v (6); Ku ſpołecnemu w dni ſwięte Páná Bogá chwaleniu vpominanie. *Leop Ps* 99 arg, 1.Par 25/3 (23); *OrzList* a4v; *LeszczRzecz* A2 (2); *BibRadz Gen* 4/26 (12); *OrzRozm* D3; *BielKron* 466 (9); *GrzegRóżn* G3; Benedicere Deo, id est. laudare Deum, Chwálić Páná Bogá. *Mącz* 87a; *OrzQuin* V2v (3); *SarnUzn* C6 (3); *RejAp* 190 (3); *HistRzym* 132 (3); *RejPos* 13v (12); *BialKat* b2v (7); *GrzegŚm* 47 (2); *KuczbKat* 295 (4); *RejZwierc* 32v (2); *WujJud* 46v (13); *WujJudConf* 21 (6); *BudBib Tob* 4/15 (7); *HistHel* A (2); *MycPrz I* [D]v (2); *BialKaz* F3 (2); Y nagle było z ániołem mnoſtwo żołnietwá niebiełkiego chwalaących Bogá y mowiących. *BudNT Luc* 2/13, 20; á ia tobie zá to dziełkowác/ á Páná Bogá wychwalác/ powinien będę. *CzechRozm* 224, 120v (22); *ModrzBaz* 32v; *SkarJedn* 236 (2); *Oczko* [40]v; *KochPs* 199; *SkarŻyw* 584 (44); *CzechEp* 6 (12); *CzechEpPorz* *4v; *NiemObr* 17 (5); *ReszPrz* 57 (3); *ReszList* 158 (4); *ArtKanc* A9v (13); *GórnRozm* K2v; *GrabowSet* B4v (4); *LatHar* 572 (11); *WujNT* 26 (55); Ieſli tedy iednegoż Bogá y iednáko chwalemy: po nowey Konfederácyey nie *PowodPr* 39, 81 (7); *SkarKaz* 453b (2); *SkarKazSej* 678b (2). Cf *Wyżenia, Zestawienia*.

»dawać, czynić *itp.* chwałę (Panu) Bogu (Ojcu); oddawanie chwały Bogu; chwała (ku chwale) Boga« [szyk zmienny] (162): *BierEz* G2v; Dáy chwałę bogu/ botz my wiémy iż ten człowiek ieſt grzełłny [bibl. Ioann 9/24] *OpecŻyw* 63v, 11 (4); *PatKaz II* 58v (2); *PatKaz III* 106; *BielŻyw* nlb 9; *LibLeg* 8/132v; *WróbŻołt* 64/14; *RejPs* 226 (5); *LibMal* 1544/84; Nienaydziez w polłce zadnego Clałtoru/ albo kołcioła/ ołtarza/ y kaplice/ ktory by był ku chwale panu bogu zbudowan *SeklKat* E2; *MurzNT Luc* 4/8 (2); *Diar* 59; *BielKom* G4; *LubPs* V5 marg (8); *KrowObr* 220 marg (2); *Leop Luc* 18/43 (7); *BibRadz 3.Esdr* 9/8 (3); Achior wyrwawłzy głowę/ czynił chwałę Pánu Bogu z dzyękami *BielKron* 114, 265v (3); *RejAp* 155v (3); *RejPos* 18 (24); *KuczbKat* 295; *RejZwierc* 205; *WujJud* 234v; *WujJudConf* 236; *RejPosWstaw* [21³]; Bo cię on tego wſzyłtkiego náuczý y w tym wſzyłtkim wyczwiczy: że wprzod záwždy oddawác będzielz chwałę Bogu Oycu ſwemu *CzechRozm* 204, 107v (5); *KochPs* 149 (2); *SkarŻyw* 285 (6); *StryjKron* 707; *NiemObr* 104 (2); WZdawaymyż wierni chwałę Bogu wiecznemu/ czyniac záwždy dziełki niełkończone iemu *ArtKanc* K20; *ActReg* 57; Żyw y W. M. w dobrym zdrowiu y w fortunách wſzelákich: mnożąc Bogu chwałę w Páwłowicach *GostGospSieb* *4v; *LatHar* 302 (3); *WujNT Apoc* 11/13 (10); *SiebRozmył* H4; *KlonKr* F4; y dla chwały Bogá ſwego/ na ołtre želázá nieprzyačioł nácierał. *SkarKazSej* 667b; *ZbylPrzyg* B2v. Cf *Wyrażenia*.

»(Pana) Boga czcić *itp.*; cześć Boga« [szyk zmienny] (16): *PatKaz I* 1v; *BielŻyw* 100; Bo wiera y nałzy tatufiowie (czcząc Boga naprzod/ was y wyłokie prełaty) w fwych kolendarzoch y łachmaniech po ty lata zbłądzili *LudWieś* ktv; Dijabeł dopuści ććić y chwalić P. Bogá *KrowObr* 220; *GórnDworz* Hh6v; *CzechRozm* 161; *SkarŻyw* 69 (3); *CzechEp* 100; Więc wálzy woźnowie iácy fą/ chłop prołty/ ktory áni Bogá czći/ áni wie dla czego łtworzon łam iełt *GórnRozm* F; kiedy z iedney łtrony cześć Páná BOgá twego zálecaią/ á z drugiey/ łwięte iego niebieskie/ y namiáłtki źiemłkie z godności y mocy/ n nie od Bogá włożoney/ łzpetnie obnażią. *LatHar* +4v, 132; *WysKaz* X3; *SkarKaz* 514a; *SkarKazSej* 657a.

»cześć (Panu) Bogu (Ojcu) da(wa)ć, wyrządzać *itp.*; ku czci, na cześć Bogu« [szyk zmienny] (98): A naprzod Bogu cześć daway Swemu Pánu wiárę choway *BierEz* F4, H3; *OpecŻyw* 17v (2); *PatKaz II* 58 (3); *MiechGlab* [88]; przynofcie panu bogu czełć y chwałę imieniowi iego *WróbŻółt* 28/2; *RejKup* k8 (3); *KromRozm I* N4v; *GliczKsiąż* G5; *LubPs* cc3 marg (6); *KrowObr* 219v (2); *Leop Act* 12/23 (4); *KochZuz* A5; *RejZwierz* A3 (2); *BibRadz I* *5 (2); Agdy [*Mateusz św.*] pánnę iednę Ephijeniá Pánu Bogu ku czći krztem łwięty m oświęcił ze dwiemá łty pániem/ przebit od łługi krolewłkiego rohátyną przed ołtarzem. *BielKron* 144, 14 (3); *Mącz* 166b; *SarnUzn* C3v (3); *RejAp* 156 (5); *HistRzym* 99v; *RejPos* 284v (5); *BiałKat* 148v (2); *KuczbKat* 220 (3); *RejZwierc* 182 (7); *WujJud* 46v; *CzechRozm* 123v; Bo kto prawdziwą á łwiętołbiwą przyłięgę czyni/ cześć Bogu wyrządza *ModrzBaz* 87, 86; *SkarŻyw* 180; *CzechEp* 11v; *ReszList* 161; *ArtKanc* T11v (3); *GostGospSieb* 1; *LatHar* 49; *WujNT* 89 (3).

»czynić się Bogiem (Ojcem), mędrszym nad Boga« [szyk zmienny] (20): O dobry cie vczynek nie kamionuiemy/ ale ijże mowifs przeciw bogu/ ij że ty będątz człowiekiem/ czyniłs fie bogiem. *OpecŻyw* 65v, 130; *MurzNT Ioann* 10/33; *BibRadz Ioann* 10/33; *BielKron* 164v; *BudNT Ioann* 10/33; Gdzie iż fie mędrłzými nád Bogá czynią/ gdy fie tego domyłłaią czego fie Bog łam domyłłic nie mogł *CzechRozm* 100, 215v; [*Szymon*] vdał fię do Rzymu/ y tám Bogiem fię czyniác y łynem Bożym/ do tego Rzymiány przywiódł/ łfz mu łłup iáko Bogu łtáwili/ y ofiáry czynili. *SkarŻyw* 361, 601; *CzechEp* 283 (5); *NiemObr* 101; *WujNT* 716 (4).

»(d)ufać (w) (Panu) Bogu, w Boga; (d)ufający, ufność ku (w) Bogu; ufanie w Boga; (d)ufanie mieć *itp.* w Bogu« [szyk zmienny] (104): *OpecŻyw* 55 (2); *TarDuch* A6; Telok ty naprzod w panu Bogu dufay á themu wierz yż ta wodka ma tę mocz *FalZioł* II 5d; W miłym bodze mam duphanie *WróbŻółt* 10/2, H8v (7); *RejPs* 169v (4); *SeklKat* D4v; *MurzHist* K4 (5); Ktorzy też odłtápiwłzy vfánia łwego w Páná Bogá vdáli fie zá żádzami łwymi ciełefnemi. *LubPs* C3v, ff3 (16); *KrowObr* 149 (2); *RejWiz* 83; *Leop 2.Par* 20/20 (6); *BibRadz 2.Par* 13/18 (6); *BielKron* 304v (2); *GrzegRóżn* G2; *RejPos* 289 (2); *BiałKat* 48v; *WujJudConf* 213v; Żeby pokłádáli w Bogu vfánie łwoie/ á nie przepomináli łpraw Bożych *BudBib Ps* 77/7; *BiałKaz* F3v (3); *CzechRozm* 249; W niełzczęłciu/ y w káždéy trwodze Náłzá vfność záwždy w bodze. *KochPs* 89, 88 (6); *SkarŻyw* 373 (11); *CzechEp* 66 (4); *CzechEpPORz* xx4v; *KochPieś* 37; *GrabowSet* G2 (2); Wiele bicżow ná grzełfnego/ lecz vfáiącego w Pánu Bogu miłofierdzie ogárnie. *KołakSzczęł* B4, C2; *WujNT Matth* 27/43 (6); *SkarKaz* 41a; *CzahTr* A4; *SkarKazSej* 658a.

»iść, przyść *itp.* do (Pana) Boga (Ojca)« [szyk zmienny] (29): Yam ieft prawda/ dzwierze/ droga/ a zaden nieprzydzie do Boga oycia iedno przes mie [bibl. Ioann 14/6] *SeklKat Pv*, O3 (3); *KrowObr* 181v (8); *BibRadz* 1.*Petr* 1/13; *RejPos* 302v (2); *KuczbKat* 380; Abo iákoby tež y oni włyfycy [...] przezeń do Bogá przychodźić nie mieli. *CzechRozm* 24, 23v (12); *ReszPrz* 60; [Jezus] wiedząc iż włytko dał Oćiec w ręce iego; á iż od Bogá wyfzedł y do Bogá idzie: wítał od wieczerzey/y złożył fízaty fwe. *WujNT Ioann* 13/3.

»kusić, pokuszać (Pana) Boga; kuszenie Boga« [szyk zmienny] (40): *MurzNT Luc* 4/12; *BielKom* F3; A włfákoż oni przedię s ferczá vpornego/ Nye przeftáli pokuflác Bogá nawyzłfego *LubPs* Sv, S (4); Nie będziefz kulił Szátanie Páná Bogá twego. *KrowObr* 216, 216; *Leop Deut* 6/16 (3); *BielKron* 113v; *RejPos* 230 (10); *BialKat* 48v; *RejZwierc* 11v; *RejPosRozpr* b3v; *BudBib Mal* 3/15 (3); *CzechRozm* 31 (3); *SkarŻyw* 194; Vporne kuźzenie P. Bogá fwe⁸⁰ iákiekolwiek. *LatHar* 113, +9v; *WujNT Matth* 4/7 (5); Prožno P. Bogá kuśi/ kto o mądrość prośi á fam fię o nię nie ftára. *SkarKazSej* 663a.

»mieć, kłaść *itp.* nadzieję w (Panu) Bogu (Ojcu); nadzieja (jest) w Bogu *itp.*; u Boga nadzieję czynić *itp.*« [szyk zmienny] (87): *PowUrb* +v; Boć mam nadzieię w Bodze, żeć on twą moc vmgli á ciebie poniży *BielŻyw* 152; *WróbŻolt* 55/11 (9); *LibLeg* 10/124v (2); Nadzieię fwą pokłáda vpełną wbogu *RejPs* 64v, 224v (9); *RejJóz* I4v (2); *SeklKat* Ev; *RejKup* Ccv; *HistAl* Cv; *KromRozm I N*; *MurzHist* K3; *BielKom* G5 (2); Bo ten ktory nádzyeię fwą w Pánu Bogu fwym kłádyze/ Ten iuz iście nie omylnie wygrał ná tym zakłádyze *LubPs* ff2, R6 (5); *Leop Ps* 145/5 (3); oštátnia nádzyeia náłzá w Pánie Bodze/ á w mądrości Krolewfkiey/ á w tey Exekucyey ieft *OrzRozm* A3, Lv; *BielKron* 62v (2); *OrzQuin* R2; *RejPos* 341v (3); *KuczbKat* 260; *CzechRozm* 90 (4); *KarnNap* F (2); *SkarJedn* 378 (2); *KochPs* 52 (3); *SkarŻyw* 103 (2); *CzechEp* 342 (4); *CzechEpPORz* ** (2); Zwycięftwo w ręku wálznych/ mam nádzyeię w Bodze. *KochJez* B2; *ArtKanc* Q10 (2); *KmitaPsal* A3v; *ActReg* 122 (2); *LatHar* 53 (4); *WujNT* 116 (5); *SkarKaz* 350b (4); *CiekPotr* 89.

»(Pana) Boga przed oczyma mieć, kłaść« [szyk zmienny] (28): *WróbŻolt* dd5v; Tu prorok nárzeka ná ludzi befpiecznego ferca ktorzy áni ftráchu/ áni bogá przed oczymá niemáią *RejPs* 79, 222; *LibLeg* 10/150v; *GliczKsiąż* P6; *GroicPorz* aa3v (4); *KrowObr* 220; *OrzRozm* E; *BielKron* 299v; Religionem colere, Pánu bogu pilnie słuźić [...] Mieć Bogá przed oczymá. *Mqcz* 351b, 301d (3); Ktęmuć wiodą to troie przykazánié: które człowiekowi Páná Bogá przed oczy kłáda. *BialKat* 51; *RejZwierc* 239v; *BialKaz* K2; *KarnNap* F; *ReszPrz* 94; *KołąkSzczęśl* A3v; Sądzic máią fpráwiedliwie [...] Bogá y fpráwiedliwość iego świętą/ przed oczymá máiąć. *SarnStat* 854, 469 (7).

»za Boga mieć, być *itp.*« [szyk zmienny] (31): A miedzy inymi ieden człowiek/ ktorego iá ij ijnij dobrzi ludzie za boga mámy dziáno mu Iezus *ForCnR* A3; *SeklKat* D2v (2); *KromRozm II* i3v (2); á ty Pánie byleś im zá Bogá. *BibRadz* 1.*Par* 17/22; *BielKron* 138v (2); *GrzegRóżn* L2v; *BialKat* 180v; *KuczbKat* 405; *CzechRozm* 34v (3); *SkarJedn* 390; *SkarŻyw* 62 (4); *CzechEp* 237; y wynieśie fię nád to włytko co Bogiem zową ábo zá Bogá chwałą *WujNT* 716, 551 (8); *PowodPr* 14; *SkarKaz* 275a; *CzahTr* Gv.

»miłować, rozmiłować się *itp.* (Pana) Boga; miłujący, miłowanie Boga« [szyk zmienny] (127): a to oboie od mile⁸⁰ boga bez wátpieniá otrzimáls/ ieftli [...] włytkim fercem boga fie rozmiłuięs

OpecŻyw [170], 187 (5); *PatKaz III* 148 (2); Mądry miłuię Boga, á Bog dułżę mądręgo. *BielŻyw* 131; *SeklWyzn* a4v; *SeklKat* B3v (4); *MurzHist* K3v (3); *KromRozm II* k3; *GliczKsiąż* P6; zgárdzenie y niemilówanie Páná Bogá wfercáh ludzkich vtwierdził/ y podwyłłfył *KrowObr* 53v, C4 (7); *Leop Deut* 6/5 (7); Zdrayce/ łkwápliwi/ nádeći/ w rofkofzách fię kocháiący rádfzey niż Boga miłuiący. *BibRadz 2.Tim* 3/4, 2 (9); *OrzRozm* E4; *BielKron* 45v; *Prot* D4; *HistRzym* 51v (4); *RejPos* 99 (12); *RejPosWiecz*² 92v; *RejPosWiecz*³ 99 (2); *GrzegŚm* 31; *KuczbKat* 395; *RejZwierc* 128v; *WujJud* A2v (2); *BudBib Tob* 14/8; *BudNT 1.Ioann* 5/2; Bogá więcey nád dekret vrzędowy miłował y łłuchał *CzechRozm* 252, 231 (4); *ModrzBaz* 113v; *SkarJedn* 246 (2); O dziwne mlóde fercá/ iáko fię Bogá zámilowały *SkarŻyw* 180, 209 (12); *CzechEp* 17 (2); *KochMRot* B3v; *PudłFr* 46; *ArtKanc* M3; *LatHar* 559 (2); *KołakSzczęśl* C3v (3); W tymći ięft miłóść: nie iżbyłmy my vmiłowali Bogá; ále iż on vmiłował nas *WujNT 1.Ioann* 4/10, *Matth* 22/37 (11); *PowodPr* 85; *SkarKaz* Oooo2b. Cf *Wyrażenia, Zestawienia*.

»modlić (się) *itp.* (ku) (Panu) Bogu (Ojcu); modlić się do Boga; Boga modlić; modłę Bogu dawać *itp.*« [szyk zmienny] (180): a iátz od was maluczko poydę/ pomodłę fie bogu oyttzu. *OpecŻyw* 98v, 32v (11); *PatKaz II* 51v (4); *PatKaz III* 152 (2); modl fie Bogu wfczechmogáczemu á temu fie poruczáy *FalZioł* V 66; *BielŻyw* 130 (3); dawaycie panu bogu modłę w przybythku święthym ięgo. *WróbŻołt* 28/2, E5v (3); *LibLeg* 11/44v; *RejPs* 220 (4); Z żywymy świętymy mam fię wełpolek modlić do pana boga *SeklWyzn* e4; *SeklKat* G2 (2); *MurzHist* Sv (3); *KromRozm III* F3v; *GliczKsiąż* D8v (2); *KrowObr* 214v (5); *Leop Iudith* 12/5 (4); Modl fię próšimy ćię Panu Bogu náłzemu zá námi. *BibRadz Ier* 37/3, *Ex* 10/17 (10); *BielKron* 38 (29); Vota facere, est orare, Modlic fie pánu bogu/ próšić páná bogá. *Mqcz* 508a, 60a (4); *OrzQuin* Z2 (2); *SarnUzn* B2; *SienLek* 12; *RejAp* Dd4v; *GórnDworz* Ii3v; *HistRzym* 132v (6); *RejPos* 213v; *GrzegŚm* 44 (2); *KuczbKat* 365 (4); *WujJud* 201 (6); *WujJudConf* 227v; *BudBib 2.Esdr* 2/4; *BudNT* a4v (4); *StryjWjaz* Cv; *CzechRozm* 2v (7); CZęłto ten Bogá modli nie o chleb o piwo/ A teź go ták wybornie wyłławia co żywo. *PaprPan* Z4v; *ModrzBaz* 59 (3); *SkarŻyw* 601 (18); *CzechEp* 288 (6); *NiemObr* 10 (3); *ReszList* 161 (3); *ArtKanc* D12; *LatHar* 85 (3); [był rotmistrz] poboźny [...] á Bogu fię záváždy modłący. *WujNT Act* 10/2, 573 (3); *SiebRozmyśl* B3 (3); *SkarKaz* 350b; *KlonFlis* B.

»z (Pana) Boga narodzić się *itp.*; narodzony z Boga *itp.*« [szyk zmienny] (32): *Leop 1.Ioann* 3/9 (2); KTokolwiek wierzy Iezufá być Kryłtufem/ z Bogá fię narodził *BibRadz 1.Ioann* 5/1, 3; Ale iż Bog Oćiec nigdy nie ięft Synem Boźym/ to ięft/ z Bogá vrodzonym Bogiem *GrzegRóżn* C, Lv (6); *Mqcz* 456d; *BudNT 1.Ioann* 3/9 (3); *SkarŻyw* 180; *CzechEp* 17; *NiemObr* 162 (2); Co fię kolwiek národziło/ po drugie z Bogá zrodziło/ mułi trudnołci znołć *ArtKanc* O4v, N3; *LatHar* 106 (2); *KołakSzczęśl* C3v; *WujNT* 550 (9).

»do (Pana) Boga (na)wrocić się *itp.*; nawrocić się ku Bogu; nawrocony do Boga« [szyk zmienny] (39): *SeklWyzn* f4v; *MurzHist* I2; Abyłmy w zbawięniu náłzym nierołpaczali/ gdy się nierychłó ku panu Bogu nawrociemy *MurzNT* 96, *Luc* 1/16; *KrowObr* 70; *Leop Deut* 30/10 (3); *BibRadz Os* 12/6 (2); Ale ięfli fie obrociłz ku Bogu fercem łkrułzonym [...] wywiedzye cię z ięctwá y zmiłuię fie nád tobá *BielKron* 45, 90 (3); *LeovPrzep* b3; *HistRzym* 47v; *KuczbKat* 205; *WujJudConf* 246v (2); *BudBib Iudith* 5/17 [Vulg 5/23]; *BudNT Act* 14/14; *CzechRozm* 218 (3); wrocić fię do Páná Bogá ktory w

pokoju w miłości y w iedności mieżka *SkarJedn* 332, 365; *SkarŻyw* 558 (4); *NiemObr* 27; *ArtKanc* S4; *LatHar* 686; *KolakSzczeńśl* B4; *WujNT Act* 15/19 (4); *WysKaz* 24; Kátolicy całym fercem przez práwą pokutę do Bogá fię náwróciwłzy/ gniew iego modlitwami błágáli. *PowodPr* 56.

»(Pana) Boga obrazić, obrażać; obrażający Boga« [szyk zmienny] (36): *HistRzym* 102 (2); iáko troiáko Páná Bogá obrażamy/ fercem/ ięzykiem/ y vczynkiem *WujJud* 93; *MycPrz* II A4; *SkarŻyw* 172 (2); *WerGośc* 227; *GórnRozm* G2v (4); *ActReg* 57; gdziekolwiek z opilthwá rzeczy fzkáráde/ nieprzyftoyne/ Páná Bogá obrażáiące przedfię bierze. *Phil* L4; *GrabowSet* G3; *LatHar* 135 (2); *KolakSzczeńśl* C2v; *WujNT* 21 (4); Zbytne bieśiady y nie ná czás iáko Bogá obrážáią. *PowodPr* 74 marg, 49 (9); *SkarKaz* 348b (2). Cf *Szeregi*.

»(Panu) Bogu (się) odda(wa)ć; Bogu oddany, oddawający« [szyk zmienny] (43): *RejPos* 56 (2); Nie giną pewnie wierni/ ále się oddáią Pánu Bogu do żywothá wiecznego przechodząc *GrzegŚm* 28, 22; *WujJud* 181; *RejPosRozpr* e2v; dáleko więcey tá potępiona będzie/ którą swiátá nieskofztowawłzy/ w pánieńftwie ieft Bogu oddaná *SkarŻyw* 457, 507 (12); *ArtKanc* O3v (2); Consecro – Offiaruię, oddaię bogu y fzwietim rzeczám. *Calep* 245a; Tę [Mszę] ná vczczenie swiętych Bożych Pánu Bogu oddawano. *LatHar* 76, 744 (8); *WujNT* 252 (7); *SarnStat* 205; *SkarKaz* 454a (5); *PaxLiz* D4.

peryfr. »ducha (duszę) (Panu) Bogu (Ojcu) (od)dać« = *umrzeć* [szyk zmienny] (24): *MiechGlab* 47; *KrowObr* 49v; A on zakonnik dużę P. Bogu oddał. *SkarŻyw* 100, 58 (19); *KochSz* B4; *LatHar* 320; Zyięc lat wiele w pánieńfkiey czyftości, Dał duchá Bogu, ziemi z ciáłem kości. *KlonKr* D3.

peryfr. »w Panie Bodze odpoczywać; odpoczywać, odpoczywający z Panem Bogiem« = *być w niebie* [szyk zmienny] (5): *KromRozm I* G4; Vmárł potym [Ioiadas] máiąc lat wieku fwego fto y trzydzyeści/ w Pánie Bodze odpoczywał. *BielKron* 86v, 90; ten swiát przez fześć tyśięcy lat trwác miał/ á síodmego tyśięcá włzyfcy wybráni máią odpoczywác s Pánem Bogie^m wiecznie *LeovPrzep* G4v; *LatHar* 325.

»odstąpić, odstępować (od) (Pana) Boga (Ojca); odstąpienie Boga« [szyk zmienny] (42): *RejPs* 156v; *MurzNT* 31; therasz Bog oczyecz włfythkye sprawy poruczył fynowy wfchakze rok przed fíadnym dnyem fyn odftapi boga oycza *LibMal* 1554/ 189v, 188v; *DiarDop* 103; Co zá flepothá ieft złych/ iż dla bogactw á rofkofzy fwieckich odftępuią boga *LubPs* Rv marg; *OrzList* a4v; *BibRadz Is* 59/13; *BielKron* 43; *RejPos* 140v (7); *RejZwierc* 258 (2); *BudBib Ez* 4/6 (2); Czemuście P: Bogá/ to ieft/ iedności y miłości Chrześciáńfkiey odftąpili *SkarJedn* 335, 332 (3); *KochPs* 24; *SkarŻyw* 557 marg (9); Wtora przyczyná vpadku Pańftw Krześciáńfkich/ ieft zuchwáłe odftąpienie Bogá/ religiey/ y przykazánia iego *PowodPr* 26, 26; *SkarKaz* 518b; *SkarKazSej* 683a (3). Cf *Wyrażenia*.

»ofiarować (Panu) Bogu (Ojcu); (u)czynić *itp.* ofiarę Bogu; ofiarowany, ofiara Bogu« [szyk zmienny] (254): Pczoła gdy miód vdziáłá/ Bogu go ofiárowáá. *BierEz* L, L3 (4); W Betleie^m ieft narodzon/ w Ieruzale^m doniefion/ bogu tam ofierowán *OpecŻyw* 21v, 69v (7); *PatKaz II* 38 (3); *PatKaz III* 112 (4); *TarDuch* C6; *BielŻyw* 156 (2); A będę pełnił panu bogu żądliwe ofiary moię przed włzytkim ludem iego *WróbŻolt* 115/14, G3 (8); *RejPs* 165v; *SeklWyzn* a2v (3); *SeklKat* Y3v (2); *HistAl* C2v; *KromRozm I* Iv (3); *KromRozm II* k4v (4); *GliczKsiąż* D7; *LubPs* Z2; Offiárá Panu Bogu Duch záfmucony/ ferce fkrufzone. *KrowObr* 238v, 91v (33); Vpominánie ludzi wiernych/ áby oni offiárowáli Pánu Bogu offiáry duchowne. *Leop Ps* 28 arg, *Gen* 8 arg (13); *BibRadz I* 3a marg (7); *OrzRozm* H2; *BielKron* 13 (12); offerre significat, Dác ofiárę/ Ofiárowác co pánu Bogu ku czći.

Mącz 123d, 170c; *RejAp* 14 (4); *HistRzym* 99v; *RejPos* 47 (34); *BiałKat* 351; *KuczbKat* 245 (7); *RejZwierc* 264v (2); *WujJud* 238 (10); *RejPosWstaw* [110³] (6); *ModrzBaz* 64v; Ták ten wielki S. oddał ofiarę fwoię Bogu fwemu *SkarŻyw* 356, 510 (24); *CzechEp* 101 (2); *ReszPrz* 19 (2); Ktorem prawem rodzice dźiatki zabiiaia/ Y oné zą ofiarę Bogu ślubną daia? *ZawJeft* 33, 6; *LatHar* 76 (5); ták też ciało iego [*baranka*] nie mogło być iedzione/ ázby pierwey Bogu ofiarowane było. *WujNT* 287, 286 (24); *WysKaz* 39; *SkarKaz* 638a (3); *SkarKazSej* 668b. Cf *Zestawienia*.

»opuścić (Pana) Boga« [*szyk zmienny*] (31): *SeklKat* D4 (3); Lecż iż oni opuścili Bogá fprawcę fwego/ Więc odftapili zbawienia fwoiego wdzyęcznego. *LubPs* gg4v, Z6v (4); *KrowObr* 156; Ale opuścili bogá oycow twoich/ y w nieczyłtoćie chodzili zą Bogámi ludzi they źiemie *Leop* 1.Par 5/25, 2.Par 7/22; *OrzList* c2v; *BibRadz Os* 4/13 (4); *BielKron* 87v (3); *GrzegRóżn O*; *RejPos* 257 (2); *HistHel* A (2); *CzechRozm* 66 (2); *SkarJedn* 387; Bo y prawo świeckie tego niedopuści/ y karze tych/ ktorzy opuściwzy Pána Bogá/ do Dyabła fię vciekaia. *SkarŻyw* 172, 504 (3); *SkarKazSej* 703a.

»(po)dziękować (Panu) Bogu (Ojcu); dziękowanie, dzięki *itp.* Bogu; dzięki czynić *itp.* Bogu« [*szyk zmienny*] (332): *LibLeg* 4/26; Náfycenichmi podźiękuymyż pánu bogu *March*¹ A4v [*idem March*³ V6]; *BierEz* A3v (2); Takież ij kielich z winem wziąwłfy/ motżą fwoią poświęciwłfy/ vczyniwłfy podźiękowanie bogu oyttzu/ dál ijm rzekątz *OpecŻyw* 93, 90 (17); *PatKaz II* 75 (6); *PatKaz III* 142 (4); *GlabGad* P8v; *KlerWes* Av; *March*³ V6; *RejPs* 49 (3); *SeklWyzn* Fv (2); *RejJóz* A5 (3); *SeklKat* A5 (6); *RejKup* r4v (2); *MurzHist* O3 (4); *MurzNT Sekl* A2; *KromRozm II* p2v; Pirwey niźli ku łobye przijdyetá/ Pánu bogu dzyękowác będyetá *BielKom* G6, G5v; *GliczKsiąż* C7v; Nápominánye wżytkiego kościoła ku czynieniu dzyęk Pánu Bogu. *LubPs* P3 marg, ee (26); *KrowObr* 150 (14); *RejWiz* 73v (2); *Leop Ioann* 6/23 (9); *RejFig* Bb7v; *BibRadz Tob* 10/15 (7); *OrzRozm D* (3); *BielKron* 245 (31); *GrzegRóżn* C3v; *Mącz* 119a (3); Ktokolwiek dźiękuie Bogu zą Króla/ tenze też iemu dźiękuie zą Káplaná. *OrzQuin* K marg, A4v (8); *Prot* A4v; *SienLek* 164 (2); *RejAp* Ggv; *GórnDworz* R7v; *HistRzym* 46v (4); zą ktore tu Pan Bog twoy dzyęki dawa Bogu Oycu fwemu *RejPos* 288v, 184v (6); *BiałKat* 273v (4); *GrzegŚm* A2 (2); *HistLan* E2; *KuczbKat* 35 (2); *RejZwierc* 172v (3); *WujJud* 94 (4); *RejPosRozpr* b3v; *RejPosWstaw* [143²]; *BudBib* 2.Mach 9/20 (3); *Strum* H4v; *BiałKaz* D (2); *BudNT Philem* 1/4 (4); *StryjWjaz* B4; *CzechRozm* 55 (3); *PaprPan* X2v; *KarnNap* C2; A przetoż/ y dźięki wielkie Pánu Bogu máia być czynione *ModrzBaz* 36v; *SkarJedn* 269 (2); *Oczko* 23 (2); A tym czáfem/ głowę mu ściał Theodor/ y podźiękował Pánu Bogu. *SkarŻyw* 187, 74 (31); *CzechEp* 69 (3); *NiemObr* 17 (4); *ReszPrz* 92; *ReszList* 145; *KochTarn* 77; *ArtKanc* M11 (3); *PaprUp* H4v; *ActReg* 57 (3); *GórnTroas* 45 (2); *LatHar* 402 (12); *WujNT* 707 (39); *SiebRozmyśl* E2; *SkarKaz* 351b (7); *CzahTr* K4; PÁnu Bogu dźiękowác mafz zą takie dáry *PaxLiz* E, E3; *SkarKazSej* 692b (2); *SkorWinsz* A3.

»(po)jednać, (z)jednoczyć (się) *itp.* z (Panem) Bogiem (Ojcem); (po)jednanie, pojednany *itp.*, zjednoczony z Bogiem« [*szyk zmienny*] (74): Iuz wam wżytko odpufzczam z Bogiem fie iednacyie *RejJóz* P6; *SeklKat* O2v; *RejKup* o6; *MurzHist* F; *KromRozm II* b2v; O Stzepanie chorąży/ nas wyfluchay/ y zbogiem poiednay *KrowObr* 217, 218 (22); *Leop Eph* 2/16 (2); *BibRadz* 2.Cor 5/20; *BielKron* 215; *OrzQuin* N3 (2); *HistRzym* 47v; *RejPos* 152v (4); *RejPosWiecz*³ 96 (2); *BiałKat* 21; Boć inłzy ielt vrząd przepowiadánia fłowá Bożego/ á inłzy odpufzczánia grzechow/ ále z obu ftron káplani fą fłuźebnicy tego to poiednánia z bogiem *WujJud* 87v, 88 (4); *WujJudConf* 116 (3); *CzechRozm* 216

(4); *KarnNap* (4); *ModrzBaz* 127v (3); *SkarŻyw* 482 (4); *ArtKanc* I4v (4); *LatHar* 169 marg; K temu sam Pan Chrifus iefł pośrednikiem odkupienia y przeiednania z Bogiem *WujNT* 723, 632 (6).

»(Panu) Bogu (Ojcu) (się) polecać, zalecać« [szyk zmienny] (37): y polyeczylefz dułchą twoją nalfzyatfchą bogu oczczv *PowUrb* +2; *BierEz* H3; Mily Iezus iako rychlo bogu oyttzu dułfę polęcił *OpecŻyw* [162], 7 (6); *PatKaz II* 63; *DiarDop* 104; *BielKom* C7; *KrowObr* 189; *BielKron* 273 (4); Deum salutare, Pánu Bogu fie polecieć *Mącz* 366a; *OrzQuin* Aav; *BiałKat* 386v; *BielSat* G; *KuczbKat* 410 (2); *BudNT Act* 20/32 (2); *CzechRozm* 245; *ModrzBaz* 2; *SkarJedn* 220; położyli fię w polu y fpali/ Pánu Bogu drogę y zdrowie fwoie poleciając. *SkarŻyw* 356, 185 (8); *WerGość* 205; *BielSen* 13.

»(po)przysięgać na, przez (Pana) Boga, na Bog; w Bodze przysięgać« [szyk zmienny] (33): *LibLeg* 3/33v (3); Poprzyfięgám cie przez boga żywego/ aby nám powiedziál iefłis ty kryftus fyn boga żywego? *OpecŻyw* 114; *MurzNT* 21; *KrowObr* 73 (4); *Leop Gen* 21/23 (3); *BibRadz Gen* 24/3 (4); *BielKron* 46v; *GrzegRóżn* L3; *RejAp* 86 (2); Hnet ow ná bog żywy przyfiągł *GórnDworz* T4v, S7; *KuczbKat* 285 (2); *BielSpr* 11v; *WujJud* 62; *RejPosWstaw* [21³]; *BudBib Gen* 21/23; *BudNT Mar* 5/7; *StryjWjaz* A4; *CzechRozm* 5v; Ku krzywdzie ludzkiey przyfiągł na bog żywy krzywo *KochFr* 107; *WerGość* 248.

»(Panu) Bogu (Ojcu) (się) poruczyć; poruczanie Bogu« [szyk zmienny] (80): *FalZioł* V 32v; *LibLeg* 8/133v (2); Napierwei dułchą swą bogv wfzechmogaczemu, pannye Mary, y wfchitkim swiethim poruczil *MetrKor* 59/75; Z dobrą nadzieią poruczanie panu bogu. *RejPs* 43v marg, 89 (4); *RejJóz* B2v (11); *RejKup* f6v; *BielKom* C7; *KrowObr* C4v; Pánu Bogu fie porucz/ inemu nikomu. *RejWiz* 80, 32v (6); *RejZwierz* 64v; *BielKron* 384 (3); *Mącz* 206c; *Prot* D; *SienLek* 1; *HistRzym* 46v; *RejPos* 104v; *BiałKat* 56; *KwiatOpis* A2v; *RejZwierz* 257v (10); *BiałKaz* M4v; *StryjWjaz* A2; *ModrzBaz* 15v; *Calag* 253a; Y poruczywłzy fię Pánu Bogu wfłąpił z oną corką fwoią/ ábo młodzieńcem do kłaftoru. *SkarŻyw* 183, 511 (4); *KochTr* 12; *MWilcHist* B3; *CzechEp* 11 (2); *KochDz* 109; *ReszList* 170; *ArtKanc* O3v; *ZawJeft* 22; *ActReg* 32 (4); *WujNT* 140 (4); *SiebRozmyśl* H4; Tradność poięcia P. Bogu poruczamy *SkarKaz* 485a; *CzahTr* I2v; *SkarKazSej* 663a (2).

»(po)ślubić itp. (Panu) Bogu; Bogu poślubiony itp. [także w znaczeniu zakonnik lub zakonnica]; poślubienie Bogu; ślub Bogu uczynic itp.«: [szyk zmienny] (93): Moijżełs przikázál aby każdy to fpelnil tzo bogu flubil. *OpecŻyw* 4, 3v (5); *PatKaz III* 104v (2); *WróbŻołt* Sv; *RejJóz* E6; Toć y S. Auguftyń o byałych głowach pánu Bogu poślubyonych nápiál. *KromRozm I* Cv, D4v(5); *GliczKsiąż* L4; *KrowObr* 150v; *Leop Deut* 12/17 (2); *BibRadz Deut* 23/21 (2); *BielKron* 80 (5); *Mącz* 85b (5); *RejAp* 175; ia mężá mieć niechcę/ bom flubila Pánu Bogu zá muž nigdy fie nie wydać. *HistRzym* 106, 111v (5); *RejPos* 54 (5); *BiałKat* 215v (2); *KuczbKat* 240 (2); *WujJud* 210; włożył na fię zakonną záślubionych iufz Bogu pánienek/ kápice *SkarŻyw* 510, 93 (18); *StryjKron* 537 (2); *ZawJeft* 34 (3); *ActReg* 40; *LatHar* 126; *WujNT* 845 (11); *SiebRozmyśl* F3; *PowodPr* 49 marg; Sluby czyfłtości y inne Pánu Bogu czynione *SkarKaz* Oooo2c; *SkarKazSej* 668b. Cf *Wyrażenia*, *Zestawienia*.

»(Panu) Bogu (się) poświęcić; poświęcony, poświęcenie Bogu« [szyk zmienny] (19): *OrzQuin* Mv; A ták y sam fiebie/ y fyná fwego/ y wfzytek dom fwoy on nędzny człowiek/ przez wiarę fwoię/ poświęcił Pánu Bogu fwemu. *RejPos* 244v, 350v (4); *WujJud* 212v; *BiałKat* M4v; *ModrzBaz* 55v; *SkarŻyw* 76 (4); Iż káždy ktory ślub czynił w zakonie/ á chciał fię poświęcić Pánu Bogu/ muśiał

ię włtrzymać od winá/ y od wżezgo napoiu pijánego. *WerGośc* 258; Poydzielz fortunnie [...] przed ołtarz Bogu poświęcony *GrochKal* 26; *SkarKaz* 454a (3).

»prosić *itp.* (od, u) (Pana) Boga (Ojca); prośbę uczyku Bogu« [szyk zmienny] (405): *BierEz* L2 (5); Iako kaplani boga profyli iżby ijm wziawil tzo by łtą panna działatz mieli. *OpecŻyw* 4 [*id.m OpecŻywSandR* 2], 14 (12); *OpecŻywSandR* 2; *KlerPow* 11; *MetrKor* 46/47v (2); *TarDuch* D2v; *BielŻyw* 159; *LibLeg* 7/42 (4); *RejPs* 189 (2); *RejRozpr* G; *LudWieś* A4v; *SeklKat* F4v (5); *RejKup* c3 (5); Ty do tąd proś Bogá/ by nam obyemá łálki łwey wżyczyc raczył *KromRozm I* P3, K2 (3); *MurzNT* 28v; *KromRozm II* q2v (3); *KromRozm III* E7 (2); *Diar* 49; *BielKom* F6; *GliczKsiąż* C2 (2); *LubPs* G2v (5); *GroicPorz* B; *KrowObr* 40 (14); *Leop Eccli* 50/21 (9); *OrzList* b (2); *RejFig* Ee2; *RejZwierz* 121; *BibRadz Gen* 20/17 (4); *OrzRozm* F2 (2); *BielKron* 84 (32); Vota facere pro aliquo, Prościć páná bogá zá kogo. *Mącz* 508a; 122d (7); *OrzQuin* R2 (4); *Prot* C3v (2); *SienLek* 196; *LeovPrzep* a4 (3); *GórnDworz* T3v (6); *HistRzym* 82 (2); pokorną prosbę wczynił ku Bogu Oycu łwemu *RejPos* 46v, 61 (11); *BiałKat* 231 (2); *KwiatOpis* D2; *GrzegŚm* 67; *HistLan* B2; *KuczbKat* 390 (10); *RejZwierc* 162 (9); *WujJud* 55 (12); *WujJudConf* 215v; *BudBib I* c4 (2); *HistHel* C3; *BiałKaz* C (6); *BudNT Iac* 1/5 (3); *StryjWjaz* B4; *CzechRozm* 66v (11); *KarnNap* D (2); *ModrzBaz* 23v (7); Idźcie dziatki á proście od Páná Bogá miłosierdzia *SkarJedn* 387, 304 (6); *KochOdpr* B2v (3); *Oczko* B; *KochPs* 106 (2); Niepłodney iedney/ domu zacnego Kaftilionow w Florencyey/ błogółławieńftwo rodzáiu v Páná Bogá vprosił. *SkarŻyw* 412, 28 (58); *CzechEp* 45 (5); *CzechEpPORz* *; *NiemObr* 66 (3); *KochSz* C2v; *ReszPrz* 51; *ReszHoz* 123; *ReszList* 147 (2); *WerGośc* 248; *WerKaz* 288; *PudłFr* 65 (2); *ArtKanc* N17v (2); *GórnRozm* I4v (3); *Paprup* L4 (2); *KochWr* 39; *Zawjeft* 42; *Phil* K4; *GrabowSet* A3 (2); *KochFrag* 49; *KochFragJan* 4; *OrzJan* 127; *WyprPl* B2v; *LatHar* 110 (15); *KołakCath* C2v; *KołakSzczęśl* B3; *RybGęśli* B4 (2); Prosi Bogá zá domowniki Onezyforowe/ że mu wiele dobrego czynili. *WujNT* 734, 714 (14); *WysKaz* 3; *SiebRozmyśl* A2 (3); *PowodPr* 6 (2); *SkarKaz* 40b (13); *VotSzl* Bv; *CiekPotr* 6; Ná ktorego ia pomłty tu od Bogá prołzę *CzahTr* K, E4 (4); *GosłCast* 9; *SkarKazSej* 657a (10).

»przyczyniać się do (Pana) Boga (Ojca); przyczynca, przyczynianie do Boga« [szyk zmienny] (26): *SeklKat* O3v; gdzie ktory Prorok Boży/ álbo Apoštoł Święty vtzynił thákowy rozdział/ o Iednatzu y przytzyncy do Bogá? *KrowObr* 208, 214 (16); *BielKron* 62v; *WujJud* 56v; *BudNT Rom* 11/2; *CzechRozm* 182; Sława iego wielka/ ktora łię co dzień łzerzyłá/ łług P. Bogu ktorzy świat opufzczáli przyczyniáłá. *SkarŻyw* 250, 92 (3). Cf *Zestawienia*.

»przysięgać (Panu) Bogu; przysięgać przed Bogiem« [szyk zmienny] (11): *BierEz* I4v; Bo przyięgam przed Bogiem, żeć chcę kroleństwo y doštoienftwo twe wrocić *BielŻyw* 153; *LibLeg* 6/158v (2); *MetrKor* 61/35; *SeklWyzn* g4; *GroicPorz* aav; *OrzRozm* M2; Peierat per sancte, Przyięga bárzo pánu Bogu. *Mącz* 366d; *KochPs* 195; *SarnStat* 458.

»(Panu) Bogu rownać się *itp.*; z Bogiem (z)rownnać się; czynić się równym Bogu; rowny, przyrownany (ku) Bogu« [szyk zmienny] (20): *PatKaz III* 87; *WróbŻółt* 88/7; Przeto też Papież rownáiąc łie Bogu nawyłłżemu/ tákowy Kanon o łobie nápił *KrowObr* 25, 13 (3); *RejWiz* 18v; *Leop Iob* 9/1 (2); *Mącz* 440a; *RejPos* 149v; Nie miał łobie Chriřtus zá łup/ álbo zá wydárek/ choćby łię rownał Bogu. [*bibl. Philipp* 2/6] *BudNT* Kk3, b6v; *CzechEp* 247 (2); Szemráli Zydowie przećiwko

niemu gniewając się/ iż Bogą zwał Oycem twoim/ zádawając mu to/ Bogu się równym czyniąc. *NiemObr* 104, 154 (5); *LatHar* 482.

»słuchać (Pana) Boga« [szyk zmienny] (27): *PatKaz III* 144v; *SeklWyzn* f4; ktorego [kościola] kto nyeflucha/ Bogą łámego nyeflucha *KromRozm I* [P2], N4; *GroicPorz* a2; *KrowObr* 8 (4); *BielKron* 226; nie łłuchąc BOGą cięższy grzech iest niżli sie gułłami/ ábo wroženim párac. *CzechRozm* 238v; *SkarŻyw* 600 (2); *CzechEp* 55 (3); Ielliz iest łprawiedliwa przed Bogiem/ was rádźzey niżli Bogą łłuchąc *WujNT Act* 4/19, 5/29 (5); *SkarKazSej* 688b. Cf *Zestawienia*.

»służyć, przysłużyć się (Panu) Bogu (Ojcu); służący Bogu; posługę, przysługę Bogu (u)czynić; służba (ku) Bogu« [szyk zmienny] (183): *OpecŻyw* 89 (3); *OpecŻywList* 6; *PatKaz I* 14v; thakofz polzedl yoachym napulzczą do łwych łtad/ tam yulz chczącz panu bogu fluzycz do łzmyerczy wczyftolzczy *PatKaz II* 63, 63; *WróbŻolt* ff3v (2); *RejPs* 79v (3); *SeklWyzn* f4; *RejJóz* C; *SeklKat* H4v; *RejKup* X; *HistAl* K; *KromRozm II* 12v; *GliczKsiqz* G8v (4); *LubPs* B2; *GroicPorz* a2v; *KrowObr* C4 (8); *RejWiz* 60v; *Leop Ios* 24/18 (5); [krew Chrystusowa] oczyści łumnienie wálze od mártwych wczynkow ku łłużbie Bogu żywemu? *BibRadz Hebr* 9/14, 12/28 (7); *OrzRozm* L4v; *BielKron* 48 (3); *Mqcz* 351b; *OrzQuin* M3; *HistRzym* 30 (4); A tu dopiro wdzyęczną polługę wczynilz Pánu Bogu łwemu *RejPos* 226v, 240 (5); *KuczbKat* 310; *RejZwierc* 95; *BielSpr* 11v; *WujJud* 143v (7); *WujJudConf* 209; *RejPosWstaw* 144; *BudBib Ex* 3/12 (2); *HistHel* B; *BudNT Act* 18/13; A ták ten łpofob włprawiedliwienia Bogu nie łłuży. *CzechRozm* 217v, 36 (13); *KarnNap* B4v (3); *SkarJedn* 23; A tym się więcey przyłłużyłz Pánu Bogu. *SkarŻyw* 183, 461 (16); *StryjKron* 275 (2); *CzechEp* 272 (14); *NiemObr* 3; *KochMRot* A3v (2); *WerGośc* 259; Szymku by to prawdá byłá/ Dobrzebych Bogu łłużyłá *KochSob* 61; *ArtKanc* S17 (4); *Calep* 336b; *GrabowSet* M4 (2); Duchowne to było/ y Bogu łłużące poyźrzenie. *LatHar* 721 marg, 596 (7); *KołakSzczęśl* C3; *WujNT* 200 (13); *SkarKaz* 421b (3); *CzahTr* L4v; *PaxLiz* B2; *SkarKazSej* 685b (4). Cf *Wyrażenia*, *Zestawienia*.

»sta(ną)ć przed Bogiem, przy Bogu, w Panie Bodze« [szyk zmienny] (5): *RejKup* c4; *GliczKsiqz* K8v; *OrzList* d3v; Moizelz máiac łerce dobre/ vpominal Zydy áby byli łtali w Pánie Bodze *BielKron* 31v; Przysięgá lud obwiázal/ áby przy Bogu łwym łtali. *SkarŻyw* 504 marg.

»szukać, szukający (Pana) Boga (Ojca)« [szyk zmienny] (34): *PatKaz III* 145; Szukaycie Boga á będzie żyła dułza wálza. [bibl. Ps 68/33] *TarDuch* A7v; *WróbŻolt* 13/2 (3); *MurzNT* 3v; *LubPs* F2v (3); *Leop* 2.Par 31/21 (3); *BibRadz Ier* 50/4 (4); *RejPos* 289 (7); *GrzegŚm* 51 (2); *WujJud* L13v; *BudBib* 1.Esdr 4/2; *KołakSzczęśl* B4; nie máłz rozumieiącego/ nie máłz łzukáiącego Boga. *WujNT Rom* 3/11, *Act* 17/27 (3); *WysKaz* 10; *PowodPr* 3; *SkarKaz* 519a.

»(przed) (Panem) Bogiem świadczyć; Boga świadkiem (na świadectwo) przyzywać itp.« [szyk zmienny] (14): *BierEz* H2; raczysz WKM powinowactwo swe krolewskie rozpomnieć, na ktoreś się nam zdawna obwiázawszy Panem Bogiem poświadczyl *Diar* 21; *Leop* 3; Deum habere testem, Panem bogiem świadzić. *Mqcz* 452a; *Obtestari Deos*, Ná świadectwo á pomoc bogá wzywác. *Mqcz* 452d, 452b; *KuczbKat* 285 (2); IA lepak łwiátkiem Bogá przyzywam ná moię dułżę *BudNT* 2.Cor 2/1 [1/23]; *ModrzBaz* 86 (2); *WujNT* 2.Cor 1/23; *SarnStat* 710.

»(Pana) Boga (u)blágac; ubłgający, ubłganie Boga; Bog ubłgany« [szyk zmienny] (29): Dáry, żaden nye vblága Páná Bogá łwego *LubPs* N2; *BielKron* 115v; *KochSat* ktv; *Prot* B; *KuczbKat* 225;

WujJud 93; *BudBib Ez* 45/17 (2); *StryjWjaz* A2; przeto też Bogá ná on čás błagać nie mógl/ gdy tego była potrzebá. *CzechRozm* 222; *ModrzBaz* 79 (2); ieft ofiárá/ y słuźbá bezkrewna y ofiárowanie vblągájące P. Bogá. *SkarŻyw* 278, 491 (3); *GrochKal* 15; *LatHar* 76; *WujNT* 699 (4); *SarnStat* 431; Gdy Bog vblągány/ moc fwoię od nas odwroćiwłzy/ ná Pogánftwo ią obroći/ ná tym iuż wśyftko zwycięftwo záwiłnie. *PowodPr* 82, 56 (4); *SkarKaz* 116a (2).

»uciekać się do (Pana) Boga (Ojca); uciekać się, ucieczka ku Bogu« [szyk zmienny] (26): Niewiedząť tzo ftym vdziałat/ ku bogu fie vtzielki *OpecŻyw* 4, 6; *RejPs* 81 (2); *RejKup* n6v; *KromRozm II* m2v (2) *KromRozm III* L3; *BielKom* D4v; Vćiekayćie fie nie bożatká/ vćiekayćie fie do Páná Bogá *KrowObr* 96v, 62v; A ták w vtrapieniu tákowym ma vćieczkę ku Bogu *BibRadz Ps* 68 arg, I 138d marg; *BielKron* 51 (7); *RejPos* 172; *MycPrz* I C3; *CzechEp* 87; *PowodPr* 56.

peryfr. »umrzeć, umierać w Panu Bogu« [szyk zmienny] (3); *BielKron* 6 (2); Błogoftłáwieni vmárli ktorzy w Pánu Bogu vmieráią. [bibl. *Apoc* 14/13] *LatHar* 52.

»(u)wielbić (Pana) Boga (Ojca); wielbiący Boga« [szyk zmienny] (29): Widząť to záftępowie/ báli fie a wielbili boga *OpecŻyw* A3v, 44v; *Leop Dan* 5/23; Wielbi dużo moiá Paná Bogá *BielKron* 137, 78 (7); *RejPos* 221 (3); *BialKat* 21; *BialKaz* D; *CzechRozm* 220; *SkarŻyw* 363 (5); *LatHar* 251; Abowiem ftłyzeli ie mowájące ięzykámi y wielbiájące Bogá. *WujNT Act* 10/46, *Luc* 18/43 (3). Cf *Zestawienia*.

»(u)wierzyć w (Pana) Boga (Ojca)« [szyk zmienny] (121): *OpecŻyw* 177v (2); *SeklWyzn* f2; Kto nie wierzy w boga wtroycy iednego ten niebędzie zbawion *SeklKat* Ov, O (7); *RejKup* Yv (2); *KrowObr* 142 (3); *Leop Ioann* 14/1; *BibRadz Ioann* 14/1; *BielKron* [84²]; *GrzegRóżn* M2 (4); *Prot* C2; *SarnUzn* F8v (3); *RejAp* 136v; *HistRzym* 47; *RejPos* 292 (11); *KuczbKat* 271 (2); *RejZwierc* 128v; Wierzimy y w Święte/ áczkolwiek dáleko ináczey niż w Bogá *WujJud* 57 marg, 57v (5); *WujJudConf* 57; *BudBib Ps* 77/22; *BialKaz* F3v (3); *CzechRozm* 198; *KarnNap* B4v; Powiedzą Licyniułzowi/ ifz iuż lud wśyćiek przez tego Theodorá w Bogá vwierzył *SkarŻyw* 189, 150 (4); *CzechEp* 24 (2); *NiemObr* 119; *WujNT* 364 (3); Iefli w Bogá wierzyćie/ y w mię choć mię człowiekiem być widźicie/ wierźcie. *SkarKaz* 548a, 274a (7); *SkarKazSej* 684b. Cf *Wyrażenia*, *Zestawienia*.

peryfr. »wyprawić do Boga« = *zabić*: Albo fkóro przehuka co miałá niebogá/ To by ią rad co rychléy wypráwił do Bogá. *PudlFr* 76.

»(Pana) Boga (Ojca) wyzna(wa)ć; Bogiem wyznawać; wyznawający, wyzna(wa)nie Boga« [szyk zmienny] (73): A to wśyftko yeft wyárá/ á wyznawánye bogá *KromRozm III* E8v, B5 (3); *LubPs* L4v (4); *KrowObr* 159v (2); *RejWiz* 114; *BibRadz Eccli* 2 arg; *BielKron* 134v; *GrzegRóżn* Ov(3); *OrzQuin* O4; Dziwno nam thedy/ że niedořmiewáią trzech bogow wyznáć? *SarnUzn* H, G3v; *RejPos* 148v (4); *RejPosWiecz*² 92; *BialKat* 198v (4); *KuczbKat* 10; *RejZwierc* 235 (2); *WujJudConf* 23 (2); *BialKaz* D [2 r.]; *CzechRozm* 13 (2); *SkarJedn* 308; *CzechEp* 82 (3); Bogá oycá bowiem/ iednym/ lámym Bogiem wyznawa *NiemObr* 127, 101 (8); *KochWr* 23 (2); *GrabowSet* Kv; *KochFrag* 39; *LatHar* 377 (2). Cf *Wyrażenia*, *Szeregi*.

»(Pana) Boga (Ojca) wzywać; wzywający, wzywianie Boga, ku Bogu« [szyk zmienny] (79): *OpecŻyw* 4v (2); *FalZioł* V 95; Pana boga nie wzywáli [!] *WróbŻołt* 13/5, 52/6; *SeklKat* E4v; *HistAl* Cv; *KromRozm I* L4; *MurzHist* K; *LubPs* N5v (2); *KrowObr* 209 (4); Y kámionowáli Szczepaná wzywájącego Bogá y mowájącego *Leop Act* 7/58, 1.Par 5/20 (3); *BibRadz Gen* 13 arg; *BielKron* 98;

Supplicationem indicere, Połpolitą proźbę á wzywianie ku pánu Bogu vřtáwić. *Mącz* 87c; *OrzQuin* E2v; *BiałKat* 241 (2); *KuczbKat* 365; *RejZwierc* 210v; *WujJud* 57v (7); *WujJudConf* 55; *RejPosWstaw* [21²] (2); *BudBib Bar* 2/17 (2); *MycPrz* I C3 (5); *WierKróc* Bv; Arcybiskup modlitwą nád nim Bogá wzywał. *StryjWjaz* C2v; *CzechRozm* 199 (12); *KochPs* 18 (3); *StryjKron* 522; *CzechEp* 87 (2); *CzechEpPOrz* x3; *ArtKanc* M4; *KochProp* 6; *ZawJeft* 21; *Phil* S5; *WujNT* 559 (2); P. Bogá wzyway. radź fię rozumu/ á oney zapálczywości mieyřcá nie day. *SkarKaz* 314a; *KlonFlis* H4v. Cf *Wyrażenia*.

»(za)przeć (się) (Pana) Boga (Ojca); zaprzeczenie Boga« [*szyk zmienny*] (40): Pirwřzi był Adam który nieiakim obyczaiem zaprzáł fię pana Boga *WróbŻółt* E, E; *KrowObr* 38; *BibRadz* 4.*Esdr* 8/56; A przeto kto przy iednego łámega Bogá Oycá/ tedyć przy y Kryřtułá Bożego Syná *GrzegRóżn* E4v, G3 (10); *RejAp* 66; *BudBib* 4.*Esdr* 8/56; *CzechRozm* 175 (3); *SkarJedn* 286; Koniec Heretykow Celefność a záprzenie Bogá. *SkarŻyw* 59 marg, 305 (9); *CzechEp* [402] (2); *LatHar* 442; Niektorzy fię Bogá przá vczyнкámi. *WujNT* 743, 869 (3); *SkarKaz* Oooo2b. Cf *Wyrażenia*.

peryfr. »w Bogu zasnáć« = *umrzeć po chrześcijańsku*: Y ták miedzy owcámi řwemi wkoło obtoczony/ w Bogu zálnął *SkarŻyw* 336.

Wyrażenia: »bliski Bogu, Boga; Bogu, Boga bliski« (8 : 6): Przeto dóřtoynas abys byla bogu náblizřřá/ bo nienaruffeniję czynij bogu barzo bliřkięgo. *OpecŻyw* 183, 181, 183; *PatKaz II* 28v (4); *PatKaz III* 116v (2); *BielŻyw* 31; *ModrzBaz* 143v; Kto tu ieřt bliřzy Bogá/ kto Chriřtułá/ kto Chriřtiáńřtwá/ y zboru Apořtolřkiego? *CzechEp* 25; *Phil* G; *SkarKaz* 608a.

»Bog u Boga« (6): gdyź mowi iż było iákoby zákryto ono řłowo/ Bog v Bogá *CzechEp* 257, 257 (4); *WujNT* 723 (2).

»Bog z Boga« (120): *KromRozm III* C4v (2); Symbolum Niceńřkie y Aryuřzá y Sábelliuřzá obala ktorym mowá twářda ieřth Bog z Bogá/ á kthora teź dwu Bogow rozdźielnie mowięc nie řtánowi *GrzegRóżn* C3 marg, E4 (66); *SarnUzn* Ev marg (2); *RejPos* 272v (4); *BiałKat* b2v (6); *RejZwierc* 11v (2); *WujJud* 25 (2); *CzechRozm* 23 (2); *SkarJedn* 278 (4); *SkarŻyw* 271 (6); Fundáment řwoy wřzytek ná tym Ieźuřie Chriřtuřie Bogu z Bogá przedwiecznym/ Bogu oycu řpoliřtym y we wřzem rownym zákláda *CzechEp* 224, 218 (16); *NiemObr* 133 (4); *LatHar* 90 (2); *SkarKaz* 516a (2).

»Bog nad Bogi« = *Deus deorum Vulg* (10): *WróbŻółt* 49/1; *RejJóz* C2; *Leop Dan* 10 arg; *BibRadz Dan* 3/90 (2); A pomnicie ná tho/ iż Bog wářz ieřth Bog nád bogi/ á Pan nád wřzytkimi pány *RejPos* 243v; *CzechRozm* 3v (2); *KochPs* 7 (2).

»Bog Bogow« = *Deus deorum Vulg* (4): *CzechRozm* 5v; *CzechEp* [401] (2); BOże bogow Pánie/ nád złořciá ćierpliwy/ Wiem że iáwnie przydźieřz Sędźia řpráwiedliwy *GrabowSet* V3v.

»od (Pana) Boga (Ojca) dan(y), nadany, oddany, podany; dan(y) od (Pana) Boga« (161 : 26): *PatKaz I* 11; *PatKaz II* 69v; *PatKaz III* 114; *GlabGad* A2v; *KlerWes* A2v; *WróbŻółt* H2v; *RejJóz* E6; *SeklKat* H2; *KromRozm II* i2v (3); *KromRozm III* F4v (2); *KrowObr* 50v (8); A ták duřzá ieřt to duch od Bogá nádány/ Iáko ogyeń do lámpy *RejWiz* 119v, 32 (4); *Leop* 3.*Esdr* 9/39 (3); *LeszczRzecz* A4; *BibRadz Deut* 9/6 (2); *OrzRozm* D3v (3); *BielKron* 263v (3); *GrzegRóżn* A2v; *Mącz* 91c; *OrzQuin* L4v; *LeovPrzep* E4v; *RejAp* 4 (2); *GórnDworz* Ffv; *RejPos* 23v (3); *BiałKat* 373v (2); *KuczbKat* 25 (2); Ia fię o to nie gniewam nie/ Kto mi będzie prawdę mowić/ Bo prawdá ieřt miotłá řroga/ A práwie dána od Bogá. *RejZwierc* [233]v, 254 (6); *BielSpr* 46; *WujJud* 111 (2); *WujJudConf* 98 (2);

RejPosWstaw [21³]v (2); *MycPrz* I C3v; *BudNT Rom* 15/15; *CzechRozm* 47 (38); *KarnNap* ktv; *ModrzBaz* 9 (5); *SkarJedn* A8 (12); *Oczko* A3v (3); Duchá prorockiego hoynie miał danego od P. Bogá. *SkarŻyw* 311, 227 (14); *CzechEp* 123 (24); *NiemObr* 94 (2); *ReszPrz* 107; *ArtKanc* E20 (2); *GórnRozm* Fv (3); *KmitaPsal* A2v; *ZawJeft* 36; Zásiądź fzcześliwie ná fwym złotym Thronie/ Od Bogá dány Polakom Pátronie *GrochKal* 27; *KołakSzczęśl* A4v; *WujNT* 132 (6); *PowodPr* 4; *SkarKaz* 81a (2); *SkarKazSej* 662a (4); *KlonFlis* C2; *SapEpit* A3.

»gniew (Pana) Boga (Ojca)« (23): *LudWieś* A4; *SeklKat* O2v; *BibRadz Iudith* 8/10; Otho nieboraczkú ciefz fie tym [...] iźci iuz przeiednan ieft gniew Bogá Oycá twego. *RejPos* 10, 2 (19); *RejZwierc* 261v.

»imię (Pana) Boga (Ojca); Boga imię« = *nomen (Domini) Dei Vulg* [w tym: w imię Boga (17)] (67 : 1): *OpecŻyw* 154v; *WróbŻolt* 19/8 (3); *SeklKat* B2 (2); *LubPs* A 5v (3); *GroicPorz* k2; *KrowObr* 71v (2); *Leop Ex* 20/7 (6); Nie przyfięgaycie fáłfzywie przez imię moię/ á nie lżyćle imienia Bogá wálzego *BibRadz Lev* 19/12, *Deut* 5/11 (6); *GrzegRóżn* E3v (3); *RejAp* 40v; á przyniołł mu wielkie vpominki [...] fłyfząc iż wiele dźiwow dzyáłł w imię Bogá fwoiego *RejPos* 218, 10v (4); *BiałKat* 41; *RejZwierc* 264; *HistHel* C; *BudNT Apoc* 3/12; *SkarJedn* 255 (2); *SkarŻyw* 567; *NiemObr* 112; *Apoc* 3/12; *SkarKazSej* 681a. Cf *Zestawienia*, *Szeregi*.

»jeden, jedyny (Pan) Bog (Ociec); (Pan) Bog jeden, jedyny« = *solus, unus Deus Vulg* (468 : 170): *PatKaz II* 74; *BielŻyw* 114; *MiechGlab* 20; *SeklWyzn* B; *RejJóz* C3; *SeklKat* N3v (7); Powieć że mi Popie tłufty Ktos może dacz ty odpuły. Albo zgladzyć náze wyny Iedno fám Pan Bog iedyny. *RejKup* k2, f3v; *HistAl* Kv; *KromRozm I* K3v; *MurzNT* 103v; *KromRozm II* m4v; *KromRozm III* O2; *LibMal* 1554/188v; *LubPs* F; *KrowObr* 17v (6); *Leop* 1.Cor 8/6 (2); *OrzList* c; *BibRadz I* 86 marg; *BielKron* 246 (2); Jeden Bog we Trzech Perfonách. Trzy Perfony w Jednym Bogu. *GrzegRóżn* H2, Dv(184); *OrzQuin* O3; *Prot* C2; *SarnUzn* E (22); *RejAp* Ee3 (12); *RejPos* 151 (3); *BiałKat* 183v (23); *RejPosWiecz*³ 98v; *GrzegŚm* Av; *KuczbKat* 15 (2); *RejZwierc* 9v (2); *WujJud* 25 (2); *WujJudConf* 23 (4); *RejPosWstaw* [143²]v (2); *BudBib Ps* 85/10 (2); *BiałKaz* Fv (3); Nikt dobry/ tylko ieden Bog. *BudNT Luc* 18/19, *Rom* 3/30 (3); *CzechRozm* 13 (56); *SkarJedn* 21 (6); *SkarŻyw* 152 (18); *CzechEp* 190 (65); *CzechEpPorz* *; *NiemObr* 138 (14); *KochMRot* B4; *ReszPrz* 97 (3); *ReszList* 184; *ArtKanc* H7v (10); *GrabowSet* X3; *LatHar* 112 (2); *KołakSzczęśl* Bv (2); *WujNT* 350 (11); *PowodPr* 5; *SkarKaz* 548b (17); *SkarKazSej* 690a. Cf *Frazy*, *Zwroty*, *Zestawienia*, *Szeregi*.

»kościół Boga« = *wierni; templum Dei Vulg* (10): *KromRozm II* t; Bo wy iefteście kościół Bogá żywego/ iáko mowi Bog *Leop* 2.Cor 6/16; *RejAp* 40v (6); kto zwycięży/ vczynię go fłupem wkościéle Bogá mego *BudNT Apoc* 3/12 [*idem*] *WujNT Apoc* 3/12.

»Bog krześcijański« (28): Przeto iáwnie mowili/ lepřzy Bog Krześcijáńfki niżli náfz Máchomet. *BielKron* 460v, 460v; *RejZwierc* 262 (2); *SkarŻyw* 179 (17); O Boże Chrześcijáńfki/ rácz Zydy y Turki y heretyki oświećić *SkarKaz* 279b, 516a (4); *SkarKazSej* 703a (3).

»łaska (Pana) Boga« = *gratia, manus Dei Vulg* [w tym: z łaski Boga (20), za łaską Boga (16)] (62): *FalZioł* V 90v; *KromRozm I* [H3]v; *Diar* 76; *LubPs* O2v marg; *RejWiz* 194v; *BibRadz 2.Esdr* 2/8 (2); *BielKron* 136v; *GrzegRóżn* C3v; *OrzQuin* I2v; *SarnUzn* F6v; *RejPos* 129 (2); *KuczbKat* 390; *RejZwierc* 265v; Može człowiek vfpráwiedliwiony/ zá láfką miłego Bogá dofyc vczynić Zakonowi/

to ieft Przykazaniu Bożemu. *WujJud* 76v, 77 (4); *WujJudConf* 104v (2); *RejPosWstaw* 22; *BudBib* 2.*Esdr* 2/8; *BiałKaz* H2 (4); *CzechRozm* 21lv; *KarnNap* A2; *CzechEp* 66; *NiemObr* 91 (3); A też tu z łalki miłego Boga tácy íą Krolowie że o zniewoleniu poddanych íwych nigdy nie myślą. *GórnRozm* C2v; *ActReg* 133; *WujNT* 2.*Thess* 1/12; *VotSzl* A2v (2); *CzahTr* A3v. Cf *Zwroty*, *Szeregi*.

»majestat (Pana) Boga (Ojca)« [w tym: przed majestatem Boga (8)] (11): *RejAp* 65v; *RejPos* 265v (4); [Chrystus] dziś przed Máieftatem Boga Oycá przyczynia íye wedle człowieczeństwá zá námi *BiałKat* 161. Cf *Zwroty*.

»mierzony, obmierzły, przemierzły (Panu) Bogu, przed (Panem) Bogiem; Bogu mierzony« = *Deo odibilis Vulg* (9 : 2): *BielŻyw* 100; Szalona á nie z wiary obietnicza/ ieft ci mierzona przed panem bogiem. *SeklWyzn* f2v, g3; bo ten lud ieft bárzo przewrotni/ złoćiwy y ímrodliwy y bogu bárzo mierzionv *HistAl* M4; *KromRozm* I Iv; *CzechEp* 133 (4); *NiemObr* 11; Obmowce/ Bogu przemierzli/ potwarce/ pyłzni *WujNT* 1.*Rom* 1/30.

»miłosierdzie (u) (Pana) Boga (Ojca); Boga miłosierdzie« = *misericordia Dei Vulg* (18 : 4): *OpecŻyw* 12v; *MurzNT* *Luc* 1/78; *KromRozm* II kv; Bo z żadney iney ítrony dułze náłze vfpokoione być nie mogą/ iedno gdy íie vcieczemy do miłofierdzya Páná Boga íwego. *LubPs* B4v; *BibRadz* *Luc* 1/74 [78]; *RejPos* 7 (11); *ArtKanc* A18v; *LatHar* 46. Cf *Zestawienia*, *Szeregi*.

»miły (Pan) Bog (Ociec); (Pan) Bog mił(y)« (179 : 18): *OpecŻyw* 33 (32); *PatKaz* I 5v (2); *PatKaz* II 64v; *PatKaz* III 149v (2); *FalZioł* V 66; *KłosAlg* D2; *KlerWes* Av; *March*³ V5; *WróbŻołt* 31/11 (18); *LibMal* 1544/86; PAnie Macieiu Czeczuga/ chcefz pofluchać piofnki Czo íą mili Bog składał *LudWieś* A2v, A3; *RejJóz* P (2); *RejKup* o3v (2); *MurzNT* 51; daremno byś innego co omyśliwać w krolestwie swoim miał, puki pierwej krolestwa miłego Pana Boga pilnować nie zaczniesz *Diar* 84, 53 (6); *GliczKsiąż* C7; *LubPs* A3 (3); *SeklPieś* 18v (2); *RejFig* Dd; mów iedno prawdę ták íakoć Bog mił. *OrzRozm* R; *BielKron* 458v; *Mącz* 126a; *OrzQuin* Z2 (3); *LeovPrzep* F4v (2); *RejPos* 133v (2); *BielSat* G3v; *GrzegŚm* 6 (4); *RejZwierc* 191v; *WujJud* A5 (3); *WujJudConf* 179v; *RejPosRozpr* b3v (7); *RejPosWstaw* [21²] (7); Czemuż tedy ták bárdoć ma bydź ítráłliwá śmierć/ gdy wież że zwoliam miłego Boga vmierałz? *BiałKaz* C2, Kv; *KarnNap* E; *NiemObr* 73; *ReszPrz* 97; *BielSen* 17; *ArtKanc* L7; *Paprup* L2v; *ActReg* 14; *OrzJan* 20; *WyprPl* A4; *WujNT* 396 (2); *SarnStat* 1019; *VotSzl* A2v (11). Cf *Zwroty*, *Zestawienia*, *Szeregi*.

»(Panu) Bogu miły; miły (Panu) Bogu, przed Bogiem« = *dilectus, placens Deo Vulg* (83 : 13): *OpecŻyw* 4v (2); *PatKaz* II 26 (4); *PatKaz* III 148; *BielŻyw* 25 (2); *LibLeg* 8/133; *WróbŻołtGlab* A4v; *SeklKat* Y2; *GliczKsiąż* C3; *KrowObr* 226v (2); *RejWiz* 41v (2); *Leop Eccli* 34/21 (3); *BibRadz* 2.*Esdr* 13/26 (3); *BielKron* 265v (2); *Prot* D4; *RejAp* 1; *HistRzym* 47v (2); *WujJud* 239v; *RejPosWstaw* [21³]v; *BiałKaz* C4v (3); bywali też mężowie zacni/ święći/ bogu mili/ ktore íobie Bog vlubił *CzechRozm* 103v, 74 (5); *SkarJedn* 153 (2); *SkarŻyw* 71 (6); *CzechEp* 269; *KochMROt* C2v; *ReszPrz* 19 (10); *ReszList* 149 (2); *WerKaz* 283; *KochSob* 56; *ArtKanc* P20v; *ZawJeft* 11; *GrabowSet* x2; *LatHar* 204 (9); *WujNT* 1.*Rom* 1/7 (13); *KlonKr* D2; Nie zálecać nas pokarm Pánu Bogu/ ále poft nas záleca/ ktory ná wielkich y BOgu miłych cnotách roście. *SkarKaz* 120b, 383a (5).

»moc (od) (Pana) Boga (Ojca)« (40): *OpecŻyw* 11v; *RejPs* 225v; *RejKup* Hv (2); Mocna wiará wierneho o wybáwieniu z rák złych ludzi/ mocą Páná boga íwoiego. *LubPs* ee2v marg; *KrowObr*

174; *BibRadz* I 288v *marg* (2); *BielKron* 128v; *RejPos* 16v; *WujJud* 166v (2); *BudNT* Kk3; *SkarJedn* 30 (3); *SkarŻyw* 490 (2); *CzechEp* 199 (2); *SkarKaz* 515b. Cf *Zestawienia, Szeregi*.

»(Pan) Bog (Ociec) na(j)wyższy; na(j)wyższy Bog (Ociec)« = *Altissimus, excelsus, summus Deus Vulg* (85 : 47): *OpecŻyw* 8v; *PatKaz II* 57 (5); *TarDuch* A8v; *WróbŻoIt* 91/2; *MurzNT* 181; pan Krytusz będąc bogiem nawyśszym/ dla nas w ołobyie álbo połtáci łwey łye vniżył *KromRozm II* x4; *LubPs* E (6); *GroicPorz* ppv; *KrowObr* 9 (3); *Leop Gen* 14/22 (5); *RejZwierz* 103v; *BibRadz Gen* 14/18 (10); *GrzegRóżn* B (9); *SarnUzn* A4v; *GórnDworz* Mm6; *RejPos* 142 (5); *BiałKat* 198v; *GrzegŚm* 24; *BudBib Eccli* 24/26 [32] (3); *BudBibKaw* A2v; *BudNT Mar* 5/7 (2); *CzechRozm* 35 (10); WAm wielmożni pánowie życząc dobrá wżego/ Profzę naprzod o zdrowie Bogá nawyzłzego *PapPan* Vv, Dd3 (3); *ModrzBaz* 11v; *KochPs* 122 (4); *CzechEp* 291 (2); *NiemObr* 97 (7); *WisznTr* 29; *ArtKanc* J17; *GórnRozm* E2; *LatHar* 595 (7); *KołakCath* C4 (2); *KołakSzczęśl* A3v; *WujNT Hebr* 7/1 (9); *SarnStat* 155; *SiebRozmyśl* F3 (3); *SkarKaz* 156a (3); *CiekPotr* 62; *SkarKazSej* 703a. Cf *Zwroty, Wyrażenia*.

»(Pan) Bog (Ociec) (z) nieba, na (w) niebie, niebiesiech; z nieba Bog« = *Deus in caelo; (Pater) caelestis Vulg* (43 : 3): *RejJóz* I4v; *KrowObr* 191v; *RejWiz* 107v (4); *Leop Eccl* 5/1; *KochZuz* A2; *RejZwierz* 62; *BielKron* 11; *GrzegRóżn* A4 (2); *HistRzym* 97; *RejPos* 231; *BielSat* [I4]v; *RejZwierz* 211v; niemálf podobne⁸⁰ tobie Bogá na niebiełech zwierzchu/ áni ná ziemi ná łpodku *BudBib 3.Reg* 8/23; *KochOdpr* B; *KochPs* 174; *CzechEp* 315 (3); *NiemObr* *ktv* (2); *BielSjem* 15; *KmitaPsal* Av; *KochWr* 31; *OrzJan* 14; *KołakCath* B4v; *KołakSzczęśl* C4v; *WitosłLut* A6; Przełtańcielz łie fráłowác: gdyż czego potrzebá/ W rzeczy dobrej pomoże/ y łam Pan Bog z Niebá. *PaxLiz* B3v. Cf *Frazy, Zestawienia, Szeregi*.

»Bog nieba i ziemie« = *Deus caeli et terre Vulg* (3): *Leop 1.Esdr* 5/11 (2); ktory kázdemu nieprzyácielowi łwemu będzie łie do gárdłá bronil [...] wzywájąc k temu łobie na pomoc Bogá niebá y ziemie *BielKron* [332³]v.

»(Pan) Bog (Ociec) niebieski; niebieski Bog« = *Deus caeli Vulg* (252 : 10): Raczy dzyłzya rołzchyrzycz y offyerowacz twoyá gorzká łzmyercz bogu oczczu nyebyełszkyemu łathego thymrałz vmyerayącego człowyeka *PowUrb* +2, +v (3); *OpecŻyw* 26v (4); *PatKaz II* 43; *RejRozpr* B4v; *SeklKat* T2 (2); *LubPs* Bv (5); *GroicPorz* cc3; *KrowObr* 12v (4); wzgardzáią niłkość łwiátá omyłnego/ Przypátruiąc łie łprawam Bogá niebieskiego. *RejWiz* 76v; *Leop 2.Par* 36/23 (8); *BibRadz Gen* 24/7 (5); *BielKron* 224v; *LeovPrzep* F4; *RejAp* 94 (2); *RejPos* 247 (134); *RejPosWiecz*³ 99; *WujJud* 19; *RejPosWstaw* 21v (2); *BudBib 1.Esdr* 7/21 (3); *BiałKat* G4; *CzechRozm* 175v (3); *MWilkHist* H4; *CzechEp* 328; *NiemObr* 119 (2); *ArtKanc* A19v (5); *LatHar* 615 (2); *KołakSzczęśl* Cv; *SiebRozmyśl* Kv (3); *SkarKazSej* 678b. Cf *Zwroty, Zestawienia, Szeregi*.

»(Pan) Bog nieśmiertelny; nieśmiertelny Bog (Ociec)« = *incorruptibilis Deus Vulg* (12 : 8): A gdzye to wpilmye iż Bog nye śmyertelny álbo bez początku? *KromRozm I* L4v; *GrzegŚm* 67; *KuczKat* 80 (3); *RejZwierz* 42; *CzechRozm* 3v; *ModrzBaz* 55 (4); Wielki/ niewyłowiony/ nieśmiertelny boże/ Zaden rozum/ żadna myśł obiác cię niemoże. *KochPs* 210, 189 (3); *SkarŻyw* 63; *CzechEp* 214 (2); *KochEpit* A3v; *LatHar* 671; *WujNT 1.Rom* 1/23.

»obliczność, oblicze (Pana) Boga (Ojca)« = *conspectus Domini Dei, facies Dei Vulg* [w tym: przed oblicznością Boga (29)] (38): *WróbŻoIt* 67/1 (2); *RejPs* 34v (2); Tuć łie łławna moc w obliczu Bogá

nálezego ziawiłá *LubPs* Z6v; *KrowObr* 190; *Leop Deut* 12/7 (9); *BibRadz Gen* 3/8; *GrzegRóżn* C3v; *RejAp* 8v (4); *RejPos* 222v (11); *BiałKaz* B3v; Nie áby fie przed ludzmi z tym popifáli/ ále áby to iáko przed oblicznością Bogá lámego czynili. *CzechRozm* 71v; *CzechEp* 187; *LatHar* 471; *WujNT Apoc* 12/10; Zaden [...] ízkody czynić ziemi twey nie będzie/ gdy trzykroc do roku przychodzić y wkázowác fię obliczności P. Bogá twego będzieisz. *SkarKaz* 41a.

»(Pan) Bog ojców, ojca« = *Deus patris, patrum Vulg* [przeważnie z zaimkiem dzierżawczym] (73): bog wałz y bog oycá wałfego dał wam íkarby w worzech wałfych *HistJóz D*, *Ev* (3); *LubPs* gg2v; *Leop Gen* 31/5 (14); á ták fynowie Izraélscy nie walczcie z Pánem Bogiem oyców wałfych *BibRadz 2.Par* 13/12, 19/4 (8); *BielKron* 18v (4); *SarnUzn F6*; *BudBib Ex* 3/6 (15); *HistHel* C2; *BudNT Act* 3/13 (2); *SkarŻyw* 558 (5); *CzechEp* [404] (4); Błogośławiony iefteś Pánie Boże oyców nálezych. *LatHar* 67; *WujNT Act* 22/14 (4). Cf *Zwroty*, *Zestawienia*, *Szeregi*.

»podobny, podobien (ku) (Panu) Bogu; ku Bogu podobien, podobny« = *similis Deo Mącz* (10 : 9): *KromRozm II* r2; *KrowObr* 40; *RejWiz Cc4v* (2); Co też záfyé może być trudniejszyego/ nád ípráwy Krolow dobrych/ którzy w ípráwách íwych Krolewńkich/ podobnemi Bogu być chcą? *OrzRozm A2v*; *Mącz* 270d (2); *BiałKat* 31; *KuczbKat* 100; Thym iedno ludzye ku Bogu podobni/ Íz íá roftropnym rozumem ozdobni. *RejZwierc* 214, 225v (5); *ModrzBaz 7v*; *CzechEp* 43 (2); *KochFr* 128; *KochDz* 106.

»(Pan) Bog pokoju, pokoja« = *Deus pacis Vulg* (17): Abowyem nye yeftci Bog roftyрку ále pokoyá [bibl 1. Cor 14/33] *KromRozm I C*, *C*; *KrowObr* 74 (2); *BibRadz Philipp* 4/9; *WujJud* 5; *SkarJedn* 329; *ReszPrz* 93; *ReszList* 179 (2); *LatHar* 56; A Bog pokoju niechay zetrze ízátáná pod nogámi wałfymi w rychle. *WujNT 1.Rom* 16/20, 15/33 (6).

»prawdziwy, prawy (Pan) Bog (Ociec); (Pan) Bog (Ociec) prawdziwy, prawy« = *verus Deus Vulg* (379 : 255): *OpecŻyw* 133 (3); *TarDuch D3* (2); *BielŻyw* 149; *GlabGad L8*; *RejPs* 74v (3); *SeklWyzn b3v*; *SeklKat P* (5); *MurzNT* 91 (3); *KromRozm II* b2v (5); *KromRozm III A6v* (4); *LibMal* 1554/190v; Weźmimy wzor á formę od pogánów/ ktorzy nye znáyac prawdziwego Bogá/ záwłfe zá dzyatki nowonárodzone nyeco ofiárowáli bogom íwym *GliczKsiqż C7v*; *LubPs M4* (15); *GroicPorz b2v*; *KrowObr C3* (6); *RejWiz* 186; *Leop Rom* 3/4; Ktho chce być błogośławionym ná ziemi/ błogośławionym będzie w Bogu prawdziwym *BibRadz Is* 65/16, 12 (4); *OrzRozm Mv*; *BielKron* 85 (3); *GrzegRóżn G3* (56); *KochSat Bv*; *Prot C2* (2); *SarnUzn F3* (9); *SienLek T4*; *LeovPrzep K* (2); *RejAp* 21 (11); *RejPos* 145 (28); *RejPosWiecz²* 92 (8); *BiałKat* 201 (18); *GrzegŚm* 44 (3); *KuczbKat a2* (2); *RejZwierc* 11v (10); *WujJud* 176 (8); *WujJudConf* 45; *RejPosWstaw* [21³]v (3); *BudBib Ier* 10/10; *HistHel B* (2); *MycPrz I A4*; *BiałKaz Gv* (16); *BudNT d3v* (2); *CzechRozm 9v* (61); *PaprPan Bv* (2); *KarnNap B3v* (2); *ModrzBaz* 143v; *SkarJedn* 398 (2); *KochPs* 95 (17); *SkarŻyw* 348 (40); *MWilkHist* 13; *StryjKron* 542; *CzechEp* 117 (43); Iáko dwa BOgowie prawdziwi/ ták dwie wierze prawdziwe być nie mogą. *ReszPrz* 99, 78 (5); *ArtKanc L12v* (7); *ZawJeft* 17; *GrabowSet C2v* (2); *LatHar* 348 (19); *KořakSzczęśl C3v*; *WujNT Ioann* 17/3 (41); *SiebRozmyśl G* (6); [Władysław Jagiełło] Odwiodł poddáne od błędu pierwżego, Samze ich vcząc znác Bogá práwego. *KlonKr E3v*, *C4v*; *PowodPr* 39 (4); *SkarKaz* 417a (45); *SkarKazSej* 657a (5); *SapEpit A4v*. Cf *Zwroty*, *Szeregi*.

»prawica (u) Boga Ojca« = *dextera, a dextris Dei Vulg* [w tym: siedzieć na prawicy Boga (33)] (60): *PowUrb + 3* (2); *OpecŻyw* 174v (2); *WróbŻořt P5* (3); *RejPs* 224v; *SeklWyzn Bv*; *SeklKat O2* (2);

KrowObr 10 (7); *BibRadz* I 7; *BielKron* 139v; *RejAp* 46v; *HistRzym* 102; Bo nie rozumiey by to taka prawica była Boga Oycá niebiełkiego iáko człowieká prołtego/ która łie dáley iedno ná łokciu álbo ná dwu rołciągnąć nie może. *RejPos* 78, 144v (19); *RejPosWiecz*³ 97; *RejZwierc* 197v; *RejPosWstaw* [143³]v; *ReszPrz* 87; *WujNT* Xxxxx4v; *SiebRozmyśl* E3; Pan I E Z V S Bog náłz/ wedle náтуры ludzkiey w niebo włtąpił/ y łiedzi ná prawicy v Bogá Oycá. *SkarKaz* 242a, 242b marg. Cf *Zestawienia*, *Szeregi*.

»(Panu) Bogu (Ojcu) przyjemny; przyjemny (Panu) Bogu« = *acceptabilis, placens Deo Vulg* (30 : 20): *OpecŻyw* 26v (2); *PatKaz* I 6 (2); *FalZioł* IV 58a; *BierRozm* 18; *WróbŻołt* B2; *SeklWyzn* b3v; *SeklKat* N2v; Toć yełt práwa á Bogu przyyemną náuká y mądrołć: ku ktorey yáko mamy przychodźić *KromRozm II* p2v, m2 (6); *KromRozm III* B4v; *BielKom* E8v; Co gdy łie łtánye/ káždemu łie tho podobáć musi y Bogu przyyemno/ y ludzyom dobrze łie widzycć będzyc. *GliczKsiąż* O; *LubPs* Gv (4); *KrowObr* 150v; *Leop Tob* 12/13; *BibRadz Zach* 7 arg; *BielKron* 25; *HistRzym* 41; *RejPos* 139v; *KuczbKat* 425; *WujJud* 209v; *WujJudConf* 185; *RejPosWstaw* [21³]; *CzechRozm* 214 (2); *KochPs* 77; *CzechEp* 291; *LatHar* 426 (3); *WujNT* 1.Petr 2/5 (9); *PowodPr* 66; *SkarKaz* 350b.

»przykazanie (Pana) Boga« = *mandata, praecepta Domini Dei Vulg* (6): *KrowObr* 108v; my záisthe łtrzeżemy przykázánia Páná Bogá náłłego/ kthoregołćie wy odłtąpili. *Leop 2.Par* 13/11, *Deut* 11/28 (3); *BibRadz Deut* 28/13; *PowodPr* 47 marg.

»rowny, rowien (Panu) Bogu (Ojcu); Bogu (Ojcu) rowny« = *qui aequabitur Domino, aequalis, similis Deo Vulg* (34 : 19): *PatKaz III* 98v; *WróbŻołt* 88/7; *SeklKat* P3 (4); *HistAl* I 8v; *KromRozm II* q4v (2); *RejWiz* 133; *OrzRozm* C2; *BielKron* 165; *GrzegRóżn* K4; *SarnUzn* F4v; *RejAp* 42v; przez tego złodzieiá może łie rozumieć Lucyper iáłny/ ktory chćiał być rowny Bogu *HistRzym* 93; *BiałKat* 118v; *BudNT* li8v (3); *CzechEp* 231 (8); *WujNT Philipp* 2/6 (21); Chryłtus [...] będac Bogiem/ nie chlubił łię z tego iáko z łupu ábo z wygráney bitwy/ iż był rowny Bogu *SkarKaz* 84a, 117a (4). Cf *Zwroty*, *Zestawienia*, *Szeregi*.

»(Pan) Bog sędzia; sędzia Bog« = *Deus iudex Vulg* (6 : 1): *MurzHist* Q2v; W kthory czás człowiek poznawa iż pan Bog łędzya práwy/ ktory okrutniki gromi. *LubPs* O3v marg; *Leop 2.Mach* 12/5; *BibRadz Hebr* 12/23 (2); *CzechEp* 40; *WujNT Hebr* 12/23.

»(Pan) Bog (Ociec) stworzyciel; stworzyciel Bog« [*w tym: stworzyciel nieba i ziemi* (9)] (60 : 3): *PatKaz II* 54v; *GlabGad* A4v; *RejPs* 215 (2); *SeklKat* D4; tze mułz tak Páná Bogá łtworzyłćielá łwego łromołćie/ y iego łwięte łpráwy wywráćacie *KrowObr* 221v; *BibRadz Judith* 13/23; *BielKron* 111; *GrzegRóżn* G4v (2); *RejPos* 141v (2); *RejPosWiecz*² 91; Náłzeł thy Ołćiec/ Boże łtworzyłćielu: boł nas przywłáłzczył łobie zá łyny *BiałKat* 203v; *WujJudConf* 63; *BudBib Judith* 13/23; *BiałKaz* E3v; *BudNT* C2v (2); *CzechRozm* 7v marg (5); *ModrzBaz* 48v; *CzechEp* 184 (4); *ArtKanc* I6v; *PowodPr* 17. Cf *Zwroty*, *Zestawienia*, *Szeregi*.

»syn Boga (Ojca); Boga syn« = *fitlus Dei Vulg* (118 : 4): O Panie Iezu Kriłte łynu boga żywe⁸⁰/ ienżes od żydow dobrowolnie ięł ij dzierzán bytz ráczyles. *OpecŻyw* 107, 30v (9); *KromRozm II* k; *GrzegRóżn* Ov (2); *RejPos* 272v (5); *CzechRozm* 50; *CzechEp* 269 (4); *WerGołć* 209; A ty Páno przybáđź/ y proł Syná Bogá/ By mnie przemoc nie mógl/ žal/ bol/ płácz/ y trwogá. *GrabowSet* S; *LatHar* 44 (4); *WujNT Mar* 14/61; *SiebRozmyśl* B2. Cf *Wyrażenia*, *Zwroty*, *Szeregi*.

»(Pan) Bog (Ociec) w Trojcy jedyny; w Trojcy jedyny Bog« [w tym: *Bog w Trojcy* (14)] (135 : 1): *KlerWes* A; *SeklKat* F4; *KromRozm III* A8v; *BielKron* 164v; *GrzegRóżn* H2 (3); *OrzQuin* Z2 (2); *HistRzym* 6v; *RejPos* 89 (3); *RejPosWiecz*³ 99; *BiałKat* a2v (8); *GrzegŚm* 29 (2); *WujJud* 86v (2); *WujJudConf* 12; *SkarJedn* 287 (3); Ná wyznaniu Bogá w Trojcy iedynego/ wŕzytko iáko y inni Kátholikowie/ pińanie y náukę fwoię funduie *SkarŻyw* 336, 152 (21); *CzechEp* 236 (6); *NiemObr* 95 (10); *WerKaz* 282; *ArtKanc* J7v (3); *OrzJan* 94; A wiára powŕzechna ná tym należy/ ábychmy iędnemu BOgu w Trojcy/ á Trojcy w iedności pokłon czynili. *LatHar* 371, 10 (6); *WujNT* 174; *PowodPr* 33; *SkarKaz* 274a (11); *SkarKazSej* 683a (3). Cf *Frazy, Zwroty, Zestawienia, Szeregi*.

»(Panu) Bogu (Ojcu) wdzięczny; wdzięczny (Panu) Bogu« = *dilectus Dei Vulg* (32 : 16): Ofiárác to Bogu wdzięczna/ Modłá dobrych vŕtáwiczná. *BierEz* K3v; *OpecŻyw* [192]; *BielŻyw* 113; *RejPs* 226; *RejRozpr* B2v; *SeklWyzn* F; *RejJóz* C4 marg; *SeklKat* L (2); *LubPs* A2v (3); *GroicPorz* kk3; *KrowObr* 189v (3); *BibRadz Rom* 14/18 (5); *RejPos* 229; *ArtKanc* L9v; ná on čás Bożnicę zbudowác bylá rzecz dobra/ Bogu wdzięczna *WujNT* 221, 326 marg (25).

»(przed)wieczny, wiekuisty (Pan) Bog (Ociec); (Pan) Bog (Ociec) (przed)wieczny, wiekuisty« = *Aeternus, aeternus Deus Vulg* (99 : 92): *BierRaj* 423; *PowUrb* +2 (2); *TarDuch* Dv (2); *RejPs* 129; *SeklKat* P2v; *MrowPieś* ktv (3); *LubPs* E2 (5); *SeklPieś* 19 (2); *KrowObr* 72 (3); *RejWiz* 152v; *Leop Gen* 21/33 (2); *BibRadz Bar* 4/34 (3); *Prot* Bv; *SarnUzn* B4v (2); *RejPos* 34v (6); *RejZwierc* 235; *BudBib Deut* 33/27 (3); *HistHel* B; *WierKróc* B3v; *BiałKaz* E3; *BudNT* C2v (2); *CzechRozm* 27 (2); *PaprPan* V2; Ciebie żywého/ wieczny božè/ zdroiá Vpracowána prágnie duŕzá moiá *KochPs* 62, 30 (37); *SkarŻyw* 241 (2); o Bogu przedwiecznym ŕpoliŕtnym y we wŕzem Bogu oycu rownym duma *CzechEp* 225, 227 (8); *NiemObr* 117 (8); *ArtKanc* L2v (14); Sŕtápięli ná dná morŕkie/ táw wieczny Bog władnie/ Skryięli fię w otchłánie/ y táw naydzie ŕnádnie. *GrabowSet* K4v, C2v (23); *KochFrag* 54 (2); *LatHar* 401 (26); *WujNT Rom* 16/26; *WysKaz* X3v (2); *SiebRozmysl* E2 (2); *PowodPr* 34; *CzahTr* B2 (2); *SapEpit* A4; Lecz błędy wŕzytkie kto ŕwe wiedzieć može? Ty mię ŕam oczyść wiekuisty Bože *SzarzRyt* A3v. Cf *Zwroty, Zestawienia, Szeregi*.

»wola (Pana) Boga (Ojca); Boga wola« = *voluntas Dei Vulg* [w tym: z *woli Boga* (5), *według woli Boga* (7)] (53 : 2): *SeklKat* Z3; abyś WKM jako chrześcijánski krol woli miłego Pana Boga pilnując to naprzod naprawił, co się przeciw rozkazaniu Jego świętemu w państwach WKM dzieje *Diar* 84, 34 (5); *Leop Gal* 1/3; *RejAp* 1v; *RejPos* 142v (42); *RejZwierc* 261v; *CzechRozm* 53 (3); [Władysław Herman] z woley Bogá ŕwego, Rozłáczywŕzy fię z nędzą ŕwiátá tego. Roŕkoŕz zázywa wiecznie trwáły w niebie, Y táw [...] czeka ciebie. *KlonKr* C3v.

»(Pan) Bog (Ociec) wszechmogący, wszechmocny; wszechmogący, wszechmocny (Pan) Bog« = *omnipotens Deus, Omnipotens Vulg* (557 : 101): *BierRaj* 18v (2); *OpecŻyw* 5 (13); *PatKaz II* 21 (15); *PatKaz III* 152; *HistJóz* C4v (2); *TarDuch* D3 (3); *FalZioł* V 66; *WróbŻołt* 43/1; *RejPs* 33 (27); *LibLeg* 11/11; kyedi myli pan bog wŕchechmogaczi yefzdzyel po ŕzwiyathu na ŕzwoym ofŕyelku, thedi mu ofzyelek wiwinal noŕchká *LibMal* 1549/148v, 1544/84v; *SeklWyzn* ktv (3); *RejJóz* N8; *SeklKat* D2 (8); *RejKup* r8; *MurzHist* F3v; *KromRozm III* O2v; *GliczKsiqz* C3; *LubPs* E2v (30); *GroicPorz* i2 (3); *KrowObr* A3v (15); *RejWiz* 172 (7); *Leop Ez* 10/5 (11); *LeszczRzecz* A5 (3); *RejFig* Cc2; *BibRadz Ex* 6/3 (13); Pan Bog wŕzechmogący [...] poczynał goŕpodárŕtwo ŕwoie/ iáko práwy ociec

czeládny. *BielKron* 1, 77v (9); *GrzegRóżn* A4 (4); *Mącz* 323a; *OrzQuin* O3v; *SarnUzn* A3 (6); *SienLek* 42; *LeovPrzep* F3 (7); *RejAp* 134 (15); A tak iáko ná niebie flońce [...] tak tu ná ziemi dobrze podobnieyľzy contrafet ielt wľzechmocnego Bogá owi cnotliwi Kľiążetá/ ábo Krolowie *GórnDworz* Gg4v; *HistRzym* 52 (9); *RejPos* 131 (53); *RejPosWiecz*³ 99 (2); *BiałKat* 158v (6); *GrzegŚm* 54; *KuczbKat* 145 (2); *RejZwierc* 254 (7); *KochMon* 30; *WujJud* 218v; *WujJudConf* 3v (2); *RejPosRozpr* b3 (4); *RejPosWstaw* [41³]v (4); *BudBib Bar* 3/1 (4); *MycPrz* I B4 (3); będzili mi pan Bóg wľzechący zdrowia wżyczyć raczył. *Strum* R4v; *BiałKaz* A4v (3); *BudNT* C2v (5); *CzechRozm* 41 (12); *PaprPan* B2; *KarnNap* C2v (5); *ModrzBaz* 69 (3); *SkarJedn* 270; *KochPs* 114 (2); *SkarŻyw* 337 (13); *MWilkHist* D3v; *StryjKron* 522 (3); *CzechEp* 176 (16); *NiemObr* 4 (9); *ReszPrz* 77 (8); *ReszList* 149 (2); *WerGość* 207 (3); *WerKaz* 292; *ArtKanc* A3v (28); *GórnRozm* H2; *PaprUp* D; *Phil* G; *GórnTroas* 11; Nie zeydę z swiátá: áż hoynie/ dobrego/ Záżywę/ z ľálki Bogá wľzechmocnego. *GrabowSet* D2v, T4v (7); *LatHar* 138 (42); *KoľakCath* C (3); *KoľakCathOkuń* A2v; *KoľakSzczęśl* A3v (4); *WujNT Apoc* 15/3 (10); *WysKaz* X3v (3); *SiebRozmyśl* M (2); *SarnStat* 3 (5); *KlonKr* F4; *SkarKaz* 2a (3); *CiekPotr* 77 (2); *CzahTr* G4; przyźrzenie Bogá wľzechmocnego/ Potka wľzędzie człeká niebácznego. *PaxLiz* E4, E2 (3); *SkarKazSej* 686a (2); *RybWit* [A]v; *SzarzRyt* B3. Cf *Frazy*, *Zwroty*, *Zestawienia*, *Szeregi*.

»(Pan) Bog (na) z wysokości« = *Deus excelsus in (de) excelsis Vulg* (9): Bo Pan Bog na wyfokoćczy Widzącz twoje wľfytky zľoćczy [...] Iuż ćie był odtápił prawie *RejKup* p7v; *LubPs* Cv (2); *RejPos* 3v; *RejZwierc* 128v; *BudBib Iob* 22/12; *PaprPan* Gg; Groźnieyľzy morzá/ y wľzech nawáľności Bog zwyfokości. *KochPs* 141, 4; *SkarŻyw* 284.

»zakon Boga (Ojca)« = *lex Dei Vulg* (19): *Leop Dan* 6/5 (2); A gdyżes zápominał zakonu Bogá twego/ ia theż zápomnię lynow twoich. *BibRadz Os* 4/6, 1.*Esdr* 7/26; *BielKron* 93v; *RejPos* 57 (2); *BudBib* 1.*Esdr* 7/25 (3); Piotrá wzgárdzicielá nie zwyciężonych Cefarzow/ dla zakonu Bogá fwego/ rofkázuię ná krzyż wbić. *SkarŻyw* 41; *CzechEp* 220; *PowodPr* 30. Cf *Zestawienia*, *Szeregi*.

»(Pan) Bog zastępow« = *Dominus Deus exercilium Vulg* (48): o moy Pánye wľfeh záltępow Boże/ Boże náľz Izráelľki ktoć ľye oprzeć może *LubPs* O4; *KrowObr* 34v (2); *Leop Is* 1/24 (6); Abowiem dzień ten Páná Boga záltępow/ dzień ielt pomľty *BibRadz Ier* 46/10, *Is* 10/23 (9); *SarnUzn* D8v (3); *KuczbKat* 280; *CzechRozm* 5; imię Bogá záltępow od ľamjchże Chrześćian zbluznione ielt *SkarJedn* A2; *SkarŻyw* 112 (2); *KlonŻal* B3v; *ArtKanc* K7; *LatHar* 88; *SkarKaz* 158a (2); *KlonWor* 11. Cf *Frazy*.

»(Pan) Bog zbawiciel; zbawiciel Bog« = *(Dominus) Deus salvator Vulg* (26 : 1): ľpiewaymy panu bogu zbawicielowi náľzemu. *WróbŻoľt* 94/10, 97/24; *Leop* 1.*Tim* 2/3 (2); *BibRadz* 1.*Tim* 1/1 (2); *BielKron* 467v; Boć to dobra rzecz ielt/ y przed Bogiem zbáwicielow náľzym przyiemna y wdźięczna. *BiałKat* 196, d2; *RejPos* 304 (2); *BudBib* 1.*Par* 16/35 (2); *BiałKaz* D4v; *CzechRozm* 122v; *ModrzBaz* 55v; *ArtKanc* I7; *LatHar* 15 (4); *WujNT Tit* 3/4 (5); *SkarKaz* 580b.

»(Pan) Bog żywy, żywiący; żywy, żywiący (Pan) Bog« = *Deus vivens, vivus Vulg* (255 : 24): *OpecŻyw* 11v; *TarDuch* A8 (4); *BielŻyw* 114 (3); *RejJóz* B4; *RejKup* o6v (3); *KromRozm I* D4v; *MurzHist* F4v (3); *MurzNT Ioann* 6/69; *KromRozm III* N2; y obatzyľes/ iáko y kiedy ľię Antykryľt/ na przeciwo Bogu żywemu podwyľľzył *KrowObr* C, 14 (15); *RejWiz* 124; *Leop Deut* 5/26 (6); *RejZwierc* 103v (2); *BibRadz Ioann* 6/69 (3); *BielKron* 111 (11); *GrzegRóżn* B2v (7); *Mącz* 290b; *OrzQuin* Y2v; *SarnUzn* F6v (2); *RejAp* 66v (18); *RejPos* 18v (21); *BiałKat* 46; *GrzegŚm* 6; *RejZwierc*

205 (10); *WujJud* 122v (2); *WujJudConf* 119v (3); Jesteście liftem Páná Kriřtuřowym [...] nápiřányim nie inkaufthem/ ále Duchem Bogá żywiącego *RejPosRozpr* b4v; *RejPosWstaw* [21³]; *BudBib* 4.Reg 19/4 (2); *HistHel* B4; *BiałKaz* ktv (2); *BudNT* 1.Tim 6/17; *CzechRozm* 64 (10); *ModrzBaz* 128; *SkarJedn* 69; *KochPs* 119 (7); *SkarŻyw* 207 (11); *CzechEp* 26 (4); *CzechEpPORz* xx3v (4); *NiemObr* 107 (5); *WerKaz* 279; *KochPieś* 33; Otoż się národził Kryřtus obiecány/ Syn Bogá żywego, Pan nád wźzemi Pány *ArtKanc* B19v, F6 (6); *ZawJeřt* 18; *OrzJan* 19; *LatHar* 251 (19); *WujNT* 861 (24); *SiebRozmyśl* E2v; *SkarKaz* 117a (2); Do ćiebie ia Boże żywy/ Vćiekam lię nieřzćeřliwy. *CzahTr* H3v. Cf *Zwroty*, *Zestawienia*, *Szeregi*.

Zestawienia: »Bog Człowiek« (3): *PatKaz III* 98; *CzechRozm* 55v; IEzus Kryřtus Bog człowiek/ Mądroć Oycá řwego/ raczył tu wiele ćierpieć w řwiećie dla grzeřznego *ArtKanc* D12.

»Bog dał« = *Deusdedit* [kalka łacińřkiego imienia]: *Deus dedit*/ to ieřt/ Bog dał/ był Papieřem lat czterzy *BielKron* 164v.

»Bog Duch řwięty« = *Deus spiritus sanctus* *Murm* (8): *Murm* 1; iż Bog w Troycy iedyiny nie ieřt/ ále iż řa trzye między řobą w náturze rozni/ Bóg Oćiec/ Bóg Syn/ Bóg Duch S. *OrzQuin* V3v; *SarnUzn* F8v (2); *ArtKanc* I6; *LatHar* 14; *WujNT* 828; *SkarKaz* 280b.

»Bog Oćiec; Oćiec Bog« = *Deus pater* *Murm*, *Vulg* (2070 : 22): *BierRaj* 22 (2); *OpecŻyw* 132 (51); Matka řtoiařz pod krzyřem z řaloćią włkárřa bogu oytřzu *OpecŻywSandR* nlb 5; *PatKaz I* 6v; *PatKaz II* 25v (25); *PatKaz III* 88; *Murm* 1; *TarDuch* Dv (2); *WróbŻołt* C4 (17); *RejPs* 29v (5); *SeklKat* L3 (16); *RejKup* o8 (4); *KromRozm I* F3v; *MurzNT* 126; *KromRozm II* b4v (3); *KromRozm III* H2; Jeřliřch bog oczycz był na Nyebye thenczy nyeřtařował nazyemyą Any řzyą za nářch dał mączicz. *LibMal* 1554/189v, 1554/ 189v; *Diar* 70; *MrowPieś* A4v; *LubPs* E4v (5); *SeklPieś* 6v; *KrowObr* 51v (13); *Leop Ioann* 6/27 (5); *BibRadz Is* 53/4 (7); *BielKron* 155v (3); Nie řtworzył niebá y źemie Bog řftnoć ábo Troiáki/ ále Bog Oćiec przez Syná řwego w Duchu S. *GrzegRóżn* H4v, B2 (63); *OrzQuin* V3v (2); *SarnUzn* H (3); *RejAp* 180 (20); *HistRzym* 87; iż oczkolwiek záwołamy ku Bogu Oycu w imię tego iednacřá á przycřyńce nářzego/ wřzyřko nam będye dano y odpulfzczono. *RejPos* 181v, 36v (260); *RejPosWiecz*² 92 (4); *BiałKat* 303v (14); *GrzegŚm* 29 (3); *KuczbKat* 15 (3); *RejZwierc* 197 (2); *WujJud* 57v (15); *WujJudConf* 68v (3); *RejPosWstaw* [21³]v (3); *BiałKaz* E3 (11); *BudNT* C6v (3); *CzechRozm* 199v (62); *KarnNap* E2; *SkarŻyw* 206; *MWilKHist* L; *CzechEp* 18 (163); Bog Oćiec ieřt żywotem dořkonáłyim/ máiać żywot řam w řobie *NiemObr* 109, 112 (26); *ReszPrz* 9 (11); *ReszHoz* 122 (2); *WerGość* 210 (3); *ArtKanc* B10 (27); *LatHar* 19 (14); *KořakSzczeřl* B (2); *WujNT Philipp* 2/11 (30); *SiebRozmyśl* H3v (8); Apořtołowie wyznawáia iż w Duchá ř. wierřą/ tákře iáko y w řyná/ y w řámeo Bogá Oycá. *PowodPr* 34, 71 (4); *SkarKaz* 117b (4). Cf *Zwroty*, *Wyrażenia*, *Szeregi*.

»Pan Bog« = *Dominus Deus* *Vulg* (9936): *BierRaj* 19 (2); Salomon. Pan bog dał mądroć wufćiech moich/ gdyř niemařłh mnie rownego powřřyřtkiej řyemi. *March*¹ A3, A4; *BierEz* A3v (7); *OpecŻyw* 14 (15); *OpecŻywSandR* 2; *PatKaz I* 15v (2); *PatKaz II* 84 (49); *PatKaz III* 88 (11); *HistJóz* C (4); Szczerdze mu pan Buog pocřał Fortunę Dał mu w krotce křieřtwo y korunę *KlerPow* 9; *TarDuch* E3v; *FalZioł* IV 41a (4); *ZapWar* 1535 nr 2410; *BielŻyw* 166 (2); *GlabGad* A2v (7); *MiechGlab* 48; *KłosAlg* A2 (4); *KlerWes* A2 (2); *LibLeg* 9/54v (23); *March*³ V3v (2); *WróbŻołt* 40/4 (206); *WróbŻołtGlab* A3 (2); *RejŁas* w. 36; *RejPs* 16 (92); *RejRozpr* A4v; Darowała nas pani Gořpodyni řzeřćia żłotyř na

krafną wieczerzą/ Aby thak darowała [...] Aby ią pan Bog omyflił krafnym fynem/ Piękną dziewoią. *LudWieś* A3v, A2; *SeklWyzn* c4 (53); *RejJóz* A8 (54); Mąż powinien miłować żonę swoie/ tak też żona powinna być pośluzna mężowoy swojemu w panie bodze/ Iako Sara była pośluzna Abramowoy *SeklKat* H2v, D3 (172); *RejKup* 6v (44); *RejKupSekl* a4 (5); *HistAl* G (3); *HistAlHUngh* A3 (2); *KromRozm I* L2 (2); *MurzHist* E3 (27); *MurzHistSekl* ktv; *MurzNT* 3v (16); *MurzNTSekl* A2[2 r.]; Vilyfeli/ rozumey Adam z Yewą/ głos páná Bogá chodzącego w ráyu *KromRozm II* m4v, k3v (3); *KromRozm III* B3 (3); *LibMal* 1554/188v (12); *Diar* 47 (23); *DiarDop* 109 (3); *MrowPieś* A4; *BielKom* G6 (17); *GliczKsiąż* A3 (74); *LubPs* Lv (238); A ielli nieprawiedliwie przyśyęgam/ áby mię Pan Bog zátrácił/ ktory w Korabiu ósmioro ludzi czáfu Potopu záchował. *GroicPorz* h3, n4v (32); *GroicPorzRej* C3; *SeklPieś* 6; *KrowObr* 170 (278); *RejWiz* 13 (39); *Leop Ex* 20/1 (161); *OrzList* h3v (8); *KochZuz* A3v; *LeszczRzecz* A2 (6); KSiądz kazał w wielki piątek/ iáko zli żydowie/ Męczyli páná Bogá/ okrutni łotrowie. *RejFig* Bb5v; *RejZwierz* 73 (10); *BibRadz Gen* 19/33 (153); *OrzRozm* F2v (31); *BielKron* 70 (579); *GrzegRóżn* K3v (5); *Mącz* 494a (24); *OrzQuin* X4 (40); *Prot* B4 (2); *SarnUzn* H3v (9); *SienLek* 195 (3); *LeovPrzep* C2 (13); *RejAp* 101v (20); Pan Bog ná Polkę gniew swoy oftrzy/ kiedy iey godne ludzi bierze. *GórnDworz* Dd8v, Ii8 (24); *GrzepGeom* A3 (3); *HistRzym* 28 (36); á wždy Pan Bog z dobrotliwości swoiey/ pásie ony nikczemne żwirzatká swoie/ áby owłzem człowiek nędzny wietłzą pociechę miał *RejPos* 81, 133 (169); *RejPosWiecz*² 95 (5); *RejPosWiecz*³ 99 (4); *BiałKat* 108v (123); *BielSat* G (7); *ZapMaz VII* Z 8/99; *KwiatOpis* C3 (7); *GrzegŚm* 46 (15); *HistLan* A4 (9); *KuczbKat* 400 (150); *RejZwierc* 122 (117); *RejZwiercTrzec* Aaa 2v; *BielSpr* 15v (8); *WujJud* 62v (167); *WujJudConf* 198v (51); *RejPosRozpr* c (20); *RejPosWstaw* 42 (39); *BudBib Tob* 11/14 (13); *BudBibKaw* Av (3); *HistHel* C2 (10); *MycPrz II* B2v (13); *Strum* Q4v (6); *WierKróć* B2 (2); *BiałKaz* D2 (61); *BudNT Luc* 1/28 [Vulg 1/32] (3); *StryjWjaz* C2v; *CzechRozm* 1 (18); *PaprPan* Ee3v (3); Bo tám Pan Bog otrze wżytki łzy z oczu wybranych swoich *KarnNap* E2, F2 (40); *ModrzBaz* 37 (7); *SkarJedn* A5v (66); *Oczko* A4 (2); *KochPs* 67; *SkarŻyw* 500 (807); *ZapKościer* 40 (12); *MWilcHist* F2 (3); *StryjKron* 6 (12); *CzechEp* 63 (46); *CzechEpPORz* xx; *NiemObr* 174 (43); Pánom y dobrodzieiom łákkáwym: Author/ wżego dobrá od Páná Bogá zyczy/ y fluzby swe ofiáruie. *KlonŻal* A2; *KochMRot* B4v (4); *ReszPrz* 13 (18); *ReszHoz* 138 (13); *ReszList* 189 (16); Co oni vkorzywży fię Pánu Bogu po tey swey przygodzie/ wyználi bład swoy przed Biłkupem *WerGośc* 220, 232 (18); *WerKaz* 292 (45); *WisznTr* 17 (2); *BielSen* 14; *BielSjem* 32 (4); *PudlFr* 27 (5); *ArtKanc* I16 (49); Będziemy fpołu wołác [!] y roześlem wići/ Iż Pan Bog świat zawieśił na cieniuchney nići *BielRozm* 2, 26; *GórnRozm* E3v (11); *KmitaPsal* A4v; *KochWr* 35 (2); *PaprUp* L2v (14); *ZawJeft* 39 (3); *ActReg* 23 (37); *GostGosp* 146 (2); *Phil* S4v (8); *GórnTroas* 23 (3); *KochCzJan* A3; *GrabowSet* H3 (2); *KochFrag* 16; *OrzJan* 107 (19); iuz teraz cny rycérzu wśiádz ná koń w pokoju/ Niech łam pan Bóg twe ręce fprawuie do boiu. *WyprPl* C3v; *LatHar* 195 (216); *KołakCath* B3 (5); *KołakSzczęśl* B3 (18); *RybGęśli* Bv; *WujNT* 354 (130); *WysKaz* 4 (26); *JanNKar* B; *SarnStat* *3v (33); *SiebRozmysl* [A2] (8); *KlonKr* D2; *PowodPr* 81 (122); Bo gdy Pan Bog po potopie ludziom mięfá dozwoił: záraz rofkazał áby krwie bydłcey nie iedli *SkarKaz* 314b, 350b (312); *VotSzl* A2 (14); Y oto cię podpomogł Pan Bog, y ielzce cię Podpomozę. *CiekPotr* 89, 39; *CzahTr* K4 (3); *GosłCast* 5 (3); *PaxLiz* D3 (6); *SkarKazSej* 660b (172);

KlonFlis B3v (6); *SapEpit* [A4]v (3); *KlonWor* 11 (3); *ZbylPrzyg* A3; *SzarcRyt* A4 (4). Cf *Zwroty, Wyrażenia, Szeregi*.

»Bog Słowo; Słowo Bog« = *Deus verbum* [bibl. *Ioan* 1/1] (38 : 27): *GrzegRóżn* B3 (5); Abowiem gdyby Jezus Pan łyn prawdziwy Boży/ miał być pierwey Słowem Bogiem [...] tedyby łie wđdy kędyłzkolwiek do tego był przyznał *CzechRozm* 43v; iż nie Bog łowo przed wšytkimi rzeczami będący z łtał łie człowiekiem: ále iż łie człowiek łtał Bogiem náłzym/ Wybáwicielem y odkupicielem nam od Bogá dány y poštánowiony. *CzechRozm* 58, 41 (51); Bog łowo dla ludzkiego zbáwienia/ w łielony z Ducha S. národzony z łiebie dziewice Máryey. *SkarŻyw* 172; *CzechEp* 146 (8).

»Bog Syn; Syn Bog« = *Deus filius Murm* (22 : 1): *OpecŻyw* 9v; *Murm* 1; *SeklKat* P2; *KromRozm I* L4v; *OrzQuin* V3v; *SarnUzn* F8v (2); *BiałKat* b2v; Książdz Kánonik częłtokroć mowiac/ o łwym łpoliłtnym y we włzem Bogu Oycu rownym łynu Bogu/ mowi *CzechEp* 286, 190 (8); *ArtKanc* I6; Rácł teł máluchną tę niegodney modlitwy moiey ofiáreł/ z Bogiem Synem y Bogiem Duchem ł. łáłkáwie przyiáć y przypuścić *LatHar* 14, 32; *WujNT* 754 (2); Vkał nam Boże Synu twarz twoieł/ á zmiłuy łię náđ námi. *SkarKaz* 280b, 486a.

»Wierzę w Boga« = *tytuł modlitwy* (14): *BiałKat* 73v; *KuczbKat* 9 (2); Byłá iedná niewiáłta/ która czytác nieumiáłá/ tylko paćierz/ Zdrowę Máryá/ Wierzę w Bogá *SkarŻyw* 312; *LatHar* 43 (10).

Szeregi: »(Pan) Bog i (a) Baranek; Baranek i Bog« (6 : 1): *RejAp* 117; A łi wykupieni łá iáko pirworodną ofiarą ze wšyłhkich ludzi/ Pánu Bogu y Báránkowi *RejPos* 342v, 147; *WerKaz* 293; *WujNT Apoc* 7/10, 14/4; *SkarKaz* 516b.

»(Pan) Bog, (a, i) bliźni« (39): *SeklKat* Mv (4); Chcełzli wniść do żywotá/ choway przykazánya: A ty włłyłthye łye w miłosci Bogá y bliźnyego zámýkáyá *KromRozm II* k2v, n2 (3); *KromRozm III* H2v; *LubPs* K4v (2); *Leop Eccli* 13 arg (2); *OrzQuin* Y2 (2); *HistRzym* 98; *RejPos* 209v (2); *KuczbKat* 225; *RejZwierc* 147; *WujJudConf* 102v (2); *CzechRozm* 89v (3); *KarnNap* D3v; *SkarŻyw* 481 (4); *CzechEp* 251; *ReszPrz* 7; *ReszHoz* 132; *ReszList* 148; *WujNT* 823 (2); Ty łciány [kościóła] pozłacaymy miłością gorącą ku Bogu y bliźniemu. *SkarKaz* 457a, 209a (3); Y tym práwem niepráwnym łobie pobłáżacie: Choć Bogá y bliźniego częłto obrałżacie. *KlonWor* 64.

»(nie) bog abo (ani, i) bostwo; bostwo i (abo, a nie) bog« (5 : 4): Co wšyłtko nie łłuży Bogu ábo bołtwu od ludzi zmyłlonemu *CzechEp* 311, 70 (7); *SkarKaz* 276a [2 r.].

»Bog (Ocieć), (a, i) (Pan) (Jezus) Chrystus; Chrystus i Bog (Ocieć« (141 : 9): *PatKaz III* 109v; *SeklWyzn* e4; *KromRozm III* O2V; *DiarDop* 101 (2); *KrowObr* B4v (5); *Leop Gal* 1 arg (4); *BibRadz* 1. *Thess* 1/1 (4); Wierzę w Bogá Oycá y w Jezufá Kryłthufá Syná iego. y w Ducha łwiętego. *GrzegRóżn* K, E2 (8); Żywot náłz łełł zákryty w Kriłtufie y w Bogu. *SarnUzn* F6v; *RejAp* 97 (2); *WujJud* 44 (2); Pobołżnemu czytelnikowi Symon Budny tych ksiąg łłumácł łáłki y pokoiu od Boga oycá náłzego y Pana Iezufá Chriłta łáđa. *BudBib* B; *BudNT Philem* 1/3 (6); iż to łełł prołłłza wiárá y łnádnieyłza náuká/ ták o Bogu y o Jezufie Chriłtufie wierzyć y včyć *CzechRozm* 65v, 46 (20); *SkarJedn* 44 (2); *SkarŻyw* 328; Iełłiłmy Ofiárownikámi Bołżymi y Chriłtufowymi/ kogołł więcey náđ Bogá y Chriłtufá náłłáđowác mamy. *CzechEp* 131, 80 (48); iełłi by chćieli pokoiowi te^{mu} doczełśnemu łolgowác/ y zgody z niewiernymi łzukác/ mułieliby łię Bogá y Chriłtufá zápřeć/ cze⁸⁰ Pánie Bołże vchoway.

NiemObr 11, 10 (13); *Bog Ociec y Pan Chrifthus* iedno íą. *WujNT* 362, *Philipp* 1/2 (24); *PowodPr* 35; *SkarKaz* 577a (2); *SkarKazSej* 681b.

»Pan Bog a nie czart, nie Bog ale czart; czart a nie Bog« (2 : 1): *BielKron* 464; Bo pomniąc ná to co wczynił/ á íáko mu Pan Bog a nie czárt/ nágrodził onę zelżywość iego dwoiáko: [...] tedy fię íám w íobie grzyść y wielce ímućień być począł. *SkarŻyw* 172; *WujNT* 1.Cor 10/20.

»Bog i (a) człowiek; człowiek i Bog« = o *Chrystusie* (89 : 10): *PowUrb* +v; *OpecŻyw* 185v (3); *PatKaz I* 12v; *PatKaz II* 45v (21); *PatKaz III* 103 [2 r.]; *RejPs* 64; *SeklWyzn* b2v; *MurzNT* A4; *KromRozm II* b4v; *KromRozm III* B3v; *DiarDop* 103; *LubPs* Z2v (3); A thá chwałá nienależy żadnemu tzłowiekowi/ iedno tilko íámemu Pánu Iezu Kryftułowu Synowi Bożemu/ Bogu y tzłowiekowi prawdziwemu. *KrowObr* 12, 214 (6); *BielKron* 155 (2); *GrzegRóżn* I3v; *Prot* C2; *SarnUzn* E5; *RejAp* 161v; *HistRzym* 40; *RejPosWiecz*² 91 (2); *BiałKat* 226 (5); *GrzegŚm* A3; *KuczbKat* 40; *WujJudConf* 93; *CzechRozm* 22v (3); *KarnNap* D2v; *SkarŻyw* 101 (2); *StryjKron* 145; *CzechEp* 346 (11); *NiemObr* 110 (3); *ReszPrz* 76; *WerGość* 208; Ktory fię począł z świętego/ Ducha náśláchetniejszyego/ práwy człowiek y Bog ífty/ národził fię z Pánný czyłtey. *ArtKanc* M10v; *LatHar* 373 (8); *WujNT* 724 (6); *SkarKaz* 276b.

»Bog (Ociec) i (a) człowiek, lud, ludzie; (nie) człowiek, lud, ludzie (i, ale) Bog« (199 : 67): Nikomu ílubu nie trzyma: Powiedáiąc iż nie wádzi/ Gdy ludzi y Bogá zdrádzi. *BierEz* I2v; *OpecŻyw* 167v (4); *PatKaz I* 12; *PatKaz III* 148v; *BielŻyw* 152; *SeklWyzn* Av; *RejFóz* F2; *SeklKat* I; *KromRozm I* D (2); *MurzHist* A3; *MurzNT* 76; *KromRozm II* k4 (2); *KromRozm III* M (7); *Diar* 46; *BielKom* E8 (2); *GliczKsiąż* O3 (4); *LubPs* A2 (2); *KrowObr* 158v (13); *RejWiz* 190 (11); *Leop Gal* 1 arg (7); *OrzList* d3 (2); *KochZuz* A3 (2); *RejZwierc* 63 (2); Moizełz íelt pórzrednikiem między ludem y Bogiem. *BibRadz Deut* 5 arg, *Ex* 31 arg (11); *OrzRozm* R4v (3); *BielKron* 9v (12); *GrzegRóżn* L (3); *Mącz* 494d (4); *OrzQuin* Z; *GórnDworz* Ee3v (2); *RejPos* 19v (5); *RejPosWiecz*³ 96; *BielSat* G4; *GrzegŚm* 24; *KuczbKat* 245 (2); *RejZwierc* 84v (17); *BielSpr* 11v; Spowiedź dwoiáka/ przed Bogiem y przed człowiekiem. *WujJud* Nn3v, 35 (5); *WujJudConf* 57v (2); *RejPosRozpr* b3v (2); *RejPosWstaw* [41⁴]v; *BudBib Eccli* 45/1 (5); *MycPrz* II Dv; *CzechRozm* 59 (8); *ModrzBaz* 108 (9); *SkarJedn* 291 (2); *SkarŻyw* 185 (4); *MWilkHist* I4 (2); *CzechEp* 275 (23); *NiemObr* 89 (4); *ReszPrz* 76 (2); *WerGość* 212 (2); *WerKaz* 301; *KochPieś* 79; *GórnRozm* F3; *ZawJeft* 12; *GórnTroas* 39; *KochPij* C; *GrabowSet* A3v; *OrzJan* 23; Kozera íie nie paray/ áni żadnym zbytkiem/ Bo káždy łotr v Bogá/ y v ludzi brzytkiem. *WyprPl* C3; *LatHar* 554 (2); *KołakSzczęśl* Cv; Može być człowiek ípráwiedliwy nie tylko przed ludzmi/ ále y przed Bogiem. *WujNT* Ccccc, 634 (35); *SarnStat* 607; *SiebRozmyśl* Kv (2); *KlonKr* 3; *PowodPr* 79; *SkarKaz* 548b (3); *VotSzl* C; *GosłCast* 59; *SkarKazSej* 701a (2); *KlonWor* 50.

»nie (Pan) Bog ale (albo) dyjabeł; między Bogiem á między dyjabełem *itp.*« (12): *GlabGad* M; *SeklWyzn* Av; *MurzNT* 31; *KrowObr* C2; *BibRadz* 1.Cor 10/20; *GrzegRóżn* I4; *Mącz* 130c; *OrzQuin* N4 (2); Duch známionuie Człowieká z Bogá álbo z Diablá náchniohneho *GrzegŚm* 56; *MWilkHist* F; Hefufius Krolewiecki [...] pííze *de Mathia Flacco Illyric* iż trzymał y wierzył/ że dużę człowieczá nie Pan Bog ále Dyabeł ítworzył. *ReszPrz* 76.

»Bog (Ociec) i (a) Duch Święty« (41): *BierRaj* 21 (2); *TarDuch* E2; Skąd mozełz rozumyeć iż tám Bogá y ducha S. nyemáíz/ kto nyepokoy á rołtyrki íyeye. *KromRozm I* C, C2v (3); *Abowim*

trudno człowyekowi poznać/ kto od bogá á duchá śwýtego náukę zbáwyenná y wykład piímá S. ma/ kto nye ma. *KromRozm II* f2v; *KrowObr* 219 marg (2); *RejAp* B4v (2); winnichmy vpadác ná koláná fwoie/ gdyż on iest Bog iedney władzey á iedney możności z Bogyem Oyczem y z Duchem fwiętym twoim bez początku y bez końca. *RejPos* 34v, 87v (29); *WerGośc* 270.

»Bog a(l)bo Elohim« (2): *BudBib I* 1 marg; A co fie tknie tego iż go Jákob Bogiem ábo Elohimem názwał (o którym imieniu wiefz iżci fie iuż dofyć powiedáło) iáko názwał Tomafz Jezufá Bogiem fwym *CzechRozm* 48.

»Bog abo Emanuel«: Iezus iest fynem B. iest Chrifufem/ iest Bogiem ábo Emánuelem moim *CzechEp* 341.

»Bog, (i) ewanjelija« (3): *OrzRozm* M2v; *CzechEp* 64; Vtwierdźcie Confederáciá y Proces iey: odwoływáiąc fie też w tym ná Bogá/ y Ewángeliá iego. *PowodPr* 43.

»Bog i (a) Jehowa« (2): Bo ieflíże íam Ociec tylko iest Bogiem á Iehowá/ iákoż tedy Syn Boży będzie Bogiem? *SarnUzn* D4; *CzechRozm* 8.

»(Pan) Bog i Kościoł« (21): *MurzHist* Nv; iż grzélzny pokutuiący człowiek/ iuż fye z pánem Bogiem y z Kościołem śwýthym poiednáł y porównáł *BialKat* 376; *WujJud* 127 (3); *SkarŻyw* 335 (3); *CzechEp* 358 (3); *ReszPrz* 108; *LatHar* 513; *WujNT* 626 (2); *JanNKar* A2v; Wtora [skaza]: vmyślna rebellia przeciw Bogu y Kościołowi iego *PowodPr* 17, 31; *SkarKaz* 119b; *SkarKazSej* 700b; Drugi rozum ítráciwfzy ítał fię gnuśnym wołem/ Co też zuchwále walczył z BOGIEM y z Kościołem. *KlonWor* 11.

»(Pan) Bog, (a, i) krol; krol, (a, i) Bog)Ociec« (19 : 16): a wfákoż to wfíytko tzo woné⁸⁰ miał/ bogu milému offiarowál [...] wyznawaiątz go bytz bogiem ij krolem fwym ięzykiem. *OpecŻyw* 144v, 104; *WróbŻolt* 43/5 (3); *RejPs* 2I3v; Otofz Bog moy á Krol moy wyczny od początká/ Pocyeflył opuífłczone fwoye nyebożátká *LubPs* R3, S6v (6); *BibRadz Ps* 68/25 (2); *SarnUzn* E3; *RejAp* 80v; Pánie boże krolu mocny/ któryś nym dáł przykazanie [...] przydź ku wybáwieniu nas. *HistRzym* 76; *RejPos* 238v (8); *BudBib Ps* 5/2 [3] (2); *SkarŻyw* 319 (4); *LatHar* 269 (3); *SkarKazSej* 678b.

»Bog, (i) Mesyjasz« (3): gdy ták mowi: iż Bogá/ Mefyafzá (żydowfzczy przełózeni) [...] zámordowáli. *CzechEp* 142, 151 (3).

»mistrz i Bog; Pan Bog i mistrz« (4 : 1): *OpecŻyw* 92; *KromRozm II* f; *SkarJedn* 41; iednák cię widzieć pragnę/ nieprzebrány wmiłóśierdziu y lálce nád grzélznemi/ Miftrzu y Boże moy *SkarŻyw* 599; *SkarKaz* 488b.

»Bog i (a) natura« (6): Rzek [!] by my czemu bog y natura wlofy dála czlouyekouy odpouyedam yfz dla okrafy *PatKaz III* 119v; *GlabGad* L7v; *SeklKat* K4v; *RejZwierc* 274v; *CzechEp* 183; *JanNKar* A4.

»Bog, (i) obrońca« (3): *WróbŻolt* 70/3; A ták y iá tę rádę przed fie wezmę ábych mu fie poruczył á wziął go zá bogá y zá obrońcę fwego *RejPs* 136; Pośpiefz ku rátkunku memu tyś Bog moy obrońcá *LubPs* H2.

»(Pan) Bog, (a, i) Ociec; Ociec, (i) Bog« (122 : 11): *KromRozm II* r3v; *KromRozm III* H6v; *KrowObr* 243 (3); *Leop 1.Thess* 1/3 (2); *SeklKat* N4; *BibRadz Eph* 4/6 (9); *GrzegRóżn* L3 (2); *RejAp* 6 (2); ábychmy z nabożnemi á vniżonymi myślámi weżrzawfzy w niebo do ciebie Bogá á Oycá fwego záwołáli *RejPos* 203, 16 (20); *RejPosWiecz*² 94; *GrzegŚm* 42; Nabożeńftwo czyfite y niepokaláne v

Bogá y Oyca to ieft/ sieroty y wdowy w ich vcílkach nówiedzác. [bibl. *Iac* 1/27] *KuczKat* 300, 435; *RejZwierc* 11; *RejPosWstaw* [143⁴]; *BudNT* 1.*Thess* 3/13 (3); *CzechRozm* A2v (39); *SkarJedn* 313 (3); *CzechEp* 248 (10); *CzechEpPORz* xv; *NiemObr* 111 (8); *ArtKanc* M10v (2); O Qycze/ o Boże/ Zaž Anyof/ á nie człowiek/ wyłłowic to może? *GrabowSet* S4; *LatHar* 553 (2); *WujNT* 2.*Cor* 1/3 (16); *SkarKazSej* 671b.

»Bog, (i) ojczyzna; ojczyzna i Bog« (2 : 1): *RejZwierc* 24v; A ty zacna coro/ w dzielnych cnotách twoich/ Zyy Ojczyźnie y Bogu *ZawJeft* 43; *SzarzRyt* D4.

»Pan, (a, i) Bog (Ociec); Bog, (a, i, abo) Pan« (117 : 55): ty bog ij pán panow/ ty król nad krolmi *OpecŻyw* 91v, 167 (7); *WróbŻółt* 34/23; *RejPs* 64 (3); *RejJóz* N2v (2); Będę łuchał co rzeczé ku mnye Pan á Bog moy *LubPs* Tv, N (14); *GroicPorz* av; *KrowObr* 214v; Abowiem on łam ieft Bog á Pan wieczney mądrości *BibRadz* I *3, *Esth* 16/17 [18]; *BielKron* 320v; *GrzegRóżn* D2v; *OrzQuin* G (2); *RejPos* 118 (16); *BialKat* 351; *RejZwierc* 199v; *WujJud* 149; *BudNT* 2.*Thess* 1/12 (2); *CzechRozm* 18v (9); *KarnNap* B2; *SkarJedn* 156 (3); *KochPs* 19 (3); *SkarŻyw* 440 (20); *MWilcHist* I2v; *CzechEp* 218 (9); *NiemObr* 104 (4); *ArtKanc* A14v; *GrabowSet* K2 (6); *LatHar* 372 (19); W Krakowie v ś. Bárbáry/ 20. dnia Kwietniá. Roku od Náródnienia Páná y Bogá náfzego. MDXCIII. *WujNT* 28, *Ioann* 20/28 (12); *SarnStat* 1272; *PowodPr* 42; *SkarKaz* 1a (19); *GosłCast* 17 (2); Temi łáncuchy y zwiázkámi Chryłtus Bog y Pan náfz do zgody y iedności nas powiázał. *SkarKazSej* 672b, 664b (5).

»Bog i pasterz« (2): Pan iefth łam Bogiem y páłterzem náfzym á mychmy łá ludem wyernym y owyeczkami yego. *LubPs* V4 marg; *RejPos* 124.

»(Pan) Bog i Pismo (Święte); Pismo Święte i Bog« (3 : 1): Deus et sacrae literae permittunt, Pan Bóg y pímo łwięte dozwała. *Mącz* 226d; *CzechRozm* 49 (2); *CzechEp* 275.

»(Pan) Bog, (a, i) prawda« (6): *RejPos* 323v (2); Iáchał Athánázyulf ná on ład/ Bogá tylko y prawdę zá łobá maiąc. *SkarŻyw* 390, 389; *Rozłádki* łwe łpráwiedliwe/ iáko łtrzały ogniwe/ wypuścił przeciw łercu złemu/ Bogu á prawdzie odpornemu. *ArtKanc* A13; *SkarKaz* 517a.

»(Pan) Bog i (a) prawo« (12): *WróbŻółt* S6v; *RejJóz* E8v; *RejKup* r7v; *GroicPorz* i2v; Ale rycerłstwo widzác iż to iuz przeciw Bogu y práwu/ rzućili łie nań włzytcy y zabili go przed Krole *BielKron* 352v; *Aram tenere*, Bogiem á práwem łie ciełzić. *Mącz* 13d; *HistLan* F2v; *SarnStat* 789 (2); Po trzećie zowie łie łpráwiedliwośc/ łerdeczne wedle P. Bogá y práwá/ y woley iego vłpráwiedliwienie. *SkarKaz* 310b, 488a (3).

»(Pan) Bog i przykazanie« (3): *SeklKat* I; Która [nauka] yełli łye nye łcyąga ku Bogu y przykázánu yego [...] toć yełt złý owoc *KromRozm* I C4v; *KrowObr* 88.

»Bog i rzeczypospolita« (4): *OrzQuin* Mv; *RejZwierc* 187 (2); Máłženłstwo tełz połtánowił/ y wychowánie dziátek/ áby znich godni łłudzj Bogu y rzeczypołpolitey rołli. *SkarŻyw* 482.

»Bog i sędzia; sędzia i Bog« (3 : 2): *GroicPorz* b2; *KarnNap* Fv; [S. *Wojciech*] wielkim [!] obrońcá y pátronem zołtáie: przed łędziá y Bogiem náfzym Iezulem *SkarŻyw* 356; *CzechEp* 73 (2).

»(Pan) Bog, (i) Słowu (jego)« (11): *KromRozm* I [H3]v; ábowiem kto złe łzyni/ háńbi y łromoći Páná Bogá y łlowo iego. *KrowObr* 64v, B2v (6); *CzechRozm* 218v (2); *CzechEp* 345 (2).

»(Pan) Bog (Ociec), (a, i) stwórzyciel; stwórzyciel, (i) (Pan) Bog« (14 : 3): *OpecŻyw* 115v; *RejPs* 121 (2); *GliczKsiąż* Cv; *LubPs* X2 marg; Otho ia Bog óciec/ łtwórzyciel niebá y ziemie/ tobie N.

odpułtzaam grzech twoy pierworodny *KrowObr* 46v; *SarnUzn* C5v; *RejPos* 57v (4); *KuczbKat* 20; *RejZwierc* 199v; Lecź ſtworzyciel y Pan Bog náłz ktory vtráty náłzey nieprágnie/ iedno czeka pokuty: wſpomniał na ſwięty przełżył żywot iego *SkarŻyw* 172, 119; A ták iuź nie on ſam przez ſię/ ále Bog óciec/ y ſam będzie przednieyſzy y ſam z ſiebie Bogiem y ſtworzycielem wſzechmocnym. *CzechEp* 199; *VotSzl* A4.

»(Pan) Bog, (i) sumienie; bez sumienia, bez Boga« (14 : 1): *SeklWyzn* g4 (3); *GroicPorz* f3v (4); Niebędę nie rádźil náiwylſzemu Biſkupowi y niebędę ſię podpifował/ iedno według Bogá y ſumnienia moiego. *KrowObr* 36; *OrzQuin* G4; *SkarŻyw* 479; *CzechEp* 73; *GórnRozm* B4; *PowodPr* 45; Ná Bogá y ſumnienie ſwoie przełtrzegam cię Y proſzę, żebyś wiołki v páná moiego Nie kupował *CiekPotr* 41; *KlonWor* **3.

»(Pan) Bog (Ociec) a (i) Syn (Boży); Syn, (i) Bog (Ociec)« (76 : 10): Wiem ijęs wierny buog a ſyn boży dziwny/ czemułmi tego niepowiedziál? *OpecŻyw* 33; *SeklKat* P2; *KromRozm II* rv (2); *KromRozm III* O5 (2); *SeklPieś* 6v; *KrowObr* 133v (2); *GrzegRóżn* Bv (12); *OrzQuin* L3v; *SarnUzn* F7; *RejPos* 140 marg (3); Ieſli poznánié Bogá Oycá y Syná iełt nam żywot wieczny: tedy potrzebá/ áby Bóg Ociec y Syn byli iednéy ifnoſci. *BialKat* b3, b2v (5); *BialKaz* F (3); *CzechRozm* 260v (9); *SkarŻyw* 242; *CzechEp* 153 (7); *NiemObr* 100 (6); *LatHar* 5; ániółowie ſą ſłudzy/ á Chriſtus Synem y Bogiem. *WujNT* 754; *SiebRozmyśl* G2; *SkarKaz* 579a; *SkarKazSej* 699b. Cf *Zwroty, Wyrażenia*.

»Bog Ociec, (i) Syn (Boży), (i) Duch Święty; Bog Ociec, Duch Święty i Syn« (37 : 1): *PowUrb* +4v; *SeklWyzn* d3v; *SeklKat* G4v; *LibMal* 1554/89v; ábowiemeſcie w tym mſzale wálzym Dijabelſkim ták nápiſáli/ iż Páná Márya porodziła Bogá Oycá y Syna y Duchá Świętego/ wſzyłtkę Troycą Świętą *KrowObr* 219, 10v (7); *GrzegRóżn* A4v (8); *SarnUzn* G7; *HistRzym* 100v; A iż iuź tám widzyał y rozumiał być Bogá Oycá/ Duchá ſwiętego/ y Syná onego od wiekow z nym w iego Bołtwie záczętego. *RejPos* 232v, 343v, (6); *BialKat* 266 (5); *RejZwierc* [28³]v; *WujJudConf* 8; *BialKaz* N; *CzechRozm* 43; Bogu Oycu, y Synowi, y Duchu ſwiętemu/ niechay będzie wieczna czeſć chwałá/ iáko Bogu wſzechmogácemu. AMEN. *ArtKanc* V13; *WujNT* 649.

»nie (Pan) Bog ale szatan, między Bogiem a szatanem *itp.*« (8): *MurzNT* 31 (3); *BialKat* 13v; Gdzie zgody niemálz w Wierze Chriſtułowej/ tám nie Bog ále Szátan pánuie *WujJud* 127v; Kto czyni grzech z ſzátáná iełt/ á między Bogiem/ á Sátánem/ wiecie zgody żadney być nigdy niemoże. *BialKaz* A4v; *ReszList* 184; *WujNT* 55 marg.

»(Pan) Bog i zbawiciel; zbawiciel a (i) Bog« (16 : 2): *WróbŻołt* 61/3 (2); *Leop* 1.Tim 1/1; *RejPos* 221v (2); Miłowác Páná Bogá/ nic inſzego nie iełt/ iedno iemu ſámemu ſłużyć/ iego ſámego Bogiem y zbáwicielem náłzym wyznawać *RejPosWiecz*³ 99, 98v; *BialKat* 266 (2); *KuczbKat* 255; *RejPosWstaw* 21v; *SkarJedn* 172; [Anna] poznála/ zbáwiciela y Bogá wciele *SkarŻyw* 114, 102; *ReszPrz* 30; *LatHar* 642; *WujNT* Tit 2/13 (2).

Wyrażenia przyimkowe: »dla (Pana) Boga« (41): dla pana Boga proſchá abi iny tfio przepułczicz raczil. *ZapMaz V S* 2/335; *SeklKat* S4v; *LibMal* 1554/ 89v; *Diar* 46; *GliczKsiąź* M6v; *KrowObr* 22 (4); *Leop* Tob 5/9 (2); *OrzRozm* C3v; przyſzła Kſięźná Przemyſka kniemu proſząe dla Bogá áby odpuſcił wdowie *BielKron* 301v, 231v (5); *GrzegRóżn* N3; Obsecro, Przes co ſwiętego proſzę/ dla Bogá proſzę/ to yełt bárzo niewymownie proſzę. *Mącz* 363d, 84a (3); *OrzQuin* D3v; *HistRzym* 29

(2); *HistLan* C4v; *WierKróc* A3; *BiałKaz* M3 (2); *ModrzBaz* 143v (2); *SkarJedn* 258; *SkarŻyw* 134 (4); *ReszPrz* 97; *ActReg* 54 (2); *OrzJan* 71; Zadną miarą takięgo ciężaru niezniołę/ Wymyślcie co lekfczęgo/ dla Bogá was profzę *WyprPl* Bv; *PowodPr* 85.

»prze (miły) Bog, (Pana) Boga« = *w imię boże; niekiedy = darmo [w tym: prze Bog prosić (31), (roz)da(wa)ć (12)] (47):* ij każdemu ktokolwiek prze bog profil ialmużnę dával *OpecŻyw* 5, 152v (3); *ForCnR* D3 (2); *PatKaz III* 143; *ComCrac* 1540/21; *ZapWar* [1544] nr 2609 (2); kazał tho odebracz y prze mylibog dacz vbogim *LibMal* 1554/192v, 1545/103; *RejJóz* O8 (2); *SeklKat* M (2); I prosili prze Pana Boga, aby się i JKM [...] lepiej jeszcze namyślic raczył. *Diar* 60, 88; *RejWiz* 19 (3); *KochZuz* A3; *RejFig* Aa5; niektore poimano/ drugie pułzczano prze Bog widząc ich nędzę *BielKron* 418, 319v (4); *Mendico*, Zebrzę/ bierzę prze bóg. *Mącz* 216a, 507b (4); *GórnDworz* Q3v (5); *HistRzym* 88v (2); *HistLan* C4 (2); *KochFr* 115; *ReszPrz* 72; Bráctwo też ielt iedno/ ktore domy máią po temu/ w ktoryeh wdowy vbogie prze miły Bog w doftátku chowáią *ReszHoz* 131; *WerGośc* 248; *ArtKanc* O4v; *GórnRozm* D (2); *GosłCast* 56.

»pod Bogiem« [z *comp.*] (5): *PatKaz I* 18v (2); marya panna taką czyfłozczą fłynąla yfch pod bogyem uyączfła nyemoze bycz nalyzeyona *PatKaz III* 145, 87v (3).

»po Bodze, Bogu« = *zgodny z wolą bożą, miły Bogu* (7): *OpecŻyw* 185v; nycz nyeyelt tak pozytecznego po bodze yako fpomynanye maryey *PatKaz III* 127v; *Mącz* 378a; *CzechRozm* 46v; *WujNT* 397; *CzahTr* F3; Więc czuie y przez fkorę; gdzie dom nie po Bodze/ Gdzie máło dba o mężá niepewna Gołpodze. *KlonWor* 58.

»po Bodze, (Panu) Bogu« [przy *określaniu gradacji ważności*] (15): *PatKaz II* 67; *BartBydg* 79b; *BielŻyw* 31; *BudNT* a3; *CzechRozm* 55; Człowiek rzeczam w náturze po Bodze Páne^m. *Oczko* [41]v, 3v; niemiał nic po Bogu/ wczym by fię kochał/ iáko w fynie onym *SkarŻyw* 285; *GrochKal* 5; iz téz po Bodze nie w infzym ieno w láméy ofobie wáfzény kró: M. nádzieią nam zołtaie. *OrzJan* 91; *LatHar* 39; *WujNT* 796; *PowodPr* 2; Tegoż tobie po Bogu naprzod vważaycie/ A iemu fwą część wiäre moeno záchowayéie. *CzahTr* Fv; *SkarKazSej* 691b.

»według, wedle (podług) Boga« = *zgodnie z prawem bożym; niekiedy = dobrowolnie* (84): *MurzNT* 111; *KromRozm III* O; *BielKom* G4; *KrowObr* 64v; *Leop* 2.Cor 7/11 (6); *BibRadz Rom* 8/27 (3); *BielKron* 193v; *Mącz* 447a; *RejPos* 146 (2); s káżdym fie lám bez práwá/ bez przymufzenia/ iedno wedle Bogá á fwiętey prawdy iego/ y rozłądził y poftánowił. *RejZwierc* 35v; *RejPosWstaw* [110³]v; *BudNT* 2.Cor 11/17; *CzechRozm* 213 (6); *PaprPan* F2; Poki zachodne páńftwá baczyły/ iz im wedle Bogá y zpożytkiem dobrego rzádu ich pánuią/ połufzeńftwo im czynili *SkarJedn* 205, 202 (5); Bo ie wedle Bogá á nie wedle fwiátá miłowáła. *SkarŻyw* 63, 262 (11); Przetoż mi fię zda: iz y w tym X. K. nie wedle Bogá połtępuie *CzechEp* 58, 88 (16); *NiemObr* 8 (4); *OrzJan* 121; Páście ftádo Boże ktore ielt w was/ doglądáiąc go nie poniewolnie/ ále dobrowolnie wedle Bogá *WujNT* 1.Petr 5/2, s. 635 (9); *SarnStat* 458 (5); *PowodPr* 59 marg (4); *SkarKaz* 310b; *GosłCast* 7.

α. *W religijnych tekstach polemicznych jako przedmiot dyskusji, sporów itp.* (334) :

W połączeniach z przydawką utworzoną od imienia twórcy sekty (5): Aryuľzow Bog. *GrzegRóżn* G3 marg; Bog Wálentego/ Bythus/ Demiurgus/ Metropator/ Aparator/ Horus/ także Pleromá *GrzegRóżn* G3, [M4] (5).

W porównaniu (1): gdy tak iawnie Papież ieden/ iáko Bog wielki/ nád nimi iáko małými Bożęty/ przewodzi. *CzechEp* [387].

Zwroty: »za Boga chwalić« (24): A krotko mowiac/ ten śmrodliwy Oley zá Bogá chwalićie? *KrowObr* 84, 183v (14); *GrzegRóżn* C4v; *OrzQuin* N4v, O4; *LeovPrzep* b2v; *WujJud* 46v (3); *CzechEp* [421]; *NiemObr* 165; *WujNT* 716.

»mieć za Boga« [szyk zmienny] (15): *KrowObr* 8 (5); *GrzegRóżn* N3 (3); [my] nie obrázy zá Bogi mamy/ ále przez nie vpomnieni Bogu lámemu/ álbo Świętym iego czeńć wyrządzamy. *WujJud* 46v, 57; *CzechRozm* 14 (3); *SkarŻyw* 189; *ReszPrz* 64.

»(na)z(y)wać (się) Bogiem« [szyk zmienny] (5): *KrowObr* 8 (2); Nużelz śluchamyż też ielzcze y Mikołaiá Papieżá/ ktory śię naprzod/ y śwe przegoleńce/ poczał Bogiem názywáć *CzechEp* [387], 388 (3).

»zmyślać Boga, zmyślony Bog« [szyk zmienny] (20): *KromRozm III* A6; *KrowObr* 41 v; [Żydzi] Bogá też zmyślonego y wyrodka iákiegoś máią *GrzegRóżn* K4, F2 (8); Ale powiedz mi ielzcze/ ktorzy śą Bogowie tákże zmyśleni/ Papieżnikom z pogány śpolni? *CzechRozm* 6v; tedy Bogu mocy wymuiecie: y dwu tobie wybáwicielow/ á pogotowiu y Bogow zmyślacie y czynicie. *CzechRozm* 122, 10 (7); *CzechEp* 270 (3).

Wyrażenia: »Bog Antykrystow; Antykrystow Bog« (3 : 1): *GrzegRóżn* G3 marg (3); Moyżelzowi [...] nie śniło śie nie o takim Bogu Antychriřtowym *CzechRozm* 14v.

»fałszywy Bog«: áby tám co w iego Kościele dobrego było/ Fálżywy Bog/ nie właśny Kryřtus/ á żywot omyłny *GrzegŚm* 28.

»i(n)ny, inszy, inakszy Bog; Bog inszy, iny« (42 : 6): *RejPs* 127v; *RejKup* o6v (2); *KrowObr* 112 (6); *GrzegRóżn* G2v (7); *SarnUzn* F8 (3); záplotleś śerce śwoie w rozmaíte rády á w rozmaíte nádzyeie Bogow inych *RejPos* 180v, 236v marg; *CzechRozm* 22 (7); *SkarŻyw* 567 (3); *CzechEp* 271 (12); *ArtKanc* K7; *WujNT* 305; gdyż káżdá śektá/ á czałem káżdá głowá/ według ořobnego zdánia śwego inákřzego Bogá ábo religią/ [...] śobie tworzy *PowodPr* 28; [Pan Jezus] nie czynił śię inřzym Bogiem áni drugim Bogiem/ ále iednym z Oycem y z Duchem ś. *SkarKaz* 276a, Oooova.

»(jeden) Bog w istności« (15): *SeklWyzn* B; y zowiem go popoľku Troycza święta dla tego yź ielř troiaki w perřonach á ieden Bog wyřnořci *SeklKat* P4v, D3 (3); *KromRozm I* [H3]v; *GrzegRóżn* E3v (2); *SarnUzn* D3v (6); *CzechRozm* 14v; *NiemObr* 122.

»kacerscy Bogowie« (2): trwáć będziemy [...] zářuciwřzy wřzytki pogańkie/ Zydowřkie/ Tureckie/ káperřkie/ Sofiřtyckie/ y Antykryřtowe Bogi *GrzegRóżn* Jv, G2v.

»mnodzy Bogowie« (14): gdyż oni potwarżá mnogich Bogow z námi walcżá *GrzegRóżn* D, I4v (14).

»nieprawy Bog«: Abo nie práwy twoy Bog/ ábo mu nie wierzyřz *Prot* Cv.

»Bog nieznamy« (6): *GrzegRóżn* E3v (5); Y nie będzie Potym [...] inřzego śobie zmyślał z Antychriřtem bogá nieznařome⁸⁰ *CzechEp* 287.

»nowy, nowotny Bog« (9): Toć śą zářię nowi Bogowie wářzy/ przed ktorými iáko powiedáćie/ Dijabli drżá/ y wćiekáią. *KrowObr* 89; *GrzegRóżn* H4v (6); Nowotnego iákiegoś/ Bogá Zydow z yáwił. *HistHel* Bv; *CzechEp* 217.

»Bog obrotny« (2): ábowiem ták fię ten Bog obrotny odmienia/ iż niekiedy bywa w Perfonách/ poniekađ zálię Perfony w nim *GrzegRóżn* I2, Kv.

»papiescy Bogowie; Bogowie papiescy« (2): Papięscy Bogowie. *CzechRozm* 3v, 6 marg.

»pożyczaný Bog« (2): Iuż Kriřtá Páná řwego Bořtwá odřadzili/ Iuż go nam požyczáným Bogiem vcżynili. *RejZwierc* 250, 235a.

»rozmaici Bogowie« (6): Rozmáite Bogi Papięznicy maią/ ktoremi Duchy nietzyřte odganiaią. *KrowObr* 96v marg, Vu; *GrzegRóżn* H2 (3); *NiemObr* 159.

»Bog Sofistycki, Sofistow; Sofistyccy Bogowie« (2 : 1): Thym tylko řpořobem/ ten Bog Sofiřticky może mieć nieiákie mieyřce v nich *GrzegRóżn* Cv, N3 marg (3).

»Bog Trojaki, Troisty; Trojaki Bog« (29 : 1): w pořmiech wiáređ dawa ktobykolwiek z thego mieyřcá chciál Bogá Troiákiego dowodźić. *GrzegRóżn* I3v, K (28); *Grzegřm* [A]v; *CzechEp* 274.

»Bog trzysřowný«: gdyż on řam tego Bogá trzysřownego/ ábo Trinomial na inřnych mieyřcách broní. *GrzegRóżn* J3.

»Bog turecki; turecki Bog« (2): Turecki Bog nie ieřt řtworzyćielem wřzythkich rzeczy/ ále ieřt Bářwan w mozgu Máchometowym vbudowány *GrzegRóżn* G2v, Iv (4).

»wiele, wiel(k)ořć Bogow; Bogow wiele« (18 : 4): *RejKup* o6v; *GrzegRóżn* N2 (2); *SarnUzn* H (4); *BialKaz* Fv (2); *CzechRozm* 122v (5); ále [*Heretykowie*] máią nędzny wiár wiele/ y zátymże Bogow wiele. *SkarJedn* 20, 35; *CzechEp* 179 (3); *WujNT* 305; *SkarKaz* 276a; Iáko wielořć bogow řadnego Bogá nie czyni: ták wiele pánow řadnego páná nie ma *SkarKazSej* 690b.

peryfr. »Bog ziemski« = *papieř* (9): A Więć řie ten ieřtze nie tzyni Bogiem ziemřkim/ ktory náđ Krolmi/ náđ Ceřářzmi/ náđ Pány/ y nad wřzyřtką zwierzchnořcią/ tzyn řię przeřožený y nawyřřyřzy? *KrowObr* 8v, 7v (8); *CzechEp* 39.

Zestawienia: »Bog Bytum«: tedyć muři mieć y Oćiec náđ řobą Bogá/ ktoregoby był iáko poniekađ Bog Bytum miał Demiurga/ ktorego Wářentinus kácerz zmyřlał być náđ Bogiem *GrzegRóżn* K2.

»Bog Essencyja« (2): Nie obiáwił řię tu przy krzćie Kryřtuřowym/ řaden Bog Eřseiitia/ ábo Iřnořć *GrzegRóżn* A4v, B3.

»Bog Istnořć« (65): Abowiem Tygurynowie z Kářwinem y z inřzemi/ Jedne^{ęo} Bogá Iřtnořć być powiedáią *GrzegRóżn* D; Antykryřt zábiiáiąc wierne/ y o Bogu Iřtnořci ábo iednym Troiákiem dyřputuiąc/ nie zna Bogá Oycá/ áni Syná iego *GrzegRóżn* Gv; Iáko teź y pod nazwiřkiem Bogá Iřtnořci řzátan bywa chwálon *GrzegRóżn* I4, A4v (64).

»Bog Trojca« (9): Nowy ten Bog Troyca/ vrodźił Sofiřtam Troiákiego Kryřtuřá. *GrzegRóżn* L4, I2 (9).

Szeregi: »bogowie i bařwany«: Y by nie Antychriřt řprzeřiwiájąc řie w twarz Chriřtuřowi/ nowych řobie Bogów y bařwanow nie był wymyřlił *CzechRozm* 95.

»Bog a czárt«: Yáko były v pogánow towarzyřtwá áľbo cechy/ ktore [...] zmyřlonemu Bogu á czártowi áľbo bařwanowi řię pořwyácály *KromRozm III* A6.

»Bog abo Essencyja« (2): Páweř Duchem řwiętyým mowiąc nie kładźie mnogich Bogow ábo Eřenci *GrzegRóżn* B4.

»Bogowie i Panowie« (2): iż przedfię nie fą trzy Bogowie y Pánowie/ ále tylko ieden. *CzechRozm* 18v, 123v.

β. O szatanie (8) :

Wyrażenia: »ciemny Bog«: Páthrzayże zálie nacž cie on twoy ciemny bog powiedzye/ ábyś zábił/ ábyś vkradł/ ábyś nicžego dobrego nie czynił. *RejPos* 180v.

»Bog niewiernych«: Zowie też pímo Duchy Angioły/ y diabły/ ále owy świętymi/ czyřtymi/ á te nie czyřtymi/ owy řluzebnikámi wybránych: A ty zwodnikámi/ Pány y Bogi niewiernych. *GrzegŚm* 55.

»Bog řwiata (tego)« (6): *KromRozm II* o3v; iednák na tymže też řwiećie y Szátan kroluie: bo ieřt Kfiáźęćiem y BOgiem řwiátá tego *CzechRozm* 184, 8; *NiemObr* 84; *WujNT 2.Cor* 4/4, Xxxxx3.

γ. W jednostkach frazeologicznych o charakterze wykrzykników, życzeń, pozdrowień itp. (1299) :

Frazy: »tak (jako) (Pan) Bog chciał, chce« [*szyk zmienny*] (25): *MurzHist* T3v; *RejWiz* 141; A w thym (Inadź tak Bog chciał) przyřły nowiny *BielKron* 406v, 422 (5); O utinam tunc cum Lacedaemona classe potebat, O by řie to było řtáło/ o nie chciał tego Bog. *Mącz* 256a, 504b; Ey by był Bog nychciał/ nie byłbych iá był nigdy złym ánibych był potępion. *RejZwierc* 5, 5v (7); *SkarŻyw* 99; *KochTr* 6; *PudłFr* 54; *KochProp* 10; *ActReg* 166; Nie przeto/ žem ieřt od pańřtw oddalony/ A/ iż ták Bog chce *GrabowSet* H4v; *KochFrag* 53; *GosłCast* 45; *PudłDydo* B3.

»chwała (Panu) Bogu« [*szyk zmienny*] (53): *LibMal* 1543/76; *RejRozpr* F2; *RejJóz* B3v; A czos też znařřego rodu Nařfi gorą chwala bogu *RejRozm* 391; *RejKup* i4v (2); *MurzHist* K3v; *KromRozm III* N8v; *RejWiz* 54v (2); *Leop Zach* 11/5; *RejFig* Bb7v; *RejZwierz* 105v; *OrzRozm* E2 (2); *Salva res est, To dobrze chwala bogu. Mącz* 366b, 353a (4); *OrzQuin* A4v; *BielSat* B4; *RejZwierc* 234c; *WujJud* 209v (3); *CzechRozm* 6v (2); *SkarJedn* 241 (3); *SkarŻyw* 98 (3); *MWilkhHist* C; *CzechEp* 82; lecz chwala Pánu Bogu/ iż nie tákich ludźi pan Bog řędziámi pořtánowił *NiemObr* 113, 82 (3); *GórnRozm* I2v; *ReszPrz* 6; *KochSob* 67; *BielRozm* 2 (2); *ActReg* 113; *WujNT* 288 (3); *SarnStat* 454; *VotSzl* A4v; *CiekPotr* 5 (2); *PaxLiz* E3v; dawno nam groźićie/ á nie nie mářz chwala Bogu. *SkarKazSej* 706b.

»da, dał(by) (Pan) Bog« = *utinam Mącz, Calep, Cn; dii faciant Cn* [*szyk zmienny*] (142): *BierEz* N4v (2); *OpecŻyw* 28v; *LibLeg* 11/14 (3); *RejKup* r6; *KromRozm II* y3; *Diar* 90; *GroicPorz* z4v; *RejWiz* 18v (4); *KochZuz* A3 (2); Lepiey řie ma niřli krol ieřli to zeznawa/ Iź iuź na tym co Bog dał z ochotą przeřtawa. *RejFig* Aa; *RejZwierz* 65 (3); *BibRadz I* *4v; *KochSat* Cv; *Mącz* 510á; *Prot* Cv (3); *SienLek* 196 (2); *RejAp* AA4 (2); *GórnDworz* Ee6v; *HistRzym* 132 (2); *RejPos* 40; *BielSat* H2v; *GrzegŚm* 67; *HistLan* E3 (3); A dałby to Pan Bog/ byřćie tho z řercá mowili/ łátwiebychmy řie zgodźili *WujJud* 157v, 135; *BudBib* C3; *MycPrz* I A2v (3); *WierKróc* B3; *BudNT* c5 (6); *StryjWjaz* B3 (2); Przeto ćie iuź dziř wolnym od rozmowy czynieř/ á iutro da Pan Bog ieřzczec zádam kilká wywodow *CzechRozm* 121, 223v (5); *PaprPan* Ee3; *ModrzBaz* 42v (3); *ModrzBazBud* Vv; *KochOdpr* A4v (2); *KochPs* 22 (13); *SkarŻyw* 134 (2); *KochTr* 5; *MWilkhHist* H3; *CzechEp* 10 (8); *NiemObr* 143; *KochEpit* A3v; *BielSenJoach* 4; Nie długo doczekamy da Bog tey nowiny *KmitaPsal* A4v; *PaprUp* F3v; *ActReg* 14; *Calep* 1145a; *GórnTroas* 34 (5); *KochCzJan* A3 (2); *KochFrag* 43; *OrzJan* 44 (5); *JanNKar* B; *SarnStat* 4 (6); *KlonKr* A4v; *PowodPr* 10 (2); *VotSzl* F; by to Bog dał, ábyř řię zdrow

wrocil *CiekPotr* 46, 11; *CzahTr* K2v (5); *GoslCast* v 46; *SkarKazSej* 675b (2); *SkorWinsz* A3 (4); *PudlDydo* B5; *RybWit* C2v; *ZbylPrzyg* ktv; *SzarzRyt* C2 (2).

»(nie) daj (Panie) Boże (Ojczy); daj Bog« = *utinam Mącz, Cn; Deus faxit Calag* [szyk zmienny] (313): *BierEz* B3 (2); *OpecŻyw* [192]v (2); *PatKaz III* 132; *LibLeg* 6/79 (3); Day Boże y mnie chociay doczekać takich lat *RejJóz* Qv, N5v (10); *SeklKat* Fv; *RejKup* h5 (4); *KromRozm I* B (3); *MurzHist* V3 (3); *MurzNT* 76 (2); *KromRozm II* v4; *GliczKsiąż* hhv; *LubPs* hhv (2); Ieśliże nie ípráwiedliwie przyfyęgaż/ day Bog áby ná cię ípádlá síárká/ ímołá/ y ogień pałaiący *GroicPorz* aa2v, aa2 (4); *SeklPieś* 6v (2); *KrowObr* 54v (44); *RejWiz* 170v; *OrzList* g4v (2); *RejZwierz* 11 (3); *BibRadz I* *5 (7); *OrzRozm* E3 (5); *Rzekł Ieremiałz/ Amen/ to íełt/ Boże day by to było BielKron* 94v, 173 (10); *Ne sim salvus si aliter scribo ac sentio, Day bych boże zdechl yelli ynáczey pífzē niżli dzierzę. Mącz* 243b, 225a (32); *OrzQuin* A4v (10); *Prot* B3 (2); *LeovPrzep* D; *RejAp* 163v; *HistRzym* 37v (6); *RejPos* 137v (3); *BiałKat* 236 (3); *KwiatOpis* B (5); *HistLan* C4v; *KuczbKat* 45 (2); *RejZwierc* 177v (4); *RejZwiercTrzec* Aaa 2v; *WujJud* 8 (7); *BudBib I* B3 (2); *BudBibKaw* A2v; *MycPrz I* C (3); *CzechRozm* 6v (4); *KarnNap* A2; *ModrzBaz* 24 (11); *ModrzBazBud* ¶ 6; *SkarJedn* 349 (4); *KochOdpr* B3 (2); *Calag* 253b; *KochPs* 27 (2); nie day Boże áby fię ták krew ludzka rozlewác miálá. *SkarŻyw* 271, 36 (21); *CzechEp* 106; *KochFr* 20; *ReszPrz* 99; *WisznTr* 7; *PudlFr* 8 (2); *ArtKanc* H14v (2); *Polacy z Turkiem walczyć mułżá/ ábo mu (czego nie day Boże) hołdowác. GórnrRozm* M2, H3v; *KochWr* 36 (3); *PaprUp* L; *ZawJeft* 21 (2); *ActReg* 61 (2); *Phil* D (2); *KochFrag* 47 (2); *KochFragJan* 3; *OrzJan* 137 (2); *WyprPl* A4v; *RybGęśli* C; *WujNT* 821 (13); *SarnStat* 834 (6); *GrabPospR* K4; *KlonKr* F4; co *Seymik ábo Seym/ to w Polfzce gorzey: y Boże day lepiej záginęły/ niż tákíe bydź máią. PowodPr* 53, 47 (4); *SkarKaz* 383a (3); *VotSzl* B2v; *CiekPotr* 56 (2); *CzahTr* G4v (2); *PaxLiz* D4; *SkarKazSej* 658b (3); *SapEpit* A4v (2); *KlonWor* **2v; *PudlDydo* B2v; *KochDryas* A2.

»daj (ci) Boże szczęście; Boże poszczęść *itp.*« [szyk zmienny] (9): *Dij bene vertant, Pánie Boże Polzczęść Mącz* 83d, 59a (8); *Owa Boże day ízczęście/ choć fię bic będziemy/ Chočia ná przywitáníe domá zołtániemy; Prot* B4v.

»daj (ci) Boże zdrowie« [szyk zmienny] (4): *BielKron* 434v; *Deos quaeso, ut sit superstes Boże day mu zdrowie. Mącz* 419d; *Iedná nie wádži/ dayci boże zdrowié/ By ièno iedná/ doktor ná to powié. KochFr* 33; *CiekPotr* 43.

»dali Pan Bog« (12): a ísam dali pan bog szerzey wíthnye wszythky rzeczy rozpowyem *LibLeg* 9/54v; *MurzHist* 14; *MurzNT* A4; *Diar* 76; *LubPs* A5v; *OrzRozm* F2v; *GrzepGeom* B3v; *KochPs* 36; *CzechEp* 364; A ták my fię dali pan Bog ná tym nie omylimy *NiemObr* 112; *CzahTr* A3; *SkarKazSej* 682b.

»dzięka (dzięki) Bogu« (4): *Lecz dzięká Bogu/ ktory nam dał zwycięstwo przez Páná náfzego Iefulá Chriřtufá. WujNT* 1.Cor 15/57, 2.Cor 2/14 (4).

»idź (jedź) *itp.* z (Panem) Bogiem« (8): *OpecŻyw* 158v; *ForCnR* B2; *Więc rzkomo iedni pláczá/ á drudzy íe śmieią/ Powiedáiąc/ złyć też był/ niechay z Bogiem idzye RejWiz* 84; *RejFig* Aa8, Ccv; [owa wdowa żebrakowi nic nie dała ani mu rzecze] idź z Bogiem *GórnrDworz* O4; *CzechRozm* 21; *Drugi raz nie wywabifz/ iédź íam w drógę z Bogiem PudlFr* 34.

»(o)broń (Panie) Boże« [szyk zmienny] (7): Broń nas Boże/ dla załug świętego Piotra/ świętego Pawła/ niechay nas wżysłtkich świętych załugi wřpomogą. *KrowObr* 160v; Tego téż nie opuřćzaiąc: iż iefliby Władysław Król przerzeczony (czego pánie Boże obroń) przez potomftwá zéydź miał *SarnStat* [994]; *SkarKaz* 159b; *SkarKazSej* 692b (4).

»(Panie) Boże (Bog) (ci) odpuřć« (4): Bog ci odpuřć *March*² 7; *KromRozm II* y3; pánie Boże odpuřć/ że thák choć nie rád dla niezbożnikow mowic muřę. *CzechRozm* 100v; *PaprUp* G3.

»pomaga Bog« = *salve Mqcz, Cn; saluus sis Mqcz, Cn* (16): Pomaga bog mily panie Iż lezicie to złe znamie *RejKup* f7, v3 (5); *RejWiz* 96; *OrzList* h4v; *Salve, Bądź zdrów/ teź obyczay yeft mowienia/ że zá pozdrowienie mowiemy/ pomaga bóg. Mqcz* 356b, 87a (5); *RejZwierc* 234d; Com miał rzec pomagabóg/ toć bógżegnay powiem. *KochFr* 113, 113; *GostGospPon* 170.

»(Panie) Boże (Bog) pomoz, pomagaj itp.« [szyk zmienny] (33): Towarżyřu Bog ci pomagay/ Z námi ná chwilę pogaday. *BierEz* B2v, A3v (4); *LibLeg* 11/56 (4); *RejRozpr* D2v; *RejJóz* K6v; *SeklKat* F2v; *RejKup* c6v (2); *BielKom* C7v; Iefliżes řprawiedliwie przyřyagł/ ták tobie pánie Boże pomoz *GroicPorz* aa2, aa2v; *RejWiz* 191v (2); *OrzRozm* O2v; *Mqcz* 408d; *OrzQuin* Aa2; *RejPos* 71v; *PaprPan* Z; *ModrzBazBud* Vv; Tedy nań záwołali: Bog cię wřpomoz S. mężu *SkarŻyw* 30, 46; *MWilkhist* C2v (2); *KochJez* A2v; *KochPieř* 45; *KlonFlis* G2; *KlonWor* 44 (2).

»(po)zał się (Panie) Boże (Bog)« [szyk zmienny] (40): *BierEz* B4v; *WróbŻołtGlab* A5; Panie Boże tey nařzey/ przygody fie pozał. *RejJóz* B5v, M4v (5); *SeklKat* F2v (2); *RejKupSekl* a3; *BielKom* F5; *OrzList* dv (2); *GrzegRóżn* O; *OrzQuin* L2 (2); *SarnUzn* F6; *RejAp* 197; A Vrząd řpi nie karze tego řwowoleńftwá/ Ach žalże fie dziř Pan Bog tego wřzeteczeńftwá. *HistLan* F2v; *SkarJedn* 171 (4); *Calag* 254b; *ReszPrz* 42 (3); *BielSen* 15; Córy řzlácheckie (zał fye mocny Boże) Přóm Biřurmánřkim brzydkie řćielá łoze. *KochPieř* 37; *KochWr* 22; *PaprUp* D4v (2); *ActReg* 54; *GórnTroas* 73 (2); *PowodPr* 52; *SkarKaz* 381b; *PaxLiz* B4; *SkarKazSej* 694a (2).

»strzeź (Panie) Boże« [szyk zmienny] (33): Bo bárzo zły wiatr řtey dziury A řtrzeź boże gorřfey chmury *RejRozpr* I4v; *RejJóz* M7 (2); *DiarDop* 105; *OrzRozm* A3 (2); *OrzQuin* K4 (4); *RejAp* 137v; *RejPos* 159v (4); *RejZwierc* [193]v; á řtrzeź Boże by nas Turek nie rozwáđził *MycPrz* II Cv, B4v; *GórnRozm* Kv; *KochWr* 37; *ActReg* 13 (2); *PowodPr* 50 (4); řwawola y rořpuftá Kozácka/ im dáley tym wřęftřą moc weźmie/ á řtrzeź Pánie Boże/ by nas do czego dźiwneho ábo do zguby nie przywiodłá. *VotSzl* Fv, A2 (6); *CiekPotr* 46.

»(Panem) Bogiem řwiadcę; Bog (jest) řwiadkiem, řwiadek« = *Deum testor Mqcz* [szyk zmienny] (26): *Leop* 1.Thess 2/5; *BibRadz* 1 *2v (3); Bogiem řwiadcę że cie z pláczem řłucham *OrzRozm* M3v; *BielKron* [332³]v; *KochSat* B2; *Mqcz* 151c (4); *OrzQuin* G3; *HistRzym* 131v (3); *HistHel* B2 (3); *SkarŻyw* 141 (3); Chęc to záwždy pokazác: iż my ná Mágiřtracie od Bogá nam z inřzymi dánym rádři/ Bog tego iefł řwiadkiem/ przeřtawamy *CzechEp* [394]; *ActReg* 173 (2); *WujNT* Rom 1/9 (2).

»(Panie) Boże (Bog) uchowaj zachowaj« [szyk zmienny] (175); *HistJóz* D3; *WróbŻołt* 40/3 (2); *LibLeg* 11/13 (2); *ConPiotr* 35 (2); *SeklKat* S3v (2); *ZapWar* 1548 nr 2669; *KromRozm I* F (2); Vchowái nás panie Boże takie⁸⁰ gniewu řwego *MurzHist* F4v, B3v (3); *MurzHistSekl* ktv; *KromRozm II* b3 (2); *Diar* 77 (2); *DiarDop* 113 (2); *KrowObr* 32 (7); Cořz tedy rzecřemy? Czyli nieřprawiedliwy iefł Bog? Vchoway Boże. *Leop* Rom 9/14, 3/3 (6); *OrzList* f2v; *BibRadz* Iob 34/10 (3); *OrzRozm*

B3v (6); *BielKron* 48 (7); Gdiż młodzienczykowie naŷy Boże zachoway/ dla wielkiej rofkolŷy lenią fię vczyc *KwiatKsiąż* E4, Q2v; *Mącz* 263b (7); *OrzQuin* B4v (4); *ProtStoj* E2; *GórnDworz* H7v (3); *BiałKat* 46 (2); *RejZwierc* 27 (6); *WujJud* 113; *RejPos Wstaw* [110³]; *HistHel* D; *MycPrz* II A3 (2); *BiałKaz* G4; *CzechRozm* 126 (7); *ModrzBaz* 24v (3); *SkarJedn* 137; *Calag* 118b; *SkarŻyw* 153 (5); *CzechEp* 106 (2); *CzechEpPORz* 3v; *NiemObr* 11 (5); *KochFr* 61; *ReszPrz* 106; *PudlFr* 21; *ArtKanc* R20; czego nas vchowa Pan Bog/ bo tám y winne/ y nie winne pałą. *GórnRozm* D2, B4 (14); *KochWr* 36; *PaprUp* D2; *ActReg* 50 (4); *GórnTroas* 3; *WyprPl* C2; *WujNT* 329 (5); *SarnStat* 424 (10); *PowodPr* 84 (3); *SkarKaz* 45a (6); *VotSzl* Dv (4); *CiekPotr* 39 (5); *SkarKazSej* 660a (5); *KlonFlis* F2; Przą fię ich przyiaciele/ rodzaj nie pomoże: Plugawe to przymioty/ záchoway ich Boże. *KlonWor* 37, 68.

»(Pan) Bog (to) wie« = *tylko sam Bóg wie, Bóg świadkiem* [szyk zmienny] (40): A fkryte fą tego przyczyny/ Sam ie Bog wie á nie inny. *BierEz* Cv; *ZapWar* 1535 nr 2413; *RejRozpr* E2 (2); Tuchmy panie na drodze teŷ tego doftali Bog wie zechmy dwadziefcia zań frebrnikow dali *RejJóz* B8v, M7v (3); *RejKup* c7 (4); *RejWiz* 39 (2); *RejZwierz* 58; *BibRadz* 2.Cor 12/2 (2); *OrzRozm* Ev; *BielKron* 269; *Prot* B3; *RejPos* 350; *RejZwierc* 67 (2); *ModrzBaz* 62; *KochPs* 49; A on fię wymawiać począł mowiać bárzo fkromnie: Pánie moy Bog Ci wie iŷz nie fklámam. *SkarŻyw* 99, 62; *StryjKron* A6; *CzechEp* 54 (2); *BielSen* 15; *KochPieś* 29; *BielRozm* 31; á nie zmyślam Bog wie/ prawdziwa to rzecz iefł *GórnRozm* D; *ActReg* 185; *GórnTroas* 44 (2); *OrzJan* 137; *WujNT* 2.Cor 11/11 (3).

»(Pan) Bog wie« = *nie wiadomo, nikt nie wie* [szyk zmienny] (70): tedj potim bog wye yak fye ftanie *LibLeg* 11/57, 6/190 (5); *RejLas* w. 29; *RejRozpr* A2v (3); *RejJóz* N2v (4); *RejKup* h6v (4); po śmierci wie tho Pan Bog co będzie. *LubPs* ee6 marg; *RejWiz* 73v (2); *RejFig* Bb4v; *OrzRozm* I4v; *BielKron* 91v (5); *Prot* C4v; *GórnDworz* D5v (5); *RejPos* 316v (6); *RejZwierc* 259v (5); *BielSpr* 75v; *WujJud* 8; *Strum* L4; *BiałKaz* K2; *CzechRozm* 267v; *SkarŻyw* 36 (2); *KochTr* 23; *CzechEp* 110; *WisznTr* 22; *GórnRozm* H3v (4); *KochWr* 35; boto sam Pan Bog wie kiedy ten sąd doidzie *ActReg* 169, 50 (6); *GrochKal* 10; *GórnTroas* 64; *VotSzl* D2v; *SkarKazSej* 659a; *PudlDydo* B3v.

»Bog (Boże) zapłać« (18): I Bóg się poŷali, że umarła ta mać, Która nam mogła takie syny dawać: Boże jej zapłać! *RejLas* 42; *RejRozpr* Bv; *OrzRozm* P; *BielKron* 67; Vt salutas ita re salutaberis, Iáki pomagabóg/ táki Bóg zápláć/ yákie pozdrawiańie tákie podziękowánie, *Mącz* 366b; *RejZwierc* 44 (2); *SkarŻyw* 135 (4); *KochFr* 76; *PudlFr* 38 (2); *GrabowSet* A2v (2); *KochFrag* 40; Y ták wiele pieniędzy bierze on chorąŷy/ Ze káždemu/ BOG ZAPLAC mowić nie nádaŷy. *KlonWor* 49.

»zdarz(y) (Pan) Bog (Boże)« = *Deus faxit Calag; proficiat BartBydg* [szyk zmienny] (31): *BartBydg* 231b; *RejPs* 73v; Zdarz bog moy łaskawy panie na wŷzem fzczęfcie tobie *RejJóz* L6, A7v (8); *RejKup* c4 (4); *RejWiz* 39v (6); *RejZwierz* 87v; Day Boże/ et Zdarz Boże. Deus faxit. *Calag* 253b; *ZawJeft* 20; *GrochKal* 6; *KochFrag* 29; *RybGęśli* Bv; *KlonKr* F2; *CiekPotr* 49 (2); Zdarz to miŷy Pan BOG teŷy y tobie/ Byś był rowien Oycewŷkiej oŷobie. *RybWit* C2v, [A2]v.

»(Pan) Bog zna« [szyk zmienny] (9): Thedy my zna bog nyevyemy, gdzie fzią podzieym *LibLeg* 6/191v; *GliczKsiąż* E6v (2); *PudlFr* 9; *ActReg* 53 (4); Acz mi to/ Pan Bog zna/ moy Miłóŷciwy Pánie/ ze wŷtydem wielkim przychodzi o ŷobie lámemu przypomináć *CzahTr* A3.

»(Pan) Bog ŷegnaj« = *vale Mącz, Cn; salve Cn* (17): *BierEz* M3v; *RejJóz* F4v; *RejWiz* 43 (3); Vale, salutantis vox in digressu, Miey fię dobrze/ Bóg ŷegnay/ czołem teŷy my mowiemy/ Day W. M.

zdrów był. *Mącz* 474a; *OrzQuin* G3; *Prot* Bv; *RejZwierc* 271v (2); Com miał rzec pomagabóg/ toć bogżegnay powiem. *KochFr* 113, 73 (4); *KochPieś* 26; Wízyfcy mię porzucili. Bog was żegnay księgi/ Widzę żeście wy łczęściu mému załóg tęgi. *PudłFr* 49; *CzahTr* I2v; *KlonFlis* G2.

Wyrażenia: »(ach, ba, o) miły Boże« (47): *LibLeg* 11/13v; *GliczKsiąż* N6v; *GrzegRóżn* F4; *Mącz* 338a (2); Y miły Boże trzebálz tu było wiele diŕputacy? *SarnUzn* E4, H4; *GórnDworz* T3 (3); *RejZwierc* 222v; *WujJud* 256; *Calag* 254b; Ach miły Boże/ toć to nikczemne á bezecne opilstwo/ rozmaíte przygody ludziom ípráwuie *WerGość* 257, 246 (3); *GórnRozm* E (2); *CiekPotr* 64. Cf »o Boże«, *Frazy*, *Wyrażenia przyimkowe*.

»(ach moj) mocny Boże« (3): *RejWiz* 81v; mocny Boże/ Iż z człowieká ptak być może. *KochSob* 65; *PudłFr* 22.

»o (a) (Panie) Boże (moj)« (40): *KlerPow* 7; *MurzHist* P4v (3); *MurzNT* 88v; *Mącz* 500c (2); O Boże iakowem ią to rodzice miał? *HistRzym* 34, 28 (3); *PaprPan* B3; *ModrzBaz* 102 (2); *SkarŻyw* 75; *GórnRozm* G3v; *GórnTroas* 61 (3); *LatHar* 151 (4); *RybGęśli* B2; O Boże moy/ iáki fąd ponieśiem. *SkarKaz* 312b, 315a (6); *CiekPotr* 39 (2); *CzahTr* F; O Boże moy/ iákie nam Kátholikom w tym kroleŕtwie krzywdy poczynili heretycy. *SkarKazSej* 685a, 671a (8).

Wyrażenia przyimkowe: »dla (Pana) Boga« (42): *RejKup* q7v (2); *KochSat* A4v; *Mącz* 18d; *RejAp* 57v; *RejPos* 262v (2); Krolu dla miłego Bogá miey łie ná pieczy/ bo áczći tho woŕlko wielkie/ ále bárzo nierządne á fwowolne *RejZwierc* 50; *MycPrz* II B4 (2); *BiałKaz* M3; *ModrzBaz* 144v (3); Dla bogá niezábiiaycie/ Ráczey żywo poimaycie. *KochFr* 117, 115; *KochWz* 142; *ReszPrz* 96; *WerGość* 261 (2); hey dla Boga Wołofka á Multanška to íprawa bela *PaprUp* L2, H4 (4); *ZawJeft* 41; *ActReg* 12 (4); *OrzJan* 11 (4); Przeto dla Páná Bogá zá czáfu radźmy o łobie *WysKaz* 12; *PowodPr* 62 (2); *VotSzl* D3; *CiekPotr* 46; *GosłCast* 39; *SkarKazSej* 673b; *KlonWor* 40; Prawdęc mowie/ dla Bogá odpuścicie mi proŕzę *ZbylPrzyg* B4.

»prze (Pan) Bog, prze (Pana) Boga« [*w tym: prze Boha (1), pro Boha (1)*] (104): *LibMal* 1545/103; Prze Bog pomni ty flowa/ ktore Ruben mowił *RejJóz* B4v, B3v (7); *RejKup* c2 (7); *GliczKsiąż* M6v; *RejWiz* 33v (3); Prze Páná Bogá/ Iáko to/ miły Pánie Oleŕznicki Krowickiemu wyćierpieć możelz? *OrzList* e2, h4v (3); *RejFig* Aa5 (4); *RejZwierz* 90 (3); Obsecro te, quid agimus? Prze miły pán Bog což chcemy s tym dáley począc? *Mącz* 363d, 18d (4); *GórnDworz* O7v (7); *RejPos* 253v (4); *RejZwierc* 26v (2); *KochOdpr* B2 (2); Ale ia com ielt? com ielt/ prze Bog żywy? Robak/ nie człowiek: robak niełzcześliwy. *KochPs* 30, 16 (6); *KochTr* 18 (4); Pro Boha/ což wždy dźiałamy By ná gwałcie ták wołamy. *MWilcHist* C4v, D (10); *KochFr* 74 (4); *KlonŻal* A3v; *KochMarsz* 153; *ReszPrz* 98; *WerGość* 247 (2); *KochPieś* 15 (3); *KochTarn* 76; *GórnRozm* I4v (4); *ZawJeft* 20; *KochAp* 5; *WyprPl* B2v; *CiekPotr* 10 (3); Milcz przebóg/ á opuśc té máło mądré mowy *GosłCast* 25, 19 (11); *PaxLiz* C3; *KlonWor* 42.

b. *W religii mahometańskiej (31)* : Wíielkii, Vífus Vífii. flowem nad flowi. pomagany. vboga. pieczączia od boga na prorocztwo [...] zprorokow naíwiŕchi. li yeŕteŕz mahometh mvftapha. *MetrKor* 46/117, 46 (7); Wyelykyey Ordi wyelkiego Czarza Sahibkyereya flowo. poczynamy ymyeniem wielkie⁸⁰ boga ktori łzczescze roŕdaye. *LibLeg* 10/95, 98v (5); TVrcy iednego Bogá wyznawáią być/ ktory łobie rownego niema/ á Prorok iego nawiernieyŕzy Máchomet. *BielKron* 260, 316 (4);

GrzegRóżn K3v; *OrzQuin* Y3v; *RejAp* 170v; gdy sie máią kłásć wołáią ku Bogu Háłłá/ Háłłáh/ Háłán *BielSpr* 54.

Zwroty: »modlic się Bogu« (2): Pięc rázy [*Turcy*] przez dzień modlą sie Bogu obrociwłzy oczy na południe. *BielKron* 260, 259v.

»Boga prosić«: O toć zázwdy Turcy Bogá profzają/ áby miedzy Krześcijány nigdy zgody nie było *BielSpr* 60.

»wierzyć w Boga«: [*Skanderberg pisał do Amurata*] wierzyłz w iednego Bogá *BielKron* 246.

Wyrażenie: »jeden Bog« (2): *BielKron* 246; y Turcy iáko y Zydzi/ do iednegoż tylko Bogá sie odzywáią. *PowodPr* 34.

Szereg: »Bog a (i) Mahomet« (2): vdał sie ná to áby służył Bogu á Mácliomethowi Prorokowi iego. *BielKron* 459, 245v.

B. *Istota najwyższa w religiach niechrześcijańskich: bóstwo pogańskie, bożek, posąg, bałwan; człowiek uważany za boga; deus* *Mącz, Cn; numen* *Mącz, Cn* (1415) : *BierEz* H (7); *PatKaz III* 104; na pamiątkę ołtarz nie znaiomemu bogu postawili Attenianie. *BielŻyw* 25. 105 (12); *BielŻyw Glab nlb* 12; *GlabGad* M (2); *MiechGlab* [89] (3); *WróbŻółt* 85/12; *RejPs* 203 (4); *SeklKat* E (2); przykazał bog wózechmogący dwiemá goram [...] á złączáiąc sie przybliżyły sie do siebie *HistAl* M3v, C6v (64); *MurzNT* 103v (3); *GliczKsiąż* F5 (4); *LubPs* hh5v (7); *KrowObr* 110 (12); *RejWiz* 20v; *Leop 2.Par* 32/13 (18); *RejZwierz* 111v (3); Y vyzrycie w Babilonie Bogi złote/ y írebrne/ y drzewiáne kthore nofzą ná ramionách/ á którzy íą na połtrách pogánom. *BibRadz Bar* 6/3, *Lev* 19/4 (27); á zá tym słowem/ ono wózytko pobrał/ y połupił był Bogi. *OrzRozm* Ov, Ov marg (5); Perłowie Koniá palili ku chwale Słońcu/ mowiąc: prętkiemu bogu prętkiey ofiáry trzebá. *BielKron* 24v; to bogowie ná nas plagi przepuścziáią żefmy ich odstąpili *BielKron* 158v, 272v (92); *GrzegRóżn* Dv (3); *KwiatKsiąż* N2; *KochSat* A2 (2); Dii terrestres, Bogowie ziemfcy/ ná ziemi miefzkáyący. *Mącz* 451c, 267c (23); *Prot* C3 (4); mieli Bogá głupiego/ w ktorým sie kocháli *SarnUzn* H2, C6 (2); *RejAp* 106v (6); *GórnDworz* Gg2 (2); A wózákze tonąc przes was Bogi miłostíwe byłem wybáwion y poćiefzon. *HistRzym* 26v, 21 (8); *RejPos* 331 (8); *BiałKat* 13v (4); *HistLan* F2v [2 r.]; *RejZwierz* 169 (11); *KochMon* 30 (15); *WujJud* 54; Bogow lanych nie vczyniłz sobie. *BudBib Ex* 34/17; Bo iefli íię gdzie ogień werwie w dom tych złotych srebrynych y drzewiánych bogow/ tedy kápłani ich vćiekáią/ á oni iáko bierzma pogoráią. *BudBib Bar* 5/54 [6/54], 56 (41); *HistHel* C (5); *BiałKaz* E4; *CzechRozm* 7 (4); [*Konstantyn*] Chociaz to bogi kupczył ábo prorokámi/ Ale náfz zyemfkiem hándlem kupczy y wiofkámi *PaprPan* F4v, V4 (25); *ModrzBaz* 91 (3); *KochOdpr* C3v (3); *Oczko* 11v; *Calag* 252b; Bogow sobie z kámieniá nowych nákowáli/ Y nikczemnym ízaleni súpom íye klániáli. *KochPs* 118, 146 (6); Dopiero, włofy Stároftá rwác y ízáty drzec ná sobie/ y láíác Bogom íwoim poczáł. *SkarŻyw* 152; y popalili Bogi náfze. *SkarŻyw* 429, 490 (48); á Włofá Báłwána/ ktory był mian zá bydlęcego y leśnego Bogá [...] kazał w wychod połpolity wrzucić/ y w nieczyfłostíach vtopić. *StryjKron* 140, 161 (23); *CzechEp* 251 (3); *KochJez* A4v; *NiemObr* 159; Sczęśliwy Rádziwile/ małz chętlivé Bogi *KochEpit* A2v, A2v; *KochFr* 80 (5); *KlonŻal* D4v (10); *KochMuza* 26 (2); *BielSen* 8; *KochPieś* 25 (2); *KochTarn* 76 (2); *PudłFr* 71 (17); *GórnRozm* N (9); *KochProp* 13; *ZawJeft* 44; Apotheosis Miedze bogi policzenie. *Calep* 82b, 336b (4); [*Król*] Wyrzuci ćiernie/ y nieplodne głogi/ Y przywiedzione z obcych kráíow

Bogi *GrochKal* 16, 11 (3); *Phil* G4 (6); *GórnTroas* 47 (25); *GrabowSet* G (2); O prawo krzywdy pełné/ o nieznośna kśieni Mdłych bogów/ y pod ziemię miełzkaiących ćieni. *KochFrag* 52, 46 (6); *OstrEpit* A3 (3); *KolakCath* B3v; *KolakSzczęśl* Bv (2); *WujNT* 26 (6); *JanNKar* G4; *WitosłLut* A4v (3); *KlonKr* A3v; *KmitaSpit* B3; *PowodPr* 15 (4); *SkarKaz* 274b (6); *GosłCast* 18 (17); *SkarKazSej* 657a (6); *KlonFlis* B3 (5); *SapEpit* A2; [Verres] plundrował Ratułze/ Kościoły/ y Bogi: Szłachtę/ Kupce/ Miełzczány/ nawet y złe wrogi. *KlonWor* 18; *PudłDydo* B2v (9); *SzarzRyt* B4v.

W charakterystycznych połączeniach: częstować (2), kupczyć bogi; łajac bogom; połupić, popalić, popsować, psuć, ukraść bogi; bog bydlęcy, drzewiany (8), nieznamy (4), prędky, srogi (3); bogowie brzydzy, chętni, chętni, chlebowi, głusi (2), głupi (2), gorni, kamienni (z kamienia) (4), lani (2), leśni (3), lici, łaskawi, malowani, martwi (2), mali, miedziani, miłościwi, nieubłagani, niemi (2), niżsi, nowi (3), podziemni, ryci (3), rzezani (5), sprośni (2), srebrni (ze srebra) (11), ślepi, wodni, wymyśleni (3), wyżsi, ziemscy (10), złoci (ze złota) (12), żelaźni, (nie)życzliwi (3), źli.

W połączeniach z imieniem [bog + imię (93), imię + bog (6)] (99): Sítało fie teyże nocy/ vkażał fie Filipowi bog Hamon leżący z żoną iego Olimpią *HistAl* A4v, B6v (20); *GliczKsiąż* B6 (3); *Leop Act* 7/43; Gdy Filifitynowie wzyęli fkrzynię álbo Arkę Bożą Zydow/ poštawili ią v fwego bogá Dagon w Azocie. *BielKron* 63; Szedł potym do Delfu pytać bogá Apoliná/ dobrei práwá á trwáłe wftawil w oyczyźnie. *BielKron* 121v, 23 (22); *GrzegRóżn* G2 (5); Terminalia, Świętá tego iftego bogá Terminuła. *Mącz* 450b, 66c (31); *RejAp* 30 (4); *GórnDworz* V4; ON bog Bachus rad czynil kto go o tho żadał *PapPan* O; o nálznych Bogách Iowisie y Merkuryúsie co trzymał? *SkarŻyw* 147; Zaś modli fie do czwartego Bogá Pilwitá/ áby raczył dáć wftyki zboża pięknie pożac y do gumien zgromádzić *StryjKron* 161, 160 (4); *CzechEp* [410] (2); *Calep* 326b; *WujNT Act* 7/43; Cireniacy Bogá Achorá teź prołzą Aby ich od much bronil *KmitaSpit* A3v.

W połączeniach z nazwą miejscową (3): Gdzie ieft Bog z Emáth y z Arphát/ gdzie ieft Bog z Sefárwáim? *BibRadz Is* 36/19, 19; [Król Achaz] ofiárował bogom z Dámáłzku od ktorych był porázon *BibRadz 2.Par* 28/23.

W połączeniach z przymiotnikiem od nazwy miejscowej lub etnicznej [bog + przymiotnik (22), przymiotnik + bog (5)] (27): *HistJóz* B3; Perkun to ieft piorun Bog Zmodzłki. *MiechGlab* **4; Dárius krol [...] ktory fwieći wespółek s Perskimi bogi/ fluzebnikowi nálzemu Alexandrowi opowiadamy. *HistAl* C3v, C5 (3); *Leop Ios* 24/15; *BibRadz I* 111 marg (3); koniá pośláli Grekowie ofiárować bogu Troiáńskiemu *BielKron* 61, 287v (6); *GrzegRóżn* Dv (3); Osiris, Bog Aegypski ktory w poštacie wołu był chwalón *Mącz* 271a, 11d (3); *BudBib Ex* 12/12 (3); Zda fię iż to Antyochowi nie fluzy/ ktory Iowifzowi y BOgom Greckim wflugował *CzechEp* [401], [403]; *KlonWor* **2v.

W porównaniach (2): Pánowye zwirzchni dla fwey dobroći á cnoty byli by bogowie/ ći nie żadnemi práwy álbo ftátuty opifánemi fprawowáli lud fwoy/ ále rozumem *GliczKsiąż* H2v; *OrzRozm* Q3.

Zwroty: »bać się bogow« [szyk zmienny] (2): Strzeźćieź fię thedy abyście nie byli podobni cudzoziemcom/ á nie boyćie fię Bogow onych. *BibRadz Bar* 6/4; *KmitaSpit* C5.

»bluźnić bogi« (2): *HistAl* E6v; á wodzono ie po Rzymie/ z wołáním takim wozniego: nie bluźnicie Bogow: zá to was karzą. *SkarŻyw* 63.

»błagać bogi (boga)« (4): *ModrzBaz* 88; Y Bufiris bezbożny/ kiedy błagał bogi/ Nie dźięcie ofiárował/ lecz to co ma rogi. *GórnTroas* 71, 27, 51.

»chwalić bogi (boga), chwalenie bogów; chwałę dawać *itp.* bogom, na chwałę bogom« [szyk zmienny] (21): *HistAl* I8 (3); *KromRozm III* A6; *LubPs* gg4v (2); *Leop Dan* 5/23 (5); Niechwalże Bogów ich/ áni im służ/ y nienáfláduy íspraw ich/ Ale ísprzewracałz y pokruřzyłz obrázy ich. *BibRadz Ex* 23/24, *Iudith* 8/12; Chwalili potym pogáni bogá nád bogi nawyřzífego Apoliná Delfickiego *BielKron* 274v, 8v (5); A ná pámiáthkę tám bycia íwego/ á ná chwałę bogom íwoim/ zbudowáli koniá wielkiego z drzewá *RejZwierc* 167v; *PaprPan* O3v.

»chwalić (jako) za boga; za bogi chwaleni« [szyk zmienny] (54): Ofkarżon był Socrates prred [!] pólpóltwe^m *Attenfkim*, iakoby fie náfmiewał z Dębu, ze pía y z kozła ktore oni za bogi chwalili *BielŻyw* 54, 34; *BierRozm* 17; *SeklKat* Ev; Gdi tho Ałexander mowíł poczęli go Perfowie chwalic iáko bogá *HistAl* G5, G5v (5); *GliczKsiąz* F5; *LubPs* Y3; *KrowObr* 87v; *Leop Ex* 8/26 (3); *RejZwierc* 88; *BibRadz Iudith* 3 arg; *BielKron* 318 (20); *GrzegRóżn* G2v; *Mącz* 224d (3); *RejAp* 108 (2); *RejZwierc* 48 (3); Iákies íprofne báłwány/ íobie poczynili/ Ty iák ini pogáni/ zá Bogi chwalili *HistHel* B; *CzechRozm* 6 (2); gdy vyrzał á oni w báłwochwáłftwo íprofne wpádli/ y vłanego cielcá zá Bogá chwalili *SkarŻyw* 482; *ReszPrz* 96; *WujNT* 392 (2); *KlonKr* B4v.

»czynić, uczynić *itp.* bogi; czynione bogi« [szyk zmienny] (18): *SeklKat* F4 (2); *HistAl* Kv; *Leop Acto* 7/40; *BibRadz Ier* 16/20; Primus in orbe deos fecit timor/ to íełt/ boiażń napirwey poczyniá bogi ná íwiece. *BielKron* 98, 32v (5); *RejPos* 236v; *BudBib Is* 44/17; Lud íię wzburzył y kazał íobie bogi czynić Aaronowi. *SkarŻyw* 490 marg, 490; *WujNT Act* 7/40; *SkarKaz* 487a (2); *SkarKazSej* 685a.

»(d)ufać bogom« [szyk zmienny] (2): W ten czas/ oycze/ áni iuż bogom íwym dufay/ Ani íię poświęconych ółtarzow łápay. *KochOdpr* D2, A4v.

»kłaniać się bogu« [szyk zmienny] (7): *LubPs* hh5; Ieřliże ták íełth/ iáko powiedałz/ íż fie nie temu Drewniánemu Bogu kłániácie/ tze muřz go tedy tám ítáwiácie? *KrowObr* 93v; *BibRadz Ps* 81/10; *BudBib Deut* 29/26; mam Páná Bogá mego Iezu Chryřtá/ brzidkim Bogom wářzym kłániác íię niechce. *SkarŻyw* 21, 151 (3).

»mieć, miany za boga« [szyk zmienny] (23): *SeklKat* Ev; Było też y ínadź yeřfcze yeřt wyele ludzi/ ktorzy bogá nyeznaýa/ á ítworzenye yákye zá bogá máýa *KromRozm III* B8v; *KrowObr* 116v; *BibRadz I* 213c marg; *BielKron* 68v; In Deos aliquem reponere, Pokłádác álbo policzác kogo zá bogá. *Mącz* 311d, 83d (4); *Prot* A3; Przetofz pogánftwo/ Herkuleřa zá Bogá miáło *SkarŻyw* 189, 75 (6); *CzechEp* 242; *WerGořc* 259; Páwłá z Bárnábářzem zá Bogi miano. *WujNT* 453, 506 (4); *PowodPr* 28.

»modlić się bogom«: modlił fie bogom prořzác o zwycięłtvo nad nieprzyiácielmi *BielKron* 321v.

»od starych bogów odstąpić«: Ieřli fie iáka przygodá w źiemí vkazála/ albo nieurodzay/ albo iáka ířkodá/ Krzeřciány winiono/ iáko ty ktorzy od ítárych bogów odftąpili. *BielKron* 288v.

»ofiarować (się) bogom; ofiarę bogom czynić; ofiarowanie bogom« [szyk zmienny] (53): *MiechGlab* 41; Alexander thedy półtánowíł fie tám z woyskiem íwym/ y bogom íwym ofiáry czynił *HistAl* H8v, H (10); *GliczKsiąz* C7v; *Leop Ier* 44/15; *BibRadz 4.Reg* 3/27; *BielKron* 120 (4); *Mącz* 41b (8); *HistRzym* 132v; Gdy ofiáry czyniá onym bogom íwoim/ thákże ich prořiá/ áby to onym íynom zá

onę poćciwość co iey wczynili czyni dobrym oddáli *RejZwierc* 169; *BudBib Ex* 34/15 (2); Roskazáli miłościwi Pánowie/ áby wżyfcy Chrześcíanie/ ábo Bogom ofiárowáli/ ábo mękami rozmaitymi zgubieni byli. *SkarŻyw* 40, 126 (22); *StryjKron* 81.

»(po)dziękować bogom; dzięki bogom czynić« [szyk zmienny] (5): *BielŻyw* 87; Dzięki czynię wam Bogom y Boginiam/ żeście mnie wćiefzyli/ á tho moię miłe dziecię ku mnie przywroćili. *HistRzym* 26v; *RejZwierc* 167v; [*Lacena*] Bogom dzięki czyniła zá to/ iz takiego lyná podáká na świát *Phil* N2; *GosłCast* 65.

»poruczać się bogom«: á spráwiwfzy to poruczaią fie Bogom/ y idą do Domow swoich. *StryjKron* 162.

»prosić boga, uprosić u bogow« [szyk zmienny] (17): *BierEz* K3v; *HistAl* M3v (2); *Leop Dan* 6/7; Tyeftus prosił bogov v Delfu/ áby mu obiáwili iákoby fie miał pomścić thákies okrutności. *BielKron* 26v, 110 (5); *RejZwierc* 39v (5); *SkarŻyw* 179; To chce/ żebych v bogów co mu vprosiłá/ A dłuższy czas w vpadku po świećie chodziłá. *GórnTroas* 32, 66; *GosłCast* 22 (2).

»przysięgać przez bog« [szyk zmienny] (7): *BielŻyw* 154, 158; Przylięgám thobie prefz [!] namocnieyże bogi moje *HistAl* F8v, G4v (4); *KrowObr* 41v.

»(s)cudzołożyć (się) z bogi« (3): á lud then przyydzie ktemu iz fie scudzołoży z bogi cudzymi w oney ziemi *BibRadz Deut* 31/16, *Iudic* 2/17; *HistRzym* 102.

»służyć bogom; służba bogow« [szyk zmienny] (17): Thy nieflużyłz iednemu Bogu ktori kroluie w niebie ále wielu bogom *HistAl* K, K2; *KrowObr* 167; *Leop Deut* 29/26 (5); *BielKron* 102; A tám służyć będziecie Bogom roboćie rąk człowieczych/ drewnu á kámieniu *BudBib Deut* 4/28, *Esth* 14/6; *SkarŻyw* 150 (3); *PowodPr* 39; *GosłCast* 36 (2).

»szukać bogow« (2): *LubPs* S4v; Przeczżeś sobie szukał bogow ktorzy ludu swego nie wydárli rąk twoich? *BudBib 2.Par* 25/15.

»uciekać się do bogow« (3): *RejPs* 66v; Vcyekli fie Rzymiánie do swych bogow z ofiárami/ áby im then gniew y plagę odpućili. *BielKron* 120, 141.

»(u)czcić bogi, cześć bogom czynić itp.; ku czci bogu« [szyk zmienny] (18): My ku ćci Bogom bydlá nie zábiámy/ koćciołow nie buduiemy *HistAl* I8v; *LubPs* gg4v; *BibRadz 1.Cor* 9/25; *BielKron* 288; *Mącz* 198c (8); ieliż kto wątpi iák bogi czćić winien [...] O takowym nie trzebá rozmyślu długiego/ Iedno iz ząwždy winien karánia frogiego. *HistLan* F2v; *BudBib Sap* 14/15; [*Cesarz*] rzekł ná koniec do Theodorá: profzęcie wćci Bogi moje dnia dzisieyfszego/ ofiárę im czyniác. *SkarŻyw* 188, 553 (3); *GosłCast* 17.

»bogiem (u)czynić« (2): Y wnet mu dał policzek/ ten rzekł com przewinił/ Krol rzekł/ przeto żeś zełgał/ boś mię bogiem czynił. *RejZwierc* 16v; Ten Cekrops napirwey w Greciey bogiem wćzynił Iowifzá y ołtarz mu poštáwił *BielKron* 27.

»wzywać bogow« [szyk zmienny] (4): Moćcie głośniey wzywaiác bogow swoich na pomoc *BielKron* 84v, 84v (3); *GórnTroas* 71.

Wyrażenia: »bog cudzy; cudzy bog« (47 : 14): Nuż bychmy zábaczyli imyenyá Bożego/ A wznóšili ręce swe do bogá cudzego *LubPs* M2; *KrowObr* 112 (5); Teraz tedy odeymćie Bogi cudze z pośrzodku was/ á zklóńćie fercá wálfe ku Pánu Bogu Ifráelkiemu. *Leop Ios* 24/23, *Deut* 11/28 (3); *BibRadz*

Ex 23/13 (20); *SarnUzn* C8v (2); *RejZwierc* 258; *WujJud* 45; *BudBib Ex* 20/3 (15); *CzechRozm* 13; Ieſlibychmy imięnia twęgo przebaczyli/ Albo cudzemu bogu ofiarę palili *KochPs* 66; *SkarŻyw* 504; *ArtKanc* M6; *WujNT Act* 17/18 (3); *PowodPr* 6 (5); *SkarKazSej* 683a.

»fałszywi, fałeczni bogowie; bog fałszywy« (10 : 7): *BudBib Ps* 77/13 [76/14]; *BiałKaz* D; *CzechRozm* 51v; *SkarŻyw* 531; *StryjKron* 59; *ZawJeft* 5; BALVVAN ieſt obraz Bogá fałszywego/ y przetoż nie nie ieſt. *WujNT* Xxxxx 2, 374 (4); ſwiát wſzytek do prawdziwego ſię Bogá obrocił/ y wſzytki czynione y fałszywe bogi y wſzytko bałwochwálstwo potępił. *SkarKaz* 487a, 40a (3); *SkarKazSej* 688b (4).

»i(n)ny, inszy bog; bog i(n)ny, inszy« (46 : 24): *RejPs* 143v (3); Obiecuie pan Bog ſrogo ſię mſzczyć nat timi [...] ktorzi tego przykazania niechczą pełnić/ á czynią ſobie yne bogy *SeklKat* E2, D3 (6); *GliczKsiąż* C3v; *LubPs* V5 (8); *Leop* 1.Par 17/20 (4); *BibRadz Deut* 18/22 (4); Nie będyecie mieć Bogá inego przed obliżnoſcią iego. *BielKron* 44, 24 (9); *SarnUzn* C8v (2); *RejAp* 197v; *HistRzym* 45v (2); *RejPos* 341v (5); Owo wſzyſcy/ ktorzy źle vfáią pánu Bogu/ y czáfu ſweg^o nieſzczęſcia v inſzych Bogów/ ktorym vfáią/ wſpomożenia ſzukáią. *BiałKat* 48v, 43v (6); *RejZwierc* 205; *CzechRozm* 9v; *SkarJedn* 208; *KochPs* 143 (4); *SkarŻyw* 481 (3); *StryjKron* 161, *CzechEp* 239 (3); *KochBr* 151; *ArtKanc* Q10 (2); *GrabowSet* M3v; *WujNT* 387.

»krewny bogom« (2): Dáryus krol nád krolmi/ przyaciel krewny bogom/ tobie Alexándrowi ſłudze náſzemu przykázuemy y powiedamy *BielKron* 124, 124.

»bog nieſmiertelny; nieſmiertelny bog« (4 : 1): *BielŻyw* 91; *HistAl* G7; Ktoby oyczyznę á mieyfce wrodzenia ſwego rozſzerzył [...] áby w liczbie Bogow nieſmiertelnych był. *GostGospSieb* x3; *Phil* Fv; Męztwem Alcides do niebá ſie doſtał/ Y Pollux bogiem nieſmiertelnym zoſtał. *KochFrag* 17.

»bog obcy; obcy bogowie« (20 : 10): *WróbŻoſt* 43/21; Poidźmy á náſláduemy bogow opcych/ ktorich nye znaſz/ á ſłuźmy im *KromRozm II* 14v; *LubPs* S4v; *Leop Deut* 6/14 (2); *BibRadz Ier* 7/9; *GrzegRóżn* M4v; gdyż s tobą nie mowi iáko Bog ſrogi/ iáko Bog obcy/ iedno iáko miłoſciwy Ociec z wdzyęcznym ſynaczkim ſwoim. *RejPos* 172, 258v; *KuczkbKat* 275; *WujJud* 61v; *BudBib Deut* 8/19; *CzechRozm* 13v (3); *KochPs* 123; Spytaná o wiarę Chrzeſciánſką/ wyznawála ſtátecznie/ iſz Chryſtuſową ieſt ſłuźebnicą/ y obcemi Bogámi y ſłuźbą bałwochwálſką gárdzi. *SkarŻyw* 341, 348 (4); *CzechEp* 31; *WerKaz* 296; *PowodPr* 58 (2); *SkarKaz* 40a; *GostCast* 61; *SkarKazSej* 683a (4).

»omylni bogowie; bog omylny« (2 : 1): *LubPs* dd4; Iuż on bog omylny ciemnoſci tych ſwiátá tego zwiedzye á záſlepi oczy twoie *RejPos* 223; *KochPs* 20.

»bog pogański; pogański bog« (30 : 7): dzieci ſwoie ofiarowali bałwánom ich wylewáiąc krew niewinná na ofiarę martwym bogom pogáńſkiem. *RejPs* 158, 205 (4); *MurzNT* 73v; *KrowObr* 141v; *BibRadz Is* 36/18; Zydzi ołtarze/ ſłupy Pogáńſkie/ ná czeſć bogom pogáńſkim wymyſláć poczęli. *BielKron* 265v, 274 (7); *GrzegRóżn* G3v (5); *RejPos* 133 (2); W Delfie pogańſki bog głoſem wyznawał/ Iż tho namędrſzy gdy ſie ſam kto poznał *RejZwierc* 219, 262 (3); *BudBib Ps* 96/5 [Vulg 95/5] (3); *CzechRozm* 6 (2); *KochPs* 198; *SkarŻyw* 188 (3); *StryjKron* 145 (2); Aza ſię záwſtydáią Pogáńſcy Bogowie/ Gdy was wyźrzá poſpołu w zgodzie á miłoſci *CzahTr* E4v.

»bogowie poſtronni« (3): *RejPs* 122 (2); Sam pan záwzdi ſławnym wodzem był ludu ſwoiego A nie chce by mieli nádeń Bogá poſtronnego *LubPs* gg4.

»bogu poślubiony, poślubić« (4): Sto wołów Bogu poślubił/ By go z niemocy vzdrowił. *BierEz* 12v; *Sacra illorum deorum Infula*, Wyłpá tym bogóm poślubiona/ to yełt/ w ich obronie łtojąca. *Mącz* 363a, 210c (3).

Wyrażenia peryfrastyczne na oznaczenie bogów w mitologiach i religiach pogańskich; definicje i tłumaczenia imion: [bog bogactw = *Mammon* (4), brzeźny bog = *Portunus* (2), bog bydłęcy = *Wlosus* (1), bog chorych = *Auschlawis* (1), bogowie domowi = *lary*, *penaty* (3), bog języka, handlu, kupiecki, nauk = *Merkuriusz* (4), bogowie leśni = *Satyrowie* (5), bog małżeńskiego złączenia = *Hymenus* (1); bog milczenia = *Harpokrates* (2), bog morski, morza = *Neptun* (13), bog much = *Beelzebub* (2), nawyższy bog, wszystkich bogow bog = *Jupiter* (7), bog niebieski = słońce (4), bog obżarstwa, winny = *Bachus*, *Liber* (4), bog odpędzający nieszczęścia = *Averruncus* (1), bog ognia i żelaza = *Wulkanus* (4), bog ogrodny, wierzbowy = *Priapus* (3), bog pasterski = *Pan* (6), bog piekielny, bogactw, ziemie = *Pluto* (7), bog poetycki, lekarski, słońca, zdrowia = *Apollo* (2), bog prorokowania = *Vaticanus* (1), bog rodzenia = *Genius* (1), bog szkodzący = *Veiovis* (1), bog światłości = *Swaistix* (1), bog walecznych = *Janus* (2), bog wiatrow = *Eol* (1), bog wodny = *Tryton* (2), bog wojenny, zwycięstwa = *Mars* (6), bog ziemny = ogień (1)] (86): *BartBydg* 163; *BielŻyw Glab nlb* 12; *Mymer*² 28; *Merkuriufa* [powiadam być] bogiem ięziká/ iż rad wiele mowił. *HistAl* K; O *Iupiter* boże nawyżłszy/ y dla częgos dni moię w máłym czálie poštánowił *HistAl* M8v, F5v; *GliczKsiąż* B5v; *BibRadz* II 7 b marg; Przeto zwáli [Persowie] łłónce bogá niebieskiego/ á ogień boga zymnego. *BielKron* 7v; [Wulkanus] czynił zbroię bogom przeciw Gigántom/ przeto rzeczón bog żelázá y ognia. *BielKron* 24, 54 (19); *Apollo* Bóg zdrowia/ Praktikowania/ y lekarłtwa. Też/ Słońca. *Mącz* 12c; *Bacchus* Bóg vynny/ to yełt piyańłtwa á obżárłócy *Mącz* 22c; *Hymenus* *Deus nuptiarum creditus est*, Bóg małżeńskiego złączenia był mian. *Mącz* 160c; *Panisci*, *dij sylvestres olim crediti*, Lieśni bogowie Sátyry rzeczóni. *Mącz* 276a, 210b (36); *Prot* A2; *RejAp* 111v (4); *RejPos* 79; *Włofus* Bog Rułki bydłęcy. *StryjKron* 140 marg; Trzeci raz próśi wielmożne⁸⁰ Bogá *Swaiftixá* Bogá łwiatłóci *StryjKron* 161; prółzá [Litwini] *Aufchlawisá* Bogá chorych y niemocnych/ áby łie przy czyniał do inłzych Bogow *StryjKron* 161; Płáczá teź po ogrodziech niewymownie owi Co przyłzli z *Hellełpontu* bogowie wierzbowi. *KlonŻal* B; Chćielifmy twe gęłli oddáć páłterłkiemu Bogu *KlonŻal* B3, B2v (6); *WerGośc* 260; *PudłFr* 22; *GórnRozm* N3v; *Calep* 598a; *GrochKal* 24; *GórnTroas* 58; *MERCVR*I włzytkich hándlów y przemyłłow Boże: Ktoź twoię mądrość poiáć y wyłłowić może? *KlonWor* 1.

Szeregi: »bałwany i (a) bogowie; bogowie i bałwanowie« (4 : 4): Na then czás łzedł był *Lában* ku łthrzyżeniu owiec/ á *Rachel* ukrádlá bałwany y bogi oyca [!] łwego. *Leop Gen* 31/19; *Mącz* 9a; *RejZwierc* 46v; *CzechRozm* 51v, 95; Odpowiedział łwięty *Gordyanus*: y owłzem dla pożytku *Rzeczypołpłitey* to czynię/ y by byli inni Bogowie y bałwanowie wáłzy w mocy mey/ włzytkibych potłukł y popłował. *SkarŻyw* 429; *WujNT* 479; *SkarKaz* 454b.

»bogowie i boginie« (3): Ná to wefele *Peleufowo*/ próśił *Iupiter* wiele bogow y bogiń *BielKron* 21v; *HistRzym* 26v; *GórnTroas* 58. Cf »(po)dziękować bogom«.

»bogowie i (abo) ludzie; nie tylko ludzie ale i bogowie« (8 : 4): Záprawdę my ięłtełmy moźni zwycięłce/ iż nie tylko ludzie ále teź y bogowie imieniu náłzemu vłługiá *HistAl* G7, G8 (3); *KrowObr*

213v; *Leop Dan* 6/12; Odpowiedział Romulus/ byłoby to przeciw bogom y ludzynom/ żony od mężow komu brać. *BielKron* 99v, 151 (6); *PaprPan* Gg3a.

α. *W jednostkach frazeologicznych o charakterze wykrzyknikowym* (7) :

Frazy: »chwała bogom«: Chwałá Bogóm: balifmy fie obudwu głowy. *GosłCast* 56.

»świadczę bogi (memi); bogowie wami świadczę« (2 : 2): Świadźę bogi memi iż ielliby fie ktho z was podniołl przeciwko nam/ zá tobyfmy fie nań nie gniewáli *HistAl* D7; *Mącz* 380b; Bogowie wami świátczę/ męzu drogi toba/ Iż nie łoba mnie lyn mił/ ále twą ołobą. *GórnTroas* 46, 9.

Wyrażenie: »mili bogowie«: Y przecz mili bogowie to tho przepufzczenie iádowite ná mię przyfzło? *HistRzym* 20 v.

Wyrażenie przyimkowe: »prze bogi«: Mówże co otwórz vftá: poyźrzy lám prze bogi/ Vzał fie ftárey bábki/ ftrofkánéy niebogi. *GosłCast* 28.

a. *Półbóg, heros* (1) : Semideus – Poł boga. *Calep* 965a.

2. *Istoty posiadające cechy boskie; wybrancy boży, święci; przełożeni (przeważnie w pl)* (154) : ludzie bogouye dla cznot rzeczeny íą a zly gorfzy yeft nyfz która beftya *PatKaz III* 141, 144v; *WróbŻołt* 94/3 (2); *RejPs* 158v (2); *RejJóz* C2; *MurzNT* 233v (2); *Leop Is* 41/23; O Báltáfsár kfiązę nád wźemi mędrzy/ wiem iz duch Bogow świętych ieft w tobie *BibRadz Dan* 4/6, 5 (9); *GrzegRóżn* G2v; *Mącz* 434b; *GórnDworz* Ee5 (3); *HistRzym* 40; *RejPos* 243v (8); Przez bogi/ wybráne Bożé święté rozumiey/ ktorzy w obcowanie Bożé wefzli *BiałKat* 141, 141; *KuczbKat* 100 (2); *WujJud* 32v; *BudBib Dan* 4/5 (8); *BudNT Ioann* 10/34; *CzechRozm* 6v (19); *KochPs* 7; *SkarŻyw* 207; Bog ítánał w zgromádzieniu Bogow/ ładzác w pośrzod Bogow. [*bibl Ps* 81/11] *CzechEp* 282, 80 (13); *GrabowSet* V3v; Bogi/ to ieft te wźytki ktore ludzie máią zá bogi/ ábo Bogu w mocy y zwierzchności podobne *LatHar* 15 marg, 15 marg (3); Zali nie ieft nápiáno w zakonie wálfzym: Iż iam rzekł/ Bogowie iefteście? *WujNT Ioann* 10/34, 35 (5); *PowodPr* 40; Bo nie ludzki łád ípráwuieicie/ ále Bozki (To ieft/ nie fiedźicie tu iáko ludzie/ ále iáko bogowie.) *SkarKaz* 2a, 2a; *SkarKazSej* 692b.

Zwrot: »nazywać, zwać Bogami, Bogi« [*szyk zmienny*] (35); *LubPs* S5; Bo ácz teź íą/ ktore Bogámi zową/ choć w niebie/ choć ná ziemi [...] wźákże nam ieden Bog oćiec z ktorego wífyfthkie rzeczy/ y my w nim. *Leop* 1.*Cor* 8/5; *Prot* C2; *BudNT Ioann* 10/35; O Aniolách ábo duchách dobrych [...] wátpliwości nie máfz/ że ie pímo święte Bogámi názywa *CzechRozm* 7v, 49 (17); *KochPs* 124; *CzechEp* 212 (5); *LatHar* 379; [*anioły*] teź mniefzyymi Bogámi zwáli *WujNT* 693, 1.*Cor* 8/5; Y przetož ná wielu mieyfć íędzie ziemfkie zowie Pan BOG bogámi *SkarKaz* 2a, 2a; y pímo dla tego krole y przełożone bogámi zowie: iż íą od P. Bogá iáko ftároftámi y namieftnikámi iego. *SkarKazSej* 698b, 665a (3).

Wyrażenie: »ziemski Bog; Bog ziemski« (11 : 8): *WróbŻołt* 47/10; *RejPs* 123 (2); Iáko závády írodze ty zyemfkie bogi/ to ieft przełożone/ pan Bog kárác raczy. *LubPs* S5v; *RejWiz* 17v (2); *KwiatKsiąż* E; [*dworzanin*] páná íwego prawdziwie miłowác/ y we czći iáko ziemfkiego bogá mieć będzie *GórnDworz* K5v, Gg4; Ma być podobien ku Bogu blifkofcią/ Bog ziemfki/ cnotą á ípráwiedliwofcią. *RejZwierc* 225v, 70 (3); *SkarŻyw* 259; *PaprUp* Kv; *LatHar* 364; O wielmoźni Pánowie/ o ziemfcy bogowie/ mieycie wípániále y ízerokie íerce ná dobre bráćiey íwoiey/ y narodow twoich *SkarKazSej* 670a, 665a (4).

Szereg: »Bogowie i panowie; panowie i Bogowie« (5 : 1): *Leop* 1.*Cor* 8/5; iż aczkolwiek ieft wiele Bogow y Pánow ná niebie y ná ziemi: wżákże żadnego nie máłz nád tego iedynego *CzechRozm* 5v, 6 (4); *WujNT* 1.*Cor* 8/5.

3. *Na oznaczenie najwyższej wartości życia [w tym: o brzuchu (15)] (17) :* Taki był bogacz y takowych ieft dołfyc ktorych Bog ieft ich tłufty brzuch [*bibl. Philipp* 3/19] *SeklKat* R2v; *MurzHist* T3; *KrowObr* C3 (6); *Leop Philipp* 3/19; *BibRadz Philipp* 3/19; *OrzQuin* Aa3v; *RejPos* 346; Biedá wam kthorych brzuch Bogiem ieft/ á ni o czym iedno o nim pieczę macie. *RejZwierc* 63; *RejPosWstaw* 44; pokić lię gorzałká/ wino/ álbo piwo po gárdlé wlecze/ podiąć ták wielkie męki dobrowolnie y ciężkości muśisz/ y dla pána kuflá/ Bogá stworzycielá fwego/ zdrowie/ y pieniądze strácić? *WerGośc* 227, 203; *WujNT* Xxxxx3; Iedni áby chowáli/ y zá bogi pieniądze mieli: drudzy áby hárdości fwey y wyniołłości/ vtrátami y próżnościami dofyc czynili. *SkarKazSej* 704b.

Cf **BOGARODZICA, BOGARODZICIELKA, BOGOBOJNIE, BOGOBOJNOŚĆ, BOGOBOJNY, [BOGOBYTNY], BOGOCHWALCA, [BOGOCHWALNOŚĆ], BOGOMODLCA, BOGOMODLNY, BOGOMODLSTWO, BOGOMOWCA, BOGOMYŚLNIE, BOGOMYŚLNOŚĆ, BOGOMYŚLNY, BOGONOŚNY, [BOGOSTYDLNOŚĆ], BOGOWOJNY, BOGUBICZ, BOGUWOLA, BOHOMODLEC, DALIBOG**

JW, JZ, SB